
FFI-RAPPORT

16/00500

Russlands militære intervensjon i Syria

– bakgrunn, gjennomføring og konsekvenser

–

Kristian Åtland

Tor Bukkvoll

Johannes Due Enstad

Truls Tønnessen

Russlands militære intervensjon i Syria

– bakgrunn, gjennomføring og konsekvenser

Kristian Åtland
Tor Bukkvoll
Johannes Due Enstad
Truls Tønnessen

Emneord

Russland
Syria
Intervensjon
Luftoperasjoner
Utenrikspolitikk

FFI-rapport:

FFI-RAPPORT 16/00500

Prosjektnummer

135001

ISBN

P: ISBN 978-82-464-2722-5

E: ISBN 978-82-464-2723-2

Godkjent av

Sigurd Glærum, *forskningsleder*

Espen Skjelland, *avdelingssjef*

Sammendrag

Russlands intervensjon i Syria, som primært ble gjennomført i perioden fra 30. september 2015 til 15. mars 2016, har vært Russlands første større “out of area”-operasjon siden den sovjetiske invasjonen i Afghanistan i 1979. Intervensjonen i Syria skiller seg grunnleggende fra de russiske intervensjonene i Ukraina i 2014 og Georgia i 2008, eksempelvis når det gjelder operasjonsområdets geografiske beliggenhet og utstrekning, operasjonens folkerettslige begrunnelse og den militære maktbrukens art, intensitet, omfang og varighet. I Syria har russiske land-, sjø- og luftstyrker operert langt hjemmefra, til støtte for og på anmodning fra et sittende regime i et lenge borgerkrigsherjet land. “Hybridkrig”-dimensjonen har vært mindre fremtredende enn den var i Ukraina (Krim og Donbas) i 2014 og i Georgia (Sør-Ossetia og Abkhazia) i 2008. I Syria har Russlands luftmilitære maktmidler i stor grad spilt hovedrollen i operasjonene.

I løpet av sitt fem og en halv måned lange engasjement i Syria har russiske luftstyrker gjennomført i størrelsesorden 9000 bombetokt. De russiske styrkene har fått anledning til å prøve ut – og vise frem – mange av sine nye eller nylig moderniserte sensorer og effektorer. Presisjonsvåpen, herunder satellittstyrte flybomber og langtrekkende kryssermissiler utviklet for bruk mot bakkemål (*Land Attack Cruise Missiles*), er for første gang blitt brukt fra russisk side i en skarp operasjon. Kryssermissilene er dels blitt levert fra luften, av strategiske bombefly som har operert fra russisk territorium, og dels fra sjøen, både av overflatefartøyer i Det kaspiske hav, mer enn 1500 kilometer unna operasjonsteateret, og fra Middelhavet av en konvensjonell ubåt av Kilo-klassen. Operasjonen i Syria er blitt omtalt som “Russia’s first USA-style war”.

Selv om det russiske forsvarets operative evne åpenbart er blitt styrket i perioden 2008–2016, skal man vokte seg for å konkludere med at Russland nå er militært på høyde med USA og Nato. Mange av de russiske våpenplattformene er fortsatt mindre avanserte enn vestlige ekvivalenter, og Russland har fortsatt ikke klart å utvikle våpenbærende droner (UCAV-er) og en del andre kapasiteter som blant andre USA har. Russland har fått flere, bedre og mer langtrekkende presisjonsvåpen, og ikke minst flere leveringsplattformer for slike våpen, men det er liten tvil om at eldre, ikke-styrte våpen fortsatt spiller en viktig rolle i det russiske luftoperasjonskonseptet. Størstedelen av ammunisjonen som er blitt brukt under den russiske luftkampanjen i Syria, har bestått av våpen som ikke kan kategoriseres som presisjonsstyrte.

Når det gjelder de politiske sidene ved Russlands intervensjon i Syria, synes det rimelig klart at Russland har ønsket å komme seg ut av den utenrikspolitiske og økonomiske isolasjonen som landet har befunnet seg i etter intervensjonen i Ukraina i 2014. Både på vestlig og russisk side erkjennes det at den islamske stat (IS) utgjør en alvorlig trussel mot Europas og Russlands sikkerhet. Russland ønsker å innta en aktiv rolle, ikke bare i Midt-Østen, men også på andre internasjonale arenaer, og gjøre seg til en “uunnværlig” dialogpartner. Denne strategien har Russland også hatt en viss grad av suksess med. Samtidig er det åpenbart at den russiske intervensjonen, og ikke minst nedskytingen av et russisk kampfly på den tyrkisk-syriske grensen 24. november 2015, har bidratt til en markant forverring av Russlands forhold til Tyrkia. Hendelsen har også bidratt til å komplisere Russlands allerede anstrengte forhold til Nato.

Summary

Russia's military intervention in Syria, which was carried out in the period from September 30, 2015 to March 15, 2016, has been the country's first major "out of area" operation since the Soviet Union's invasion of Afghanistan in 1979. As a military operation, the Russian intervention in Syria has been radically different from the interventions in Ukraine in 2014 and Georgia in 2008, for instance with regard to the size and location of the area of operations, the legal justification of the operation, and the scope, scale, intensity, and duration of Russia's use of force. In the Syria operation, Russian ground, naval, and air forces have operated far from home, in support of, and based on a formal request from, the ruling regime in a country ravaged by a long-lasting civil war. The "hybrid war" dimension has been less prominent than it was in Ukraine (Crimea and Donbas) in 2014 and Georgia (South Ossetia and Abkhazia) in 2008. In Syria, Russia's means of air power have largely played the main role in the campaign.

In the course of their five-and-a-half-month campaign in Syria, Russian air forces have conducted more than 9,000 sorties. The Russian forces have had the opportunity to test – and demonstrate – many of their new or recently modernized sensors and effectors. Precision-guided munitions (PGMs), including satellite-guided aerial bombs and land-attack cruise missiles (LACMs), have been used for the first time in a combat operation by Russian forces. Some of the cruise missiles have been launched from the air by long-range strategic bombers operating from the Russian mainland. Others have been launched from the sea, by surface vessels positioned in the Caspian Sea, more than 1,500 kilometers away from the theater of operations, and from a conventional diesel submarine of the Kilo class, operating in the Mediterranean. The Syria intervention has been described as "Russia's first USA-style war".

Russia's military capability has clearly been strengthened in the period from 2008 to 2016. Still, one should be careful to conclude that the country is now militarily on a par with the U.S. and NATO. Many of the Russian weapon platforms are still less sophisticated than their Western counterparts. Russia does still not have unmanned combat aerial vehicles (UCAVs) and many other kinds of weaponry that the U.S. and others have in their arsenal. Russia has in recent years acquired more, better, and longer-range precision-guided weapons, but there is little doubt that older, non-guided weapons still play an important role in the Russian air operations concept. Most of the munitions used during the Russian air campaign in Syria were non-guided.

With regard to the political aspects of Russia's intervention in Syria, it seems that Russia may have been eager to overcome the international political and economic isolation that the country has found itself in after the 2014 intervention in Ukraine. In the West as well as in Russia, the Islamic State (IS) is seen as a grave threat to the security of Europe and Russia. Russia wants to play an active role in shaping the future of Syria and the Middle East at large, and turn itself into an "indispensable" conversation partner for leading western nations. Russia has also had some degree of success with this strategy. At the same time, it is clear that Russia's military intervention in Syria, and the downing of a Russian fighter jet on the Turkish-Syrian border in November 2015, have led to a significant worsening of Russia's relations with Turkey. The latter incident has also further complicated Russia's already strained relationship with NATO.

Innhold

1	Innledning	6
2	Bakgrunn	8
2.1	Russlands historiske forhold til Syria	8
2.2	Den syriske borgerkrigen 2011–2015	10
2.3	Russiske leiesoldater og fremmedkrigere i Syria	14
3	Russlands intervensjon	18
3.1	Russlands baser og deployering	18
3.2	Luftmilitære operasjoner	20
3.3	Nedskytningen av Su-24	25
3.4	Sjømilitære operasjoner	28
3.5	Landmilitære operasjoner	30
3.6	Kampanjens samlede omfang og kostnader	32
4	Lærdommer og konsekvenser	35
4.1	Russlands militære evne anno 2016 – hva har vi lært?	35
4.2	Operative begrensninger og gjenværende mangler på materiellsiden	39
4.3	Konsekvenser av intervensjonen for Russlands forhold til Vesten	43
4.4	Har intervensjonen skapt økt terrorfare i Russland?	45
5	Avsluttende betraktninger	47
	Referanser	50

---

1 Innledning

Tema for denne rapporten er Russlands militære intervensjon i Syria, som startet for fullt den 30. september 2015, og som ble trappet ned fra 15. mars 2016, fem og en halv måned senere. Studiens primære siktemål er å frembringe oppdatert kunnskap om Russlands militære evne, basert på måten intervensjonen ble gjennomført på, og diskutere konsekvensene for Russlands forhold til Vesten. Analysene og vurderingene som ligger til grunn for rapporten, har inngått som en naturlig del av arbeidet i prosjekt 1350, “Russlands militære maktmidler og bruken av dem”, som ble igangsatt ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) i januar 2015. I arbeidet med rapporten har vi også trukket på områdekompertanse stilt til disposisjon av FFIs TERRA-miljø.¹

Rapporten baserer seg på et forholdvis bredt spekter av russisk- og engelskspråklige kilder, primært fra perioden som intervensjonen har pågått innenfor, og på uformelle diskusjoner, samtaler og epostkorrespondanse som rapportens forfattere har hatt med russiske og vestlige eksperter, blant annet ved CAST-senteret² i Moskva og IISS³ i London. Selv om rapportens primære fokus retter seg mot perioden 2015–2016, har vi funnet det nødvendig å utvide tidsperspektivet noe, blant annet for å belyse sentrale aspekter ved Russlands forhold til Syria i den foregående perioden og den historiske bakgrunnen for den russiske intervensjonen.

På samme måte har det vært naturlig for oss å studere Syria-intervensjonen i lys av, og i sammenheng med, Russlands intervensjoner i Ukraina i 2014 (Krim og Donbas) og Georgia i 2008 (Abkhazia og Sør-Ossetia). Som militære operasjoner betraktet, er sistnevnte intervensjoner og intervensjonen i Syria svært ulike, eksempelvis når det gjelder operasjonsområdets geografiske beliggenhet (innenfor versus utenfor det postsovjetiske rom), forholdet til sentralmakten i de respektive land (hvorvidt den russiske militære involveringen var “uønsket” eller “ønsket” av de respektive lands presidenter), den militære maktbrukens art, omfang, intensitet, innretning og varighet (herunder bruken av land- versus luft- og sjømilitære maktmidler) og forholdet mellom militære og ikke-militære virkemidler (graden av “hybridkrig”).

De tre intervensjonene som er nevnt ovenfor – Georgia (2008), Ukraina (2014) og Syria (2015) – kan si oss mye om Russlands militære evne og hvordan denne har utviklet seg i perioden 2008–2016. Måten intervensjonene ble gjennomført på kan også gi grunnlag for refleksjoner om hvordan Russlands militære evne kan komme til å utvikle seg i perioden frem mot 2020. Fremfor alt kan strategiske analyser av nevnte intervensjoner gi oss verdifull kunnskap om Russlands syn på militærmaktens anvendelse og anvendelighet som utenrikspolitisk virkemiddel, og sannsynligheten for at russiske militære maktmidler kan komme til anvendelse i Norges nordlige nærrområder eller andre deler av Europa.

Denne rapporten er å betrakte som nummer tre i det som etter hvert har blitt en “trilogi” av FFI-rapporter om russiske militære intervensjoner. De to første, som omhandlet Russlands intervensjoner i Georgia og Ukraina og mulige lærdommer for Norge av disse, ble utgitt i

---

¹ Det nåværende TERRA-prosjektet (2015–2018) har prosjektnummer 1396 og tittelen “Transnasjonal jihadisme i IS-kalifatets tid”.

² Centre for Analysis of Strategies and Technologies, hjemmeside <http://www.cast.ru/>.

³ International Institute for Strategic Studies, hjemmeside <https://www.iiss.org/>.

---

henholdsvis 2009 og 2014.⁴ I tillegg til å belyse den historiske bakgrunnen og utenrikspolitiske konteksten for Russlands militære intervensjon i Syria i 2015–2016, vil denne rapporten, som de foregående, kaste lys over hvordan den militære operasjonen rent praktisk er blitt gjennomført.

Sentrale temaer i denne forbindelse er gjennomføringen av styrkedeployeringen fra Russland til baseområdet i Syria, de russiske styrkenes våpenbruk i ulike domener (på bakken, i luften og fra sjøen), forholdet til syriske (og iranske) bakkestyrker, graden av måloppnåelse og identifiserte begrensninger av operasjonell og militærteknologisk karakter. Vi vil også komme inn på noen av de viktigste utenriks- og sikkerhetspolitiske konsekvensene av intervensjonen, særlig konsekvensene for Russlands forhold til Vesten, og for den sikkerhetspolitiske situasjonen i Russland selv. Andre konsekvenser av den russiske intervensjonen, herunder intervensjonens humanitære aspekter og dens nåværende og eventuelle fremtidige betydning for flyktningssituasjonen i regionen og i Europa, vil ikke være et sentralt tema i denne studien, som primært har et militærstrategisk fokus.

Rapporten er bygget opp på følgende måte: I kapittel 2 belyses den historiske, utenriks- og innenrikspolitiske bakgrunnen for den russiske intervensjonen, mer spesifikt utviklingen av Russlands forhold til Syria og Assad-regimet i årene forut for intervensjonen, utviklingen i den syriske borgerkrigen etter 2011 og russiske leiesoldaters og fremmedkrigeres involvering i denne. I kapittel 3 vil vi se nærmere på Russlands kamphandlinger i Syria etter 30. september 2015. Dette kapittelet inkluderer en analyse av Russlands land-, sjø- og luftmilitære operasjoner, en diskusjon av omstendighetene rundt Tyrkias nedskytning av et russisk kampfly på den syrisk-tyrkiske grensen 24. november 2015 og en sammenfattende analyse av den russiske kampanjens omfang og kostnader. I kapittel 4 vil vi på et noe mer overordnet nivå diskutere militære lærdommer fra, og mulige konsekvenser av, den russiske intervensjonen. De sentrale spørsmålene i dette kapittelet er (1) hva de militære operasjonene og måten de ble gjennomført på kan si oss om Russlands militære evne, (2) hvilke operative begrensninger som er kommet til syne, (3) hvordan intervensjonen har påvirket, eller vil kunne påvirke, Russlands forhold til Vesten og Nato og (4) hvorvidt Russlands krigføring i Syria vil skape økt terrorfare i Russland. Avslutningsvis, i kapittel 5, gis en kort oppsummering av de viktigste funnene i studien.

Den syriske borgerkrigen, og Russlands involvering i denne, er på ingen måte avsluttet, selv ikke etter våpenstillstandsavtalen av 26. februar 2016 og Russlands delvise tilbaketrekking av styrker fra 15. mars 2016. Situasjonen i landet, og den FN-støttede prosessen som i skrivende stund pågår i Genève med sikte på å bringe konflikten til opphør, er i stadig utvikling. Det ligger i sakens natur at noen av våre vurderinger nødvendigvis vil kunne være – eller bli – “overtaken by events” etter hvert som situasjonen på bakken endrer seg og ny informasjon blir tilgjengelig. Vi håper at våre betraktninger og vurderinger uansett vil være av interesse og nytte.

---

⁴ De to FFI-rapportene det tenkes på er Tor Bukkvoll, Sigurd Glærum, Iver Johansen og Jan H. Pay: *Krigen i Georgia – konsekvenser for Norge?* FFI-rapport 2009/00268, <http://rapporter.ffi.no/rapporter/2009/00268.pdf>; og Kristian Åtland, Tor Bukkvoll, Johannes Due Enstad og Una Hakvåg: *Russlands intervensjon i Ukraina – mål, midler og konsekvenser*, FFI-rapport 2014/01314 (Unntatt offentlighet). Tematikken i sistnevnte rapport er også belyst i Kristian Åtland og Una Hakvåg: “Russlands intervensjon i Ukraina – gjennomføring og konsekvenser”, *Norsk Militært Tidsskrift*, 2014, No. 4, s. 16–29. En sammenfattende og oppdatert vurdering av lærdommer fra Russlands kriger i Georgia og Ukraina finnes i Tor Bukkvoll og Kristian Åtland: “Russlands kriger i Georgia og Ukraina – konsekvenser og lærdommer for Norge”, i Tormod Heier og Anders Kjølberg (red): *Norge og Russland – sikkerhetspolitiske utfordringer i nordområdene*, Oslo: Universitetsforlaget 2015, s. 85–95.

---

2 Bakgrunn

2.1 Russlands historiske forhold til Syria

Russland, og det tidligere Sovjetunionen, har tradisjonelt hatt et nært og vennskapelig forhold til Syria, og særlig til det sittende regimet i Damaskus. Under den kalde krigen betraktet Sovjetunionens ledere Syria som en viktig brikke i den pågående kampen om innflytelse i Midt-Østen. På samme måte som USA brukte sine forbindelser med Israel, det sjah-styrte Iran (før den islamske revolusjonen i 1979), Jordan og Saudi-Arabia til å fremme sine interesser i regionen, forsøkte Sovjetunionen å knytte til seg potensielt vennligsinnede, anti-vestlige og gjerne sosialistisk orienterte land i den arabiske verden, herunder Egypt, Libya, Irak og Syria.

Da Syria og Egypt i 1955 valgte å slutte seg til den sovjetiske alliansen og begynte å motta våpenhjelp og økonomisk bistand fra Moskva, bidro dette til å komplisere landenes, og særlig Syrias, forhold til Tyrkia, som var blitt medlem av Nato tre år tidligere. Utenriksminister Vjatsjeslav Molotov truet sågar med å bruke militær makt mot Tyrkia dersom landet gjorde forsøk på å hindre Syria i knytte seg til Sovjetunionen. Fra 1955 til 1958 mottok Syria i størrelsesorden USD 294 millioner i økonomisk og militær bistand fra Sovjetunionen.⁵

Den sovjetiske bistanden økte betydelig i omfang etter 1970, da Assad-familien, representert ved Bashar al-Assads far, Hafez al-Assad, kom til makten gjennom et militærkupp i november 1970. I løpet av sine 30 år ved makten (1971–2000) besøkte Hafez al-Assad flere ganger Moskva, hvor han blant andre ble tatt imot av Kommunistpartiets generalsekretær, Leonid Brezjnev, og Sovjetunionens statsminister, Aleksej Kosygin. Som så mange andre syriske offiserer, hadde Hafez al-Assad i sine yngre år også gjennomført trening og opplæring i Sovjetunionen, blant annet i 1957, som MiG-17-flyver og skvadronsjef i det syriske luftforsvaret. I februar 1972 undertegnet Syria en freds- og sikkerhetspakt med Sovjetunionen, og denne ble i 1980 etterfulgt av en bredt anlagt vennsks- og samarbeidsavtale. Syria og Egypt, som fikk kjenne på Israels militære overlegenhet, og konsekvensene av denne, både under Seksdagerskrigen i 1967 og Jom Kippur-krigen 1973, var gjennom hele 1970-tallet opptatt av å styrke sin militære evne gjennom våpenhjelp fra Sovjetunionen. Lederne i Moskva, og særlig Leonid Brezjnev, viste også stor vilje til å bistå regimet i Damaskus på dette og andre områder, til tross for at det knyttet seg til dels betydelige usikkerhetsmomenter til Syrias betalingsevne.

I sitt første møte med Hafez al-Assad, i Moskva sommeren 1985, signaliserte Sovjetunionens nylig utnevnte leder, Mikhail Gorbatsjov, en kursendring fra sovjetisk side. Han sa at Sovjetunionen ikke lenger kunne støtte Syrias bestrebelser på å oppnå militær paritet med Israel og at den arabisk-israelske konflikten måtte finne sin løsning gjennom politiske og diplomatiske prosesser. I perioden fra 1985 til 1991 falt de sovjetiske våpenleveransene til Syria merkbart, særlig etter at Sovjetunionen begynte å kreve kontant betaling for disse, og antallet sovjetiske militærrådgivere i Syria ble mer enn halvert, fra rundt 4000 til under 1800.⁶ Dette var også

---

⁵ Andrej Kreutz: *Russia in the Middle East: Friend or Foe?* (Westport, CT: Praeger, 2007), s. 13.

⁶ Michael Sharnoff: "The Syria-Soviet Alliance", *inFocus Quarterly*, Vol. III, No. 1 (Spring 2009), <http://www.jewishpolicycenter.org/833/the-syria-soviet-alliance>.

---

situasjonen gjennom store deler av 1990-tallet. Det teknologiske forfallet og de finansielle problemene innen den russiske forsvarsindustrien etter Sovjetunionens oppløsning og den kalde krigens slutt og bidro utvilsomt også til nedgangen i Russlands våpeneksport til Syria.

Fra slutten av 1990-tallet og utover på 2000-tallet begynte imidlertid Russlands våpeneksport til Syria å ta seg opp igjen. Bashar al-Assad, som overtok makten etter sin fars død sommeren 2000, har satt mye inn på å styrke landets forbindelser med Russland, på det militære så vel som på andre områder. Rundt årtusenskiftet ble det inngått en rekke kontrakter om leveranse av russisk forsvarsmateriell. Disse ble etterfulgt av nye kontrakter i andre halvdel av tiåret, etter at Vladimir i Putin i januar 2005 besluttet å ettergi tre fjerdedeler av Syrias våpengjeld. Gjelden hadde på dette tidspunktet kommet opp i USD 13,4 mrd.⁷ De syrisk-russiske kontraktene som ble inngått i denne perioden (2005–2007), omhandlet et bredt spekter av materiell – kampfly (herunder MiG-29M/M2), helikoptre (herunder Mil Mi-25), luftvernssystemer med kort og mellomlang rekkevidde, kystforsvarssystemer, stridsvogner, pansrede kjøretøyer, bombekastere, håndvåpen og annet.⁸ De eneste systemene som russerne hittil ikke har vært villig til å selge til Syria (trolig grunnet sterke motforestillinger fra israelsk side), er kortdistanse ballistiske missiler av typen Iskander-E, luftvernssystemet S-300PMU-2 og kampfly av typen MiG-31E.⁹

I tillegg til å være en betydelig importør av russisk forsvarsmateriell, har Syria også vært av en viss betydning som anløpssted for den russiske marine. Det tenkes her på fasilitetene i Tartus, som russerne har disponert på grunnlag av en avtale fra 1971.¹⁰ Under den kalde krigen gikk sovjetiske marinefartøyer på tokt i Middelhavet jevnlig inn til Tartus for å få forsyninger og gjennomføre vedlikehold eller reparasjoner. Seilingstiden mellom Tartus og Sevastopol, som er nærmeste russiske marinebase, er for de fleste fartøyers vedkommende i størrelsesorden fire–fem dager hver vei. Etter en periode med betydelig redusert aktivitet på 1990-tallet, er den russiske basen i Tartus (“den russiske marines 720. punkt for teknisk-materielt vedlikehold”)¹¹ blitt oppgradert, særlig etter 2008. Dette har formodentlig å gjøre med den russiske marines generelt økte aktivitet i det østlige middelhav.¹² Det russiske militære nærværet i Tartus er for øvrig også blitt styrket, blant annet med nærforsvarsressurser, etter at Russlands militære intervensjon startet i september 2015.

Til tross for dette, er de russiske fasilitetene i Tartus fortsatt forholdsvis enkle og omfatter primært et kaianlegg med pongtonger og utstikkere, tre–fire lagerbygninger, en tørrdokk og et flytende verksted stilt til disposisjon av Svartehavsflåten.¹³ Basen i Tartus er i utgangspunktet kun tilrettelagt for kortvarige anløp i etterforsynings- eller reparasjonsøyemed, og det er ikke plass til mer enn ett til større fartøyer om gangen. Gitt sikkerhetssituasjonen og den generelt

---

⁷ Mikhail Barabanov og Ruslan Alijev: “Rossijskie interesy v Sirii: mify i real'nost”, notat, CAST-senteret, Moskva, 27. juni 2012.

⁸ Ibid. Se også Tor Bukkvoll: “Syrias russiske våpen”, *Dagens Næringsliv*, 10. september 2013.

⁹ Ibid. Kontrakt om leveranse av sistnevnte ble inngått, men aldri realisert.

¹⁰ For detaljer, se Christopher Harmer: “Russian Naval Base Tartus”, Institute for the Study of War, 31. juli 2012 <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Backgrounder-Russian-NavalBaseTartus.pdf>.

¹¹ Den russiske betegnelsen er “720. punkt material'no-tekhmitsjeskogo obespetsjenija (PMTO)”.

¹² Se for eksempel David Eshel: “Russian Mediterranean Naval Build-Up Challenges NATO Sixth Fleet Domination”, *Defence Update*, 20. august 2008, http://www.defense-update.com/analysis/analysis_091207_navy.htm; og Andrei Smirnov: “Russia returns to the Mediterranean: Fifth Soviet Navy squadron is back?” *Voice of Russia*, 26. februar 2013, http://voiceofrussia.com/2013_02_26/Russia-returns-to-the-Mediterranean-Fifth-Soviet-Navy-Squadron-is-back/.

¹³ Christopher Harmer, op. cit.

---

begrensede kapasiteten, er anlegget verken tiltenkt eller egnet for permanent eller langvarig basering av fartøyer. Det med andre ord ikke tale om noen fullskala marinebase. Slik sett er Tartus-basens symbolske betydning trolig større enn den militærstrategiske.¹⁴ Samtidig synes det klart at Russland ønsker å opprettholde tilgangen til havnefasilitetene i Tartus også i årene som kommer. Dersom det sittende regimet i Damaskus skulle falle, eventuelt miste kontrollen over det alawittiske kjerneområdet vest i Syria, som inkluderer både Tartus og Latakia, vil dette utvilsomt bli oppfattet som et nederlag, ikke bare for Assad-regimet, men også for Russland.

Russlands spesielle forhold til Syria, og Vladimir Putins spesielle forhold til Bashar al-Assad, handler ikke bare om våpeneksport eller spørsmålet om den russiske marines tilgang til Tartus. Kanskje vel så viktig i dagens situasjon er Syrias plass i det storpolitiske spillet mellom Russland og Vesten. Mye tyder på at Russland betrakter sitt militære engasjement i Syria som et forsøk på å hindre en gjentakelse av Libya-scenariet fra 2011, det vil si en FN-sanksjonert, USA-ledet, vestlig militær intervensjon etterfulgt av et leder- og regimeskifte.¹⁵ Russland synes å foretrekke sekulære (og gjerne autokratiske) regimer fremfor religiøse, svake og potensielt ustabile.¹⁶ Etter at Russland i kjølvannet av den arabiske våren i 2011 “mistet” Egypt til et styre utgått av Det muslimske brorskap, har man på russisk side vært opptatt av å hindre en lignende utvikling i Syria. Russlands politiske, økonomiske og militære støtte til Assad-regimet kan slik sett tolkes som et uttrykk for at man i Moskva betrakter et “libysk” eller “egyptisk” scenario som langt mer problematisk enn en videreføring av det sittende styret i Damaskus.

2.2 Den syriske borgerkrigen 2011–2015

Konflikten i Syria oppsto i kjølvannet av den arabiske våren 2011 hvor autokratiske stats-overhoder i andre arabiske land som Tunisia, Egypt og Libya ble styrtet som følge av et folkelig opprør. Det som i Syria begynte som en relativt fredelig og begrenset protestbevegelse mot regimet til den sittende presidenten Bashar al-Assad, har utviklet seg til å bli en svært blodig og sammensatt konflikt med store regionale og internasjonale implikasjoner. Det er flere årsaker som ligger bak denne utviklingen.

Misnøye med Assad-regimets autoritære styre var en av de viktigste årsakene til fremveksten av opprøret. I tillegg ble opprøret drevet frem av misnøye i rurale og perifere områder som hadde blitt økonomisk marginalisert som en følge av Assads liberalisering av økonomien etter han overtok som Syrias president etter sin far Hafez al-Assad i år 2000. Dette bidro til at regimet mistet støtte blant to av dets tradisjonelt viktigste støttespillere, bøndene og arbeiderklassen.¹⁷ De første demonstrasjonene mot regimet vårfarten 2011 oppsto derfor i områder som av ulike grunner var blitt marginalisert under Bashar al-Assad slik som Hawranprovinsen i sør, i Idlib-provisen i nord og i byer som Homs og Hama hvor motstanden mot regimet historisk sett har vært sterk. I løpet av 2011 og 2012 spredde opprøret seg til de fleste områdene av Syria. Opprørets rurale preg har blitt forsterket ved at mange av opprørsgruppene har opphav i rurale

---

¹⁴ Mikhail Barabanov og Ruslan Alijev, op. cit.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Emile Hokayem: *Syria's Uprising and the Fracturing of the Levant* (Abindgon: Routledge for the International Institute for Strategic Studies, 2013), s. 42–43.

---

områder, mens for eksempel bybefolkningen i Syrias største by Aleppo var mer skeptisk og avventende i sin støtte til opprøret. I Damaskus, Syrias hovedstad og hovedsete for regimet, var det hovedsakelig de sunniarabiske forsteder som gjorde opprør.¹⁸ Opprøret i Syria har dermed også et preg av å være et sosialt opprør.

Det er også verdt å merke seg at opprøret i Syria, i motsetning til opprørene i Tunisia, Egypt og Libya, har hatt og har en markant sekterisk dimensjon. Syrias president, Bashar al-Assad, tilhører alawi-minoriteten. Alawittene er en minoritetsgruppe med sjiamuslimske røtter, som av andre muslimer i regionen gjerne betraktes som både liberale og sekulære. Til tross for at alawittene kun utgjør ca. 12 prosent av befolkningen i Syria, har de dominert landets politiske liv siden 1970, da Bashar al-Assads far, Hafez al-Assad, ble president. Regimets fremste støtte-spillere har siden den gang vært alawittene og til dels andre minoriteter, inkludert kristne, som frykter for sin fremtid hvis regimet skulle bli styrtet. Opprørsbevegelsen mot Assad-regimet har vært og er i stor grad dominert av sunniarabere, som utgjør befolkningsmajoriteten i Syria. Det sekteriske aspektet ved konflikten i Syria er blitt stadig tydeligere med tiden.¹⁹

I tillegg til at Assad-regimet fremstiller kampen mot opprørerne som en eksistensiell kamp for alawittene, har det sekteriske aspektet blitt forsterket av at konflikten har utviklet seg til en regional konflikt og en stedfortrederkrig hvor de regionale stormaktene har støttet, finansiert og forsynt partene med våpen. Denne støtten foregår langt på vei langs sekteriske skillelinjer; sunnidominerte land som Tyrkia og Gulfstatene (primært Saudi-Arabia og Qatar) støtter opprørerne, mens sjiamuslimske Iran og den Libanon-baserte sjiamilitsen Hizbaollah støtter regimet.²⁰

Imidlertid har ikke de sunnidominerte donorlandene nødvendigvis støttet de samme opprørsgruppene, men gitt støtte til de opprørsgrupper som best tjener deres politiske interesser. Konkurransen mellom de ulike donorlandene og mellom opprørsgruppene for å tiltrekke seg denne støtten har hatt en stor påvirkning på opprøret og for eksempel bidratt til at opprørsgruppene har fått en tydeligere islamistisk agenda for å tiltrekke seg støtte fra Gulflandene. Konkurransen har også vanskeliggjort samarbeid mellom opprørsgruppene og dermed bidratt til en fragmentering av opprørsbevegelsen. Samtidig har utenforstående aktørers støtte til de ulike partene i konflikten uten tvil bidratt til en opprettholdelse av kampviljen og kapasitetene på lokalt nivå, og slik sett medvirket til en forlengelse av konflikten.²¹

Til tross for at konflikten i Syria har utviklet seg til å bli en svært brutal og voldelig konflikt, var opprøret i Syria det første året hovedsakelig preget av ikke-militante aktiviteter som fredelige massedemonstrasjoner, dansing og synging i gatene. Assad-regimets brutale mottiltak mot demonstrantene førte imidlertid til en militarisering av opprøret, først ved at avhoppere fra det syriske militæret tok til våpen for å beskytte demonstrantene mot regimets brutalitet. Dette ble

---

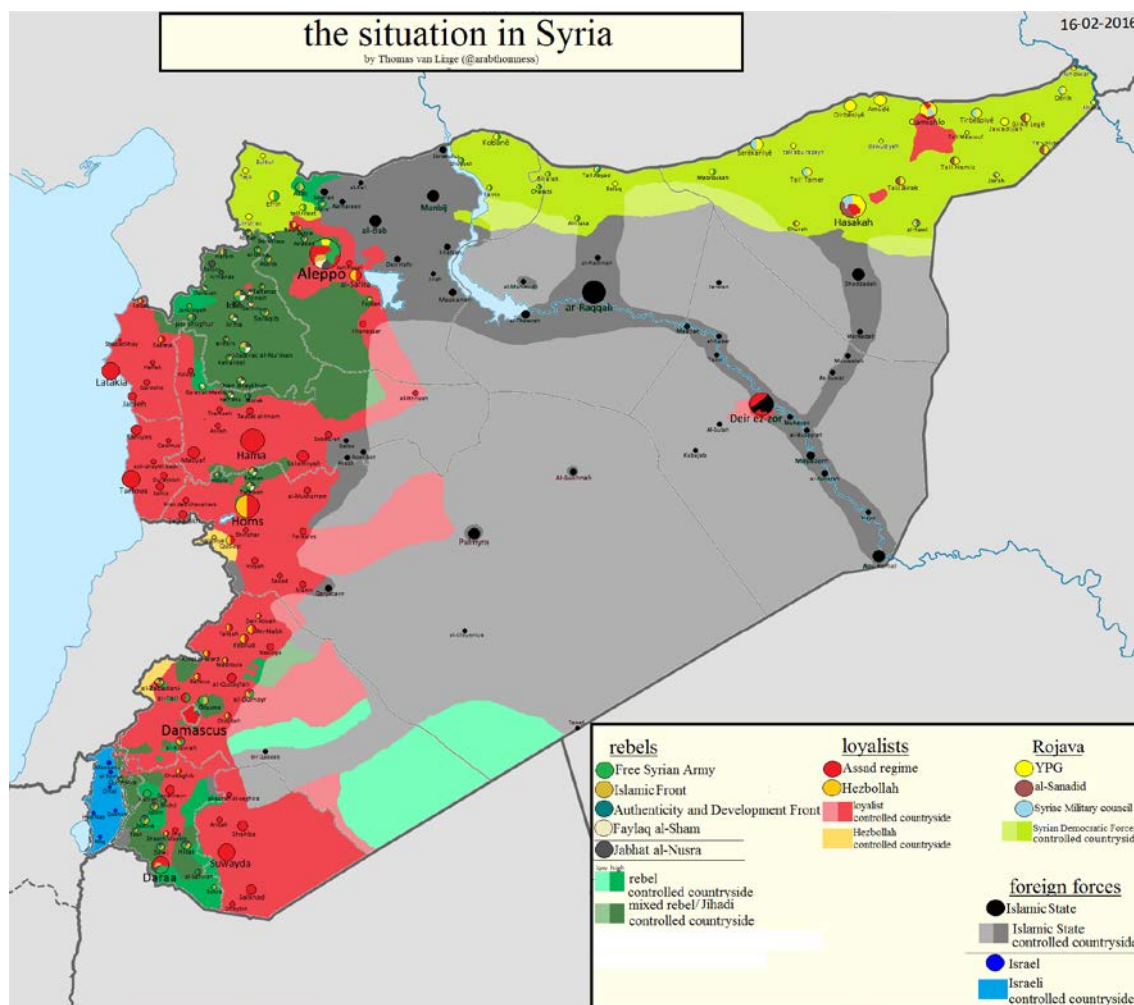
¹⁸ For mer om opprørets politiske geografi, se Emile Hokayem, op. cit., s. 41–50.

¹⁹ Emile Hokayem, op. cit., s. 96.

²⁰ For mer om Irans rolle i Syria, se for eksempel Will Fulton, Joseph Holliday, og Sam Wyrer: *Iranian Strategy in Syria*, Institute for the Study of War og AEI's Critical Threats Project, mai 2013.

²¹ Nour Malas: "For Some Syrian Rebels, It's a Battle of the Brands", *The Wall Street Journal*, 2. mai 2013, og Thomas Pierret: "External support and the Syrian insurgency", *Foreign Policy*, 9. august 2013, <http://foreignpolicy.com/2013/08/09/external-support-and-the-syrian-insurgency>.

utgangspunktet for Den frie syriske hær – en bred og svakt koordinert paraplyorganisasjon bestående av et utall mindre opprørsgrupper spredt over hele Syria.²²

Figur 2.1 Oversikt over aktørenes territoriell kontroll i Syria per 16. februar 2016.²³

Fra 2012 begynte opprørerne gradvis å etablere territoriell kontroll i nord-Syria blant annet fordi regimet tok en strategisk beslutning om å trekke seg ut av disse områdene og heller konsentrere seg om å opprettholde kontrollen i de områdene som var sentrale for regimets overlevelse – Damaskus og korridoren opp til kystområdet og det alawittiske kjerneområde i nordvest, jf. figur 2.1. Opprørernes territoriell kontroll bidro også til fragmenteringen av opprørsgruppene, ettersom de ofte havnet i lokale konflikter om kontroll av territorium, og særlig kontroll over strategiske viktige områder som grenseovergangene til Tyrkia og oljefelt.²⁴ Opprørernes

²² For mer om Den frie syriske hær, se for eksempel Elizabeth O'Bagy: *The Free Syrian Army*, Institute for the Study of War, mars 2013, <http://www.understandingwar.org/report/free-syrian-army>.

²³ Thomas van Linge, "The Situation in Syria", <https://twitter.com/arabthomness>, 16. februar 2016.

²⁴ Ghaith Abdul-Ahad: "Syrian rebels sidetracked by scramble for spoils of war", *The Guardian*, 27. desember 2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/dec/27/syrian-rebels-scramble-spoils-war>.

---

kontroll over grenseoverganger og områdene langs grensa til Tyrkia var en viktig årsak til det historisk høye antallet fremmedkrigere som har dratt til Syria for å slåss mot Assad-regimet.²⁵

Militariseringen av opprørerne drev konflikten inn i en dødelig spiral med stadig eskalering av voldsbruken og brutaliteten, fra regimets så vel som fra opprørsgruppene side.²⁶ Høsten 2011 brukte regimet artilleri mot opprørerne. Fra våren 2012 brukte regimet luftmakt, inkludert tønnebomber, mot sivile områder. Fra høsten 2012 ble det også brukt SCUD-missiler.²⁷ I samme periode benyttet regimet seg også av ulike militser, som libanesiske Hizbollah og den såkalte Shabiha-militsen, til å utføre massakrer på sivilbefolkningen i opprørskontrollerte områder.²⁸

Regimets (antatte) bruk av kjemiske stridsmidler (saringass) mot sivilbefolkningen i øst-Ghoutaområdet utenfor Damaskus 21. august 2013 var et viktig vendepunkt for konflikten i Syria. Dette angrepet, hvor flere hundre sivile ble drept, bidro til å aktualisere spørsmålet om en vestlig militær intervensjon mot Assad-regimet i Syria. I stedet for militær intervensjon, fikk USA og Russland regimet i Syria til å gå med på en diplomatisk løsning, hvor regimet lovet å destruere sitt arsenal av kjemiske våpen. For den syriske politiske opposisjonen i eksil, og for de moderate opprørsgruppene som ønsket en vestlig intervensjon mot Assad-regimet, var dette en stor skuffelse. Det som fra opprørers side ble sett på manglende vestlig støtte og vilje til å intervensjon gjorde at de islamistiske gruppene som ikke ville ha vestlig støtte, slik som de to al-Qaida-affilierte gruppene Jabhat al-Nusra og den islamske staten i Irak og Levanten (ISIL), styrket seg på bekostning av de mer moderate og sekulære opprørsgruppene.²⁹

Fremveksten av gruppen som for tiden kaller seg den islamske staten (IS), og som i 2014 tok kontroll over store områder i vest-Irak og nordøst-Syria, bidro til en ytterligere komplisering av konflikten. De syriske opprørsgruppene ble presset mellom IS fra øst og regimet fra sør, og flere av opprørsgruppene gikk sammen i løst organiserte anti-IS-koalisjoner. Andre opprørsgrupper har et noe mer ambivalent forhold til IS, og i sum har fremveksten av IS bidratt til en fragmentering av opprørsgruppene.³⁰ Fremveksten av IS bidro også til internasjonalisering av konflikten, ettersom IS forårsaket en vestlig intervensjon hovedsakelig i Irak, men også i Syria. Samtidig bidro fremveksten av IS til å skape internasjonal usikkerhet og splid om prioriteringer – hvem var det viktigst å bekjempe, og i så fall på hvilken måte og med hvem? IS har mistet noe

---

²⁵ For en god oversikt over fremmedkrigerne i Syria, se The Soufan Group: *Foreign Fighters – An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq*, desember 2015, http://soufangroup.com/wp-content/uploads/2015/12/TSG_ForeignFightersUpdate3.pdf.

²⁶ For en oversikt over opprørsgruppene overgrep, se for eksempel Human Rights Watch: *He Didn't Have to Die - Indiscriminate Attacks by Opposition Groups in Syria*, 22. mars 2015, <https://www.hrw.org/report/2015/03/22/he-didnt-have-die/indiscriminate-attacks-opposition-groups-syria>.

²⁷ International Crisis Group: *Rigged Cars and Barrel Bombs: Aleppo and the State of the Syrian War*, 9. september 2014, [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/155-rigged-cars-and-barrel-bombs-aleppo-and-the-state-of-the-syrian-war.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/155-rigged-cars-and-barrel-bombs-aleppo-and-the-state-of-the-syrian-war.pdf), s. 8–9. Se også Emile Hokayem, op. cit., s. 57–58.

²⁸ International Crisis Group: *Syria's Mutating Conflict*, 1. august 2012, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/128-syrias-mutating-conflict.pdf>, s. 7, og Amnesty International: *Deadly Reprisals: Deliberate Killings and Other Abuses by Syria's Armed Forces*, 14. juni 2012, http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/2012-06-14_syria_report_final_compressed.pdf, s. 9–10.

²⁹ Se for eksempel International Crisis Group: *Rigged Cars and Barrel Bombs...*, op. cit., s. 2–3, og John Hudson, Noah Shachtman og Shane Harris: "Syria's Rebels Cry Foul After Obama Calls Off Strike," *Foreign Policy*, 31. august 2013, <http://foreignpolicy.com/2013/08/31/syrias-rebels-cry-foul-after-obama-calls-off-strike/>.

³⁰ International Crisis Group: *Rigged Cars and Barrel Bombs...*, op. cit., s. 18.

---

av sitt territorium på grunn av den internasjonale offensiven mot gruppen, men har fortsatt kontroll i det meste av sitt kjerneområde.³¹ Assad-regimet på sin side har over tid blitt gradvis militært og økonomisk svekket, og dette har gjort at dets allierte, spesielt Iran og Russland, har fått en økt innflytelse på bakken og dermed også på regimet.³²

Internasjonale og FN-støttede fredsforhandlinger mellom regimet og opprørsgruppene i Syria har blitt forsøkt gjennom den såkalte Genève-prosessen. En utfordring her har vært at partene har vist liten villighet til å inngå kompromisser, samtidig som kampene har fortsatt mens forhandlingene har pågått. En annen utfordring har vært at den syriske politiske opposisjonen i eksil, som har vært til stede under forhandlingene, i liten grad kan sies å representere aktørene på bakken. Det siste halve året har det imidlertid vært en utvikling hvor flere av de sentrale opprørsgruppene har vært representert under forhandlingene, for eksempel i Riyadh i desember 2015. Det har vært en viss internasjonal uenighet om hvilke opprørsgrupper som skal inkluderes i forhandlingene og hvilke opprørsgrupper som skal klassifiseres som terrorgrupper.

De ytterliggående, islamistiske opprørsgruppene som ingen har villet inkludere i forhandlingsprosessen, herunder IS og den al-Qaida-affilierte gruppen Jabhat al-Nusra (Nusrafronten), vil i verste fall kunne fungere som “spoiler-grupper” og underminere ethvert forsøk på en varig fredsløsning. Disse gruppene er som kjent ikke inkludert som parter i våpenstillstandsavtalen som ble fremforhandlet med russisk og amerikansk hjelp i februar 2016, og som trådte i kraft natt til 27. februar.³³ Det er imidlertid et lyspunkt at det syriske regimet og den moderate opposisjonen, etter tungt internasjonalt press, synes å ha kommet til enighet om en stans i kamphandlingene, og slik sett har tatt de første steg mot det som kan bli en varig våpenhvile.

2.3 Russiske leiesoldater og fremmedkrigere i Syria

Trolig tjenestegjorde russiske statsborgere som leiesoldater på Assad-regimets side allerede sommeren 2012. Videoklipp publisert på nettet av syriske opprørsgrupper i slutten av juli 2012 skal ha vist døde og sårede russiske leiesoldater i kjølvannet av kamper ved landsbyen Bara sørvest for Aleppo.³⁴ Kildene sier imidlertid ingenting om en eventuell oppdragsgiver. Det er ikke gitt at de russiske leiesoldatene i Syria nødvendigvis har vært bestilt av, eller operert på vegne av, russiske myndigheter, noe historien om *Slavjanskij korpus* illustrerer.

I 2013 ble en gruppe på om lag 270 russiske eks-soldater vervet til tjeneste i Syria gjennom *Slavjanskij korpus* (Det slaviske korps), som er et St. Petersburg-basert (men Hong Kong-registrert) privat sikkerhetselskap, eller om man vil, en slags russisk versjon av amerikanske *Blackwater*. Oppdraget i Syria ble fremstilt som lukrativt og innebar etter sigende å bevokte

---

³¹ For en oppdatert oversikt over IS sin territoriale kontroll, se Harleen Gambhir: *Isis Sanctuary: January 29, 2016*, Institute for Study of War, 29. januar 2016, <http://www.understandingwar.org/backgrounder/isis-sanctuary-january-29-2016#sthash.vAXrpfJLjgupj5W.dpuf>.

³² International Crisis Group: *New Approach in Southern Syria*, 2. september 2015, s.15–16, og Charles Lister: *The Syrian Jihad: Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency* (London: Hurst, 2015), s. 333 og s. 351.

³³ Se “Joint Statement of the United States and the Russian Federation, as Co-Chairs of the ISSG, on Cessation of Hostilities in Syria”, U.S. Department of State, 22. februar 2016, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2016/02/253115.htm>.

³⁴ Andrej N. Serenko, “Volonterij iz Rossii gibnut v Sirii”, *Politrus*, 1. august 2012, <http://www.politrus.com/2012/08/01/syria-russia/>.

---

oljeinstallasjoner i byen Deir-ez-Zor for den syriske regjeringen. I virkeligheten havnet soldatene under ledelse av en feltkommandant som viste seg å stå på opprørsstyrkenes side, og de fikk verken lønn som avtalt eller adekvat militær utrustning. Etter kort tid ble gruppen transportert tilbake til Russland, der tjenestemenn fra den russiske sikkerhetstjenesten (FSB) ventet på flyplassen. Lederne for *Slavjanskij korpus* ble arrestert, stilt for retten og dømt for brudd på loven om leiesoldater. Mange av soldatene skal imidlertid senere ha deltatt i de russiske operasjonene på Krim og i Øst-Ukraina i 2014, da som kontraktører på oppdrag for et privat militærselskap ved navn OSM, også kjent som Wagner-gruppen. Personell fra dette miljøet skulle dukke opp igjen i Syria høsten 2015.³⁵

I forbindelse med Russlands inntreden på Assad-regimets side høsten 2015 har et betydelig antall russiske leiesoldater og frivillige reist eller blitt sendt til Syria. Forskjellige anslag tyder på at det kan dreie seg om 500–1500 mann. Trolig begynte rekrutteringen allerede sensommeren 2015, før Russlands offisielle inntreden i konflikten. Blant de pro-russiske opprørerne i Donbas ble rekrutteringen trappet opp etter våpenhvileavtalen som ble inngått i Minsk i begynnelsen av september 2015. Ifølge en kilde intervjuet av det uavhengige russiske tidsskriftet *The New Times*, ble potensielle rekrutter fortalt at de nå hadde valget mellom å vende hjem til sine vanlige jobber med luselønn eller reise til Syria og kjempe for USD 1000–5000 i måneden.³⁶

Den 21. september 2015 meldte den ukrainske militærobservatøren Dmitrij Tymtsjuk at 190 soldater var blitt overført fra Donbas til Syria.³⁷ Tre dager etter ble en vervekampanje for Syria-frivillige annonsert på *Dobrovolets.org*, et russisk foretak som siden våren 2014 har vervet tusenvis av Donbas-frivillige.³⁸ I oktober meldte ukrainsk militær etterretning om opprettelse av egne vervekontorer for Syria-frivillige i de okkuperte områdene. Ifølge flere kilder ble potensielle rekrutter selektert og trent i en militærleir i landsbyen Molkino i Krasnodar fylke (antakelig tilhørende Spetsnaz GRU) før videre transport til Syria. De frivillige skal ha blitt forespeilet en betaling på USD 1300 per måned under trening, USD 2000 per måned under oppholdet i Syria og USD 4000 per måned ved deltakelse i kamphandlinger på syrisk jord.³⁹

En form for arbeidsdeling mellom Russlands regulære styrker i Syria på den ene siden og leiesoldater/frivillige på den andre ble antydnet av en anonym kilde overfor *The New Times* høsten 2015: “Putin bedyrer at det ikke vil bli noen bakkeoperasjon og at russiske styrker kun skal bevokte basene. Og ganske riktig: marineinfanteriet holder kun vakt. De som utsetter seg for kuler, granater og bomber, er de som ikke tilhører noen slags regulær enhet.”⁴⁰ Kilder

---

³⁵ Denis Korotkov: “‘Slavjanskij korpus’ vozvrasjtsjaetsia v Siriju”, *Fontanka.ru*, 16. oktober 2015, <http://www.fontanka.ru/2015/10/16/118/>.

³⁶ Ilja Volzsjkij: “Slavjanskij korpus v Sirii”, *The New Times*, No. 40 (388), november 2015, <http://www.newtimes.ru/articles/detail/104694/>; Denis Korotkov, op. cit.

³⁷ “Rossija prerebrosit v Siriju 190 boevikov iz Luganskoi oblasti – IS”, *UNIAN*, 21. september 2015, <http://www.unian.net/world/1129350-rossiya-perebrosit-v-siriju-190-boevikov-iz-luganskoy-oblasti-is.html>.

³⁸ Dmitrij Okrest: “Novorosirija. Kak verbujuj rossijskikh dobrovol'tsev dlja Asada”, *The Insider*, 14. oktober 2015, <http://theins.ru/politika/14603>.

³⁹ Ilja Volzsjkij, op. cit.; Denis Korotkov: “Za Basjara Asada – bez flaga, bez Rodiny”, *Fontanka.ru*, 22. oktober 2015, <http://www.fontanka.ru/2015/10/22/144/>; Valery Dzutsati: “Russian Mercenaries Sign up for Combat Operations in Syria”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 19. oktober 2015,

http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44500&cHash=847ee4a9929a1f2cb2b1805675975de0#_ViIm6ce_vl.

⁴⁰ Ilja Volzsjkij, op. cit.

---

intervjuet av *Wall Street Journal* og *Fontanka.ru* bekrefter dette bildet for så vidt som det blir hevdet at den såkalte Wagner-gruppen skal ha hatt opp til 1000 russiske soldater i Syria, tungt bevæpnet med blant annet T-90 stridsvogner og haubitser. I desember 2015 skal gruppen ha redusert sitt nærvær i Syria etter et angrep mot en militærbase der flere av kontraktørene ble drept.⁴¹ Etter at den delvise tilbaketrekkingen av regulære russiske styrker fra Syria startet den 15. mars 2016, kan det virke som om nærværet av russiske leiesoldater, inkludert personell fra Wagner-gruppen og *Slavjanskij korpus*-miljøet, har økt igjen. Russiske leiesoldater deltok for eksempel aktivt i kampene rundt Palmyra i andre halvdel av mars 2016, jf. figur 2.2.⁴² Tapene blant de russiske leiesoldatene har trolig vært atskillig høyere enn tapene innen de regulære russiske styrkene. Ifølge en russisk kilde skal det dreie seg om “flere titalls” drepte.⁴³

Figur 2.2 Russiske leiesoldater i Syria.⁴⁴

Sammenlignet med antallet jihadistiske fremmedkrigere fra Russland og det postsovjetiske området, har antallet russiske frivillige på regimesiden trolig vært relativt begrenset. I oktober 2015 sa Putin at “mellom 5000 og 7000” personer fra Russland og andre tidligere sovjetstater kjempet på IS sin side i Syria.⁴⁵ Hvis man legger til grunn at IS denne høsten hadde i størrelsesorden 70 000 krigere i regionen (Syria og Irak), slik generalstabssjef Valerij Gerasimov hevdet i en orientering 9. desember 2015,⁴⁶ utgjorde det russiske “bidraget” i så fall nærmere 10 prosent

---

⁴¹ Thomas Grove: “Up to Nine Russian Contractors Die in Syria, Experts Say”, *The Wall Street Journal*, 18. desember 2015, <http://www.wsj.com/articles/up-to-nine-russian-contractors-die-in-syria-experts-say-1450467757>; Denis Korotkov, “Za Basjara Asada...”, op. cit.

⁴² Vladimir Dergatsjev og Jekaterina Zgirovskaja: “Rossijskie najemniki v bojakh za Pal'miru”, *Gazeta.ru*, 24. mars 2016, http://www.gazeta.ru/politics/2016/03/22_a_8137565.shtml.

⁴³ Denis Korotkov: “Oni srazjalis' za Pal'miru”, *Fontanka.ru*, 29. mars 2016, <http://www.fontanka.ru/2016/03/28/171/>.

⁴⁴ Foto: *Gazeta.ru*, 24. mars 2015, http://www.gazeta.ru/politics/2016/03/22_a_8137565.shtml.

⁴⁵ “Putin: ‘Thousands’ from former Soviet bloc fighting with IS”, *BBC News*, 16. oktober 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34552318>.

⁴⁶ “Islamic State formations comprise up to 70,000 gunmen — Chief of Russia's General Staff”, *TASS*, 10. desember 2015, <http://tass.ru/en/world/766237>.

---

av islamistgruppens totale styrke. Det er imidlertid mye som tyder på at Putins anslag snarere var for høyt enn for lavt. En annen, og trolig mer pålitelig, kilde antydte tidligere på høsten et antall på 2500 fremmedkrigere fra Russland og andre tidligere sovjetstater.⁴⁷

Det bør også påpekes at langt fra alle av de russiske fremmedkrigerne som har deltatt i kamper i Syria, har kjempet sammen med IS. Mange av dem har kjempet under kommando av sine egne ledere, eksempelvis tsjetsjenske krigsherrer, og operert mer eller mindre uavhengig av de større og mer ressurssterke gruppene som IS, Nusrafronten og Free Syrian Army. Særlig var dette tilfelle i den tidlige fasen av konflikten. Etter hvert som konflikten i Syria har økt i omfang og intensitet, er de uavhengige gruppene med russisk opprinnelse blitt mer marginalisert, og flere av dem har valgt å “desertere” til IS.⁴⁸ Et generelt problem for mange av kaukasierne, sentral-asiatene og (unntaksvis) slaverne som har kjempet i Syria, er at få av dem snakker arabisk. Når de har kommet til Syria, har de ofte foretrukket å krige sammen med sine egne landsmenn og under kommando av krigsherrer som snakker deres eget språk, som gjerne er russisk.⁴⁹

Enkeltpersoner fra det tidligere sovjetiske området, herunder særlig tsjetsjenere, det være seg fra Pankisi-dalen i Georgia eller fra Nord-Kaukasus (særlig Tsjetsjenia, Dagestan, Ingusjetia og Karbadino-Balkaria), har imidlertid også hatt sentrale lederposisjoner i IS. Dette gjelder blant annet Tarkhan Batirashvili, bedre kjent som Umar al-Shishani, som nylig skal ha blitt drept i et amerikansk droneangrep i øst Syria. Umar al-Shishani, som kom fra Pankisi, hadde bakgrunn fra de georgiske spesialstyrkene og hadde i lengre tid fungert som en slags “forsvarsminister” i IS-kalifatets “regjering”.⁵⁰ Han hadde med andre ord en nøkkelstilling i organisasjonen. En annen gruppe, ledet av tsjetsjeneren Amir Salahudin al-Shishani, skal ha sluttet seg til Nusrafronten, og derigjennom blitt en del av al-Qaida-nettverket.⁵¹

Sett fra russisk side har det trolig vært et ikke uvesentlig siktemål med operasjonene i Syria å ramme Russland-relaterte jihadistgrupper som opererer på syrisk jord, særlig på ledernivå, før disse får etablert seg i Kaukasus og Sentral-Asia eller, enda verre, tar kampen til det russiske kjerneområdet. Russiske enkeltpersoners og gruppers tilknytning til IS og al-Qaida synes i denne forbindelse å være en kilde til særlig bekymring. Det er også mye som tyder på at de russiske sikkerhetstjenestene på ulike vis har forsøkt å infiltrere og overvåke “russiske” islamistgrupper i Syria – både før, under og etter den militære intervensjonen. Det sier seg selv at slike oppdrag er forbundet med stor risiko. Når russiske statsborgere blir avslørt som, eller anklaget for å være, infiltratører, blir de gjerne henrettet på grotesk vis av sine egne landsmenn.⁵²

---

⁴⁷ “Exporting Jihad: Fighters from the North Caucasus and Central Asia and the Syrian Civil War”, Roundtable Summary, Chatham House, 23. september 2015, <https://www.chathamhouse.org/event/exporting-jihad-fighters-north-caucasus-and-central-asia-and-syrian-civil-war>, s. 3.

⁴⁸ Mairbek Vatchagaev: “Chechens Fighting in Syria Increasingly Joining Forces With Islamic State”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 3. mars 2016, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45167&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7#.VufMD032YaU.

⁴⁹ Maibek Vatchagaev: “Death of Top Chechen IS Commander May Change the Face of the Syrian Insurgency”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 11. mars 2016, <http://www.jamestown.org/programs/edm/archives/2016/>.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Ibid.

⁵² Siobhán O’Grady: “Now You’ve Got Russian Beheading Russians”, *Foreign Policy*, 2. desember 2015, <http://foreignpolicy.com/2015/12/02/now-youve-got-russians-beheading-russians/>.

---

3 Russlands intervensjon

3.1 Russlands baser og deployering

Ifølge den uavhengige avisen *Novaja Gazeta* begynte ryktene om en russisk deployering til Syria å svirre i Russland i midten av august 2015.⁵³ Russiske eksperter tilknyttet den Moksva-baserte, uavhengige analysegruppen Conflict Intelligence Team (CIT) hevdet høsten 2015 at personell og materiell fra Russlands 810. marineinfanteribrigade i Sevastopol på Krim, samt 32 kampfly, et overvåkningsfly, tallrike lastebiler, pansrede personellkjøretøyer, artillerienheter og helikoptre ble deployert til Syria i løpet av måneden før det formelle vedtaket om deployering ble fattet i Føderasjonsrådet 30. september 2015.⁵⁴ Dette til tross for at Kreml hele denne måneden (august 2015) hevdet at Russland kun sendte humanitær bistand til Syria. En annen russisk kilde, direktør Ruslan Pukhov ved det private CAST-senteret, hevder at en foreløpig beslutning om deployering kan ha blitt tatt så tidlig som i mars 2015. På dette tidspunktet begynte det russiske forsvarsdepartementet å anskaffe ekstra maritim transportkapasitet. De aktuelle fartøyene ble senere brukt i overføringen av materiell til Syria, primært via Tartus.⁵⁵

Mye av den russiske styrkeoppbyggingen i og utenfor Syria i september 2015 foregikk under dekke av militær øvingsvirksomhet. Slik sett har forberedelsene til Russlands intervensjon i Syria mange likhetstrekk med forberedelsene til intervensjonen i Ukraina i 2014, som også ble gjennomført i kjølvannet av militær øvingsvirksomhet i nærområdet. I forbindelse med den lenge planlagte storøvelsen “Trentr 2015”, som foregikk i perioden 7.–20. september, ble for eksempel et antall russiske kampfly av typen Su-30SM overført fra Domna-basen i Tsjita (nord for Mongolia) til Mozdok-basen i Nord-Ossetia, og derfra videre via aserbajdsjansk, iransk og irakisk luftrom til Khmeimim-basen utenfor Latakia.⁵⁶ Russiske luft-, land- og sjøstyrker ble også overført fra andre baser i Russland. Flere av scenarioene som det ble øvd på i “Tsentr 2015”, eksempelvis bruk av UAV-er⁵⁷ i rekognosering og mållokalisering, luftstøtte til bakkestyrker (*Close Air Support*), identifisering og nøytralisering av fiendtlig luftvern, angrep mot fiendtlige kommando- og kontrollinstallasjoner og presisjonsbombing av bakkemål, hadde mange likhetstrekk med de påfølgende operasjonene i Syria og utgjorde slik sett en viktig del av forberedelse til disse.⁵⁸ Øvelsen pågikk primært i det sentrale militærdistriktet (OSK Tsentr).

Det hører også med til historien at Syria og Russland underskrev en avtale om deployering av russiske styrker til dette landet allerede 26. august 2015. Teksten i avtalen ble imidlertid ikke gjort offentlig kjent av russiske myndigheter før i januar 2016. I avtalen understrekes det at det russiske militære nærværet i Syria ikke er rettet mot tredjeland, og at formålet er å forsvare suvereniteten og den territorielle integriteten til både Syria og Russland. Avtalen synes i stor grad å være skrevet på russiske premisser. Russisk personell og utstyr kan passere inn og ut av

---

⁵³ Anna Baidakova, “Nashi v Sirii”, *Novaja Gazeta*, 9. september 2015.

⁵⁴ Ruslan Leviev, “Rossijskaja doroga k vojne v Sirii”, *Conflict Intelligence Team*, 4. oktober 2015, <https://citeam.org/doroga-rossii-k-voyne-v-sirii/>.

⁵⁵ Ruslan Pukhov på Luftmaktseminaret 2016, Trondheim, 3. februar 2016.

⁵⁶ Roger McDermott: “Russia Initiates ‘Out-of-Area Operation’ In Syria”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, Vol. 12, No. 180, 6. oktober 2015, <http://www.jamestown.org/programs/edm/archives/2015/>.

⁵⁷ Unmanned Aerial Vehicles.

⁵⁸ Roger McDermott, op. cit.

Syria uten at Syria har rett til inspeksjon, syrere kan ikke entre de russiske anleggene, Russland fraskriver seg alt ansvar for den ødeleggelse deres aksjoner måtte forårsake, og avtalen har ingen termineringsdato. Dog kan den sies opp med et års varsel av begge parter.⁵⁹ Samlet sett gir avtalen et inntrykk av russisk diktat.

Deployeringen av personell og materiell ser ut til å ha skjedd langs tre akser: med fly via Svartehavet, Balkan og Middelhavet; med fly via det Kaspiske hav eller Aserbajdsjan og videre over Iran og Irak; og med båt over Svartehavet via Istanbul. Det tyrkiske nettstedet Bosphorus Naval News talte i 2015 til sammen 139 passeringer gjennom Bosporos-stredet med russiske militære landgangsfartøyer som fraktet utstyr til og fra Syria.⁶⁰ Ruten over Balkan ble imidlertid blokkert allerede 8. september, etter at Bulgaria stengte sitt luftrom for russiske militære transportfly. Bulgaria gjorde dette fordi landet tvilte på at flyene bare hadde de deklarererte humanitære hjelpe- sendingene om bord.

De større kampflyene, slik som Su-30 og Su-34, har antakelig flydd selv, mens flyene beregnet på bakkestøtte, slik som Su-24 og Su-25, samt helikoptrene, er blitt fløyet inn ved hjelp av An-124 transportfly. Et An-124 kan ta inntil to Su-24 eller Su-25 i nedpakket tilstand om bord. Grunnen til at Su-24 og Su-25 ikke fløy for egen maskin er deres mer begrensede rekkevidde. De måtte i så fall enten ha blitt etterfylt ved lufttanking underveis, eller ha foretatt flere mellom- landinger. Russland hadde til sammen 12 Su-24 og 12 Su-25 i Syria, og 3 operative An-124.

Når det gjelder landdomenet, tyder informasjonen som er tilgjengelig i åpne kilder⁶¹ på at Russland i forbindelse med intervensjonen i Syria deployerte følgende avdelinger og materiell:

Avdelinger:

- Bataljonsstridsgruppe fra 810. marineinfanteribrigade (Sevastopol)
- Bataljonsstridsgruppe fra 7. luftlandedivisjon (Novorossijsk)
- Andre hæravdelinger (som ikke er nærmere spesifisert i åpne kilder)
- Spesialstyrker (Spetsnaz GRU og spesialstyrken Zaslou fra den russiske utenlands- etterretningen SVR)

Materiell:

- T-90 (stridsvogn)
- BTR-80 (pansret personellkjøretøy)
- BTR-82 (Russlands mest moderne pansrede personellkjøretøy)
- Msta-B (howitzer)

---

⁵⁹ Michael Birnbaum, "The secret pact between Russia and Syria that gives Moscow carte blanche", *The Washington Post*, 15. januar 2016.

⁶⁰ "Foreign Warship On Bosphorus in 2015", *Bosphorus Naval News*, <https://turkishnavy.net/foreign-warship-on-bosphorus/foreign-warship-on-bosphorus-in-2015/>, nedlastet 18. februar 2016.

⁶¹ Se for eksempel Igor Sutyagin: "Detailing Russian Forces in Syria", *RUSI Defence Systems*, 13. november 2015, <https://rusi.org/publication/rusi-defence-systems/detailing-russian-forces-syria>, og Ruslan Pukhov: "Poligon budushtsjevo", *Rossija v global'noj politike*, 8. mars 2016, <http://www.globalaffairs.ru/number/Poligon-budushego-18032>.

-
- Smerch-S (MLRS)⁶²
  - Grad (MLRS)
  - Pantsyr-1S (nærluftvern)
  - Buk M-2 (mellomdistanse luftvern)
  - S-400 (langdistanse luftvern)
  - Krasukha-4 (system for elektronisk krigføring)

I oktober 2015 ble den samlede mengden personell av kilder nær det russiske forsvarsdepartementet oppgitt til ca. 1600 personer. Andre kilder antydte senere på vinteren at det dreide seg om nærmere 3000 mann.⁶³ Samlet sett er dette en ikke ubetydelig militær deployering langt hjemmefra. Foreløpig ser det imidlertid ikke ut til at deployeringen er noe som det russiske forsvaret vil brette ryggen på. Faktisk hevdes det at hele operasjonen er blitt finansiert over trenings- og øvingsbudsjettet, det vil si uten øremerkede tilleggsbevilgninger.⁶⁴

3.2 Luftmilitære operasjoner

Russlands offensive luftoperasjoner i Syria startet formelt den 30. september 2015, samme dag som det russiske Føderasjonsrådet enstemmig ga sin tilslutning til en forespørsel fra president Putin om bruk av russisk luftmakt utenfor Russlands grenser for å støtte de syriske regjeringsstyrkene i deres kamp mot IS og andre radikale grupperinger i Syria.⁶⁵ Fra russisk side hadde operasjonene trolig vært forberedt over lengre tid, noe også Putin fremholdt i et intervju som ble publisert 12. oktober (“dette er ikke spontane handlinger”).⁶⁶ Syrias president, Bashar al-Assad, hadde allerede i juli rettet en formell anmodning til sin russiske kollega om militær støtte, etter at hans egne styrker første halvår 2015 hadde opplevd til dels betydelige tilbakeslag på bakken.

Russland hadde i løpet av sensommeren 2015 styrket sitt militære nærvær i Syria, bl.a. ved å overføre kampfly av typene Su-30SM (*Flanker*), Su-24 (*Fencer*), Su-25 (*Frogfoot*), Su-34 (*Fullback*) samt transport- og angrepshelikoptre av typene Mi-8AMTSh (*Hip*) og Mi-24 (*Hind*).⁶⁷ Den russiske flybasen i Latakia hadde også blitt forsterket med nærforsvarsressurser i form av bakkestyrker, artilleri og T-90 stridsvogner.⁶⁸ På samme måte var den russiske marinebasen i Tartus og Russlands sjømilitære nærvær i det østlige middelhav blitt styrket i perioden frem mot operasjonens starttidspunkt. Innhentingen av etterretnings- og målinformasjon var også blitt intensivert, og innen utgangen av september hadde Russland, Syria, Irak, Iran og Hizbollah (også kjent som “fire pluss én”-gruppen) etablert et felles senter for informasjons-

---

⁶² *Multiple Launch Rocket System*, det vil si rakettartilleri.

⁶³ For eksempel Ruslan Pukhov, som nevnte dette tallet på Luftmaktseminaret i Trondheim 3. februar 2016.

⁶⁴ Maksim Solopov, “Rassledovanie RBK: skolko tratit Rossija na vojnu v Sirii”, *RBK-Daily*, 28. november 2015.

⁶⁵ “Lawmakers authorize use of Russian military force for anti-IS airstrikes in Syria”, *TASS*, 30. september 2015, <http://tass.ru/en/politics/824795>.

⁶⁶ “Intervju Vladimiru Solov'jovu”, *Kremlin.ru*, 12. oktober 2015, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/50482>.

⁶⁷ Jeremy Binnie og Nicholas de Larringa: “Russia begins airstrikes in Syria”, *Jane's Defence Weekly*, 2. oktober 2015.

⁶⁸ Alec Luhn: “Russia sends artillery and tanks to Syria as part of continued military buildup”, *The Guardian*, 14. september 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/sep/14/russia-sends-artillery-and-tanks-to-syria-as-part-of-continued-military-buildup>.

---

deling og koordinering, lokalisert i Baghdad.⁶⁹ Ifølge Putins pressetalsmann Sergej Peskov og Russlands London-ambassadør Alexander Yakovenko, skal både USA og Storbritannia ha blitt invitert til å delta i koordineringssenterets arbeid, noe begge land angivelig takket nei til.⁷⁰

Siden starten 30. september 2015 har Russlands luftkampanje i Syria vært kjennetegnet ved en noe varierende, men generelt økende, intensitet, bruk av ulike våpentyper (presisjonssyrte så vel som ikke-styrte bomber og raketter, avhengig av tilgjengelighet, mål og leveringsplattform) og et noe skiftende geografisk fokus. Den uttalte hovedhensikten fra russisk side har vært å ramme IS-mål og støtte bakkestyrkene til president Assad og hans øvrige allierte, deriblant iranske og Hizbollah-enheter, i deres kamp mot IS på syrisk jord. I praksis har de russiske luftangrepene også rettet seg mot andre mål enn IS, deriblant Nusrafronten, Free Syrian Army, Jaysh al-Islam, turkmenske opposisjonsgrupper og tsjetsjenske fremmedkrigere, særlig i den tidlige fasen av kampanjen.⁷¹ Sistnevnte grupperinger, hvorav flere må sies å være mindre radikale enn IS, ser også på Assad-regimet som sin fiende, om enn ikke alltid den eneste. Russland har ved flere anledninger angrepet regimefiendtlige grupper som selv ser på IS som en trussel. Dette har fått flere vestlige observatører til å stille spørsmål ved om Russlands agenda faktisk er den som offisielt gis til kjenne, og om ikke Russlands angrep mot moderate (og i noen tilfeller USA-støttede) opposisjonsgrupper i Syria i praksis har bidratt til å styrke, snarere enn svekke, den erklærte hovedfienden, dvs. IS.⁷² Robert Otto – en amerikansk luftforsvarsgeneral med spesielt ansvar for ISR (*Intelligence, Surveillance & Reconnaissance*) – konstaterte 1. oktober 2015, dvs. i den russiske kampanjens tidlige fase, at “There is incongruency between what President [Vladimir] Putin is saying and what his forces are doing”.⁷³

De russiske luftoperasjonene i Syria, som medio november 2015 involverte en lokalt basert styrke på rundt 34 fly og 16 helikoptre, ble utført i forholdsvis høyt tempo og til alle døgnets tider. Antallet bombetokt økte fra rundt 20 per dag i månedsskiftet september–oktober til rundt 60 per dag noen uker senere.⁷⁴ Den 3. november uttalte sjefen for den russiske generalstabens operasjonsavdeling, generaloberst Andrej Kartapolov, at de russiske luftstyrkene på drøyt to måneder hadde gjennomført 1631 bombetokt mot 2084 “terrormål”, inkludert “kommando- og kontrollinfrastruktur, treningsleire, bombeproduksjonsfasiliteter, ammunisjonslagre og drivstoffdepoter”.⁷⁵ De russiske bombetoktenes følgeskader (*collateral damage*), inkludert omfanget av sivile tap, ble ikke berørt i generalens orientering.

---

⁶⁹ Stephen Kalin: “Iraq says Russia, Iran, Syria cooperating on security issues in Baghdad”, *Reuters*, 27. september 2015, <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-iraq-russia-idUKKCN0RQ0S420150926>.

⁷⁰ Jason Ditz: “Russia Urges US to Join Baghdad-Based Anti-ISIS Intel Sharing Program”, *Russia Insider*, 30. september 2015, <http://russia-insider.com/en/politics/russia-urges-us-join-baghdad-based-anti-isis-intel-sharing-program/ri10042>; Tom Parfitt: “Britain has frozen us out, says Russian envoy”, *The Times*, 26. oktober 2015, <http://www.thetimes.co.uk/tto/news/uk/article4596253.ece>.

⁷¹ Det kan synes som om IS-fokuset er blitt noe mer fremtredende etter at det ble kjent at terrorgruppen stod bak sprengingen av et russisk passasjerfly over Sinai 31. oktober 2015, som kostet 224 russiske liv.

⁷² Se for eksempel Jeremy Bender: “Reality Check: Russian bombing in Syria is actually helping ISIS”, *Business Insider UK*, 2. oktober 2015, <http://uk.businessinsider.com/russian-bombing-in-syria-is-helping-isis-2015-10?r=US&IR=T>.

⁷³ Jeremy Binnie og Nicholas de Larringa, op. cit.

⁷⁴ Dmitry Gorenburg: “Russia’s Syria operation reveals significant improvement in military capability”, *The Interpreter*, 13. november 2015, <http://www.lowyinterpreter.org/post/2015/11/13/Russias-Syria-operation-reveals-significant-improvement-in-military-capability.aspx>.

⁷⁵ Roger McDermott: “Russia’s Operation in Syria: Concealing Mission Creep”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 10. november 2015, <http://www.jamestown.org/programs/edm/>.

Det kan for øvrig bemerkes at den russiske flybasen i Khmeimin er blitt gradvis styrket og supplert med nytt materiell etter hvert som luftkampanjen har skredet frem og gått inn i nye faser. Det opprinnelige detachementet, deployert i september 2015, er i løpet av vinteren blitt supplert med et mindre antall moderne kampfly av typen Su-35S, deployert første gang i februar 2016,⁷⁶ noen flere Su-34-fly, deployert i november 2015,⁷⁷ og et radarspanings- (AEW-) fly av typen Beriev A-50 (*Mainstay*), deployert i desember 2015.⁷⁸ Basen er også blitt forsterket med langtrekkende, bakkebasert luftvern av typen S-400, som ble overført i november 2015.⁷⁹ I mars 2016 skal det også ha blitt overført et mindre antall moderne angrepshelikoptre av typene Ka-52 (*Alligator*) og Mi-28N (*Havoc*).⁸⁰ Disse er blant annet blitt brukt i kampene rundt Palmyra.

Når det gjelder våpnene som er blitt brukt av de russiske styrkene, er det verdt å merke seg at størstedelen av bombene som er blitt sluppet av de russiske kampflyene, har vært av den "ikke-styrte" (*non-guided*) typen, og at mange av dem ble sluppet fra mellomstor til stor høyde.⁸¹ Det ble sannsynligvis vurdert at operasjoner i lavere høyde ville innebære større risiko for å bli rammet av skyts fra luftvernkanoner eller håndholdte bakke-til-luft-missiler (MANPADS). På den annen side ville de russiske bombetoktene sannsynligvis ha vært mer presise, og dermed mer effektive, om man hadde vært villig til å eksponere seg for større risiko ved å operere i lavere høyde, og/eller om presisjonsstyrte våpen (*precision-guided munitions*) hadde utgjort en større andel av skytset som ble benyttet. Per 13. november 2015 utgjorde andelen presisjonsstyrte våpen, deriblant laser- og GLONASS-satellittstyrte bomber og missiler, neppe mer enn ca. 20 prosent av det totale antallet luftleverte våpen, ifølge vestlige eksperter.⁸²

Bilder tatt ved den russiske flybasen utenfor Latakia, som er tilgjengelige via åpne kilder, viser blant annet eldre Su-24 og Su-25 kampfly utstyrt med høyeksplosive fragmentbomber av typen OFAB 250-270 (se figur 3.1). Noen av de nyere og mer moderne flyene på basen, som Su-34, ble imidlertid observert med GLONASS-styrte bomber, bl.a. av typen KAB-500S, som er relativt nye i det russiske arsenalet. Disse bombene finnes trolig i et forholdvis beskjedent antall, iallfall sammenlignet med de noe eldre og mer tradisjonelle bombetyperne.⁸³

Ifølge den internasjonale ikke-statlige organisasjonen Human Rights Watch er det blitt benyttet luftlevert klaseammunisjon både fra syrisk og russisk side.⁸⁴ I løpet av høsten 2015, dvs. fra den syrisk-russiske offensiven startet 30. september og frem til slutten av desember samme år, skal det ha blitt benyttet slik ammunisjon ved minst 20 anledninger. Human Rights Watch har fremlagt detaljert informasjon om ni spesifikke lokasjoner i Syria hvor klaseammunisjon er blitt

---

⁷⁶ David Cenciotti: "Russian supermaneuverable Su-35 Flankers have started flying over Syria", *The Aviationist*, 1. februar 2016, <http://theaviationist.com/2016/02/01/russia-deployed-su-35-to-syria/>.

⁷⁷ Sean O'Connor og Jeremy Binnie: "Russia deploys additional Su-34s to Syria", *Jane's Defence Weekly*, 10. desember 2015, <http://www.janes.com/article/56588/russia-deploys-additional-su-34s-to-syria>.

⁷⁸ Tim Ripley: "Russia operates 'Mainstay' AEW&Cs over Syria", 10. januar 2016, <http://www.janes.com/article/57105/russia-operates-mainstay-aw-cs-over-syria>. (Forkortelsen AEW står for "Airborne Early Warning", og C-en stor står for "Control".)

⁷⁹ Jonathan Marcus: "Russia S-400 Syria missile deployment sends robust signal", *BBC News*, 1. desember 2015, <http://www.bbc.com/news/world-europe-34976537>.

⁸⁰ Dmitry Gorenburg og Michael Kofman: "There is No Russian Withdrawal from Syria", *War on the Rocks*, 18. mars 2016, <http://warontherocks.com/2016/03/there-is-no-russian-withdrawal-from-syria/>.

⁸¹ Jeremy Binnie og Nicholas de Larringa, op. cit.

⁸² Se for eksempel Dmitry Gorenburg, op. cit.

⁸³ Jeremy Binnie og Nicholas de Larringa, op. cit.

⁸⁴ Human Rights Watch: "Russia/Syria: Extensive Recent Use of Cluster Munitions", 20. desember 2015, <https://www.hrw.org/news/2015/12/20/russia/syria-extensive-recent-use-cluster-munitions>.

---

benyttet, og hvor dette har ført til betydelige sivile tap (minst 35 drepte sivile og dusinvis sårede). Ved to anledninger skal man ha truffet leire bebodd av internt fordrevne. Den hyppigst benyttede klaseammunisjonstypen (10 av 20 angrep) skal være bomber av typen RBK-500.⁸⁵ Slike bomber kan bæres av flere av de russiske flyene, herunder Su-24 og Su-25, som er taktiske angreps- og ildstøttefly.⁸⁶ Merkingen på udetonert delammunisjon (*bomblets*) skal ifølge Human Rights Watch indikere at de benyttede klasebombene er produsert i slutten av sovjetperioden.⁸⁷

Figur 3.1 Eldre russisk kampfly (Su-25), utstyrt med “ikke-styrte” bomber (angivelig av typen OFAB 250-270), fotografert ved Khmeimim-basen utenfor Latakia forut for bombetokt.⁸⁸

De “smarte”, dvs. satellitt- eller laserstyrte, flybombene som er blitt benyttet fra russisk side i Syria, skal ifølge den britiske forsvarskommentatoren Daniel Fielding primært være av KAB-500-familien.⁸⁹ Den satellittstyrte varianten av disse har betegnelsen KAB-500S, mens den laserstyrte har betegnelsen KAB-500L.⁹⁰ Dette er bomber som har en totalvekt på rundt 500 kg.⁹¹ Russland har atskillig større bomber enn dette i sitt arsenal, og Su-34-flyene har kapasitet til å bære en enkeltbombe på opp til 4 tonn. Men det er sannsynligvis blitt vurdert som taktisk uhensiktsmessig å bruke slike i Syria. De mellomtunge russiske bombeflyene, av typen Tu-22M (*Backfire*), kan bære bomber på over 9 tonn, men disse flyene er sannsynligvis for tunge til å kunne ta av fra flybasen i Latakia, iallfall med full våpenlast. Derimot har de utført bombetokt

---

⁸⁵ Ibid. Se også Eliot Higgins: “‘That’s Not a Cluster Bomb’ – The Differences Between OFAB 250-270s and RBK-500s”, *Bellingcat*, 3. februar 2016, <https://www.bellingcat.com/resources/how-tos/2016/02/03/thats-not-a-cluster-bomb-the-differences-between-ofab-250-270s-and-rbk-500s/>.

⁸⁶ Se “RBK 500”, i *Jane’s Air-Launched Weapons* (database), 13. februar 2015.

⁸⁷ Human Rights Watch, op. cit.

⁸⁸ Foto: *Russia Today*, gjengitt i *Jane’s Defence Weekly*, 2. oktober 2015.

⁸⁹ Daniel Fielding: “The Smart Weapons Russia is Using in Syria”, *Russia Insider*, 5. oktober 2015, <http://russia-insider.com/en/military/smart-weapons-russia-using-syria/ri10231>.

⁹⁰ N.R. Jenzen-Jones og Yuri Lyamin: “Russian forces deploy KAB-500S PGM in Syria”, *Armament Research Services*, 3. oktober 2015 (oppdatert 15. oktober samme år), <http://armamentresearch.com/russian-forces-deploy-kab-500s-pgm-in-syria/>.

⁹¹ Det skal også ha blitt benyttet en mindre og billigere variant kalt Kh-25, iallfall i laserstyrt utgave. Disse bombene veier rundt 300 kg.

---

fra Mozdok-basen i Nord-Ossetia. Disse kan imidlertid ikke gjennomføre tanking i luften, noe som av russiske analytikere er blitt trukket frem som en mulig operativ begrensning.⁹² Det kan derimot de strategiske bombeflyene (Tu-95 og Tu-160), som primært har operert fra Saratov.

Når det har vært behov for å bruke styrbare våpen med stor sprengkraft, har man fra russisk side foretrukket å bruke missiler fremfor bomber.⁹³ De taktiske luft-til-bakke-missilene som er blitt brukt av russiske styrker i Syria-kampanjen, er primært av typene Kh-29 og S-25L.⁹⁴ Disse har et stridshode på henholdsvis 320 og 190 kilo, og en rekkevidde på henholdsvis 10–30 km og 3–8 km. Slike missiler finnes i en rekke varianter, med ulike styringssystemer (den laserstyrte varianten skal ha blitt hyppig benyttet i Syria), og er blant annet blitt observert på fly av typene Su-34 og Su-24, ifølge russiske og vestlige kilder.⁹⁵

Figur 3.2 Russisk strategisk bombefly av typen Tu-160 slipper Kh-101 kryssermissil.⁹⁶

Mer skjellsettende er det kanskje at de strategiske luftstyrkene, for første gang i sin mangeårige historie, har brukt luftbårne kryssermissiler i en skarp operasjon. Langtrekkende bombefly av typene Tu-95 (*Bear*) og Tu-160 (*Blackjack*, jf. figur 3.2), som i tidligere tider primært ble betraktet som en leveringsplattform for kjernevåpen, har ved flere anledninger avfyrt konvensjonelle kryssermissiler, henholdsvis av typene Kh-555 og Kh-101, mot bakkemål i Syria.⁹⁷ Ifølge det russiske forsvarsministeriet leverte russiske strategiske bombefly 34 krysser-

---

⁹² Aleksej Ramm og Anton Lavrov: "Vozmezdje bez dozapravki", *Vojenno-Promysjlennyj Kur'er*, 6. april 2016, s. 1, også tilgjengelig på <http://vpk-news.ru/articles/30078>.

⁹³ Daniel Fielding, op. cit.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Polina Devitt: "Russian air force using laser-guided KH-29L missiles in Syria - RIA", *Reuters*, 4. oktober 2015, <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-russia-missile-idUKKCN0RY09820151004>.

⁹⁶ Foto: Russisk FD, gjengitt i *Jane's Defence Weekly*, 24. november 2015.

⁹⁷ Douglas Barrie, Joseph Dempsey og Mark Cazalet: "Russia Pursues Cruise Control in Syria", *IISS Military Balance Blog*, 24. november 2015, <https://www.iiss.org/en/militarybalanceblog/blogsections/2015-090c/november-8429/russia-pursues-cruise-control-in-syria-a017>. Se også Dave Majumdar: "Ready for War: Russia's Stealthy Kh-101 Cruise Missile Debuts in Syria", *The National Interest*, 18. november 2015, <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/ready-war-russias-stealthy-kh-101-cruise-missile-debuts-14387>. Det primære navigasjonssystemet til missilene Kh-555 og Kh-101 er satellittbasert (GLONASS). Ifølge førstnevnte kilde har missilene en (antatt) maksimal rekkevidde på henholdsvis 2500 og 5000 kilometer.

---

missiler mot 14 mål på syrisk territorium bare i løpet av den 17. november.⁹⁸ Samme døgn ble det gjennomført 24 tokt med mellomtunge bombefly og 98 tokt med taktiske kampfly basert i nærområdet.⁹⁹ Angrepene rettet seg primært mot mål i provinsene Aleppo, Idlib og Deir ez-Zor. Missilangrepene med Tu-95 og Tu-160, støttet av Il-78 tankfly, fortsatte i de påfølgende tre dagene. I perioden 17.–20. november 2015 leverte russiske strategiske luftstyrker anslagsvis 83 kryssermissiler mot mål i Syria.¹⁰⁰

3.3 Nedskytingen av Su-24

Russlands krigføring i Syria, og Russlands forhold til Nato-landet Tyrkia, tok en ny vending da et russisk Su-24 kampfly om morgenen den 24. november 2015 ble skutt ned av et tyrkisk F-16 kampfly nær den syrisk-tyrkiske grensen. Flyet ble skutt ned med et varmesøkende luft-til-luft-missil av typen AIM-9X Sidewinder.¹⁰¹ Både piloten og våpenoffiseren rakk å skyte seg ut før flyet traff bakken. Den ene av de to, piloten Oleg Psjkov, ble drept av håndvåpenild fra en turkmensk gruppe på bakken nord i Syria. Den andre, våpenoffiseren Konstantin Mukhatin, overlevde og ble hentet ut fra området av et russisk Mil Mi-8-helikopter etter en dramatisk CSAR-operasjon (*Combat Search and Rescue*) som kostet en russisk marineinfanterist livet.¹⁰² Marineinfanteristen ble drept da det ene av de tre involverte russiske helikoptrene ble tatt under ild fra bakken. Et annet helikopter ble også truffet, måtte nødlande og ble ødelagt på bakken av en panservernrakett. Mannskapet på dette, og det øvrige personellet som deltok i redningsaksjonen, overlevde.¹⁰³

Russlands og Tyrkias beskrivelser av hendelsesforløpet forut for, under og etter nedskytingen av det russiske kampflyet er sterkt divergerende, blant annet når det gjelder spørsmålet om hvorvidt det flyet faktisk var, eller hadde vært, inne i Tyrkias luftrom da det ble skutt ned. Tyrkiske myndigheter har hele tiden hevdet at det russiske flyet krenket tyrkisk luftrom, og at det hadde trosset gjentatte henstillinger på radio om å endre kurs. I et brev til formannskapet i FNs Sikkerhetsråd sa Tyrkias FN-ambassadør at flyet hadde befunnet seg i tyrkisk luftrom i ca. 17 sekunder og at krenkelsen hadde hatt en maksimal dybde på 1,36 miles, dvs. 2,19 km (jf. figur 3.3). Videre ble det hevdet at beskytningen hadde skjedd mens flyet befant seg i tyrkisk luftrom, og at flyet deretter hadde falt ned over syrisk territorium.¹⁰⁴ Lignende informasjon ble lagt frem overfor Nato. USAs Nato-ambassadør, Douglas Lute, ga uttrykk for at den tyrkiske forklaringen var i samsvar med tilgjengelige amerikanske etterretningsdata.¹⁰⁵ Det var også

---

⁹⁸ "Russia involves strategic missile carriers in operation against Islamic State in Syria", *TASS*, 17. november 2015, <http://tass.ru/en/defense/837226>. Se også Nicholas de Larrinaga: "Russia launches long-range air sorties into Syria", *Jane's Defence Weekly*, 17. november 2015.

⁹⁹ Russisk FD, 18. november 2015, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12066265.

¹⁰⁰ Tim Ripley: "Russia's long-range strikes in Syria come to an end", *Jane's Defence Weekly*, 24. november 2015.

¹⁰¹ Luke Harding: "Shooting down of Russian jet – how the day unfolded", *The Guardian*, 24. november 2015,

<http://www.theguardian.com/world/2015/nov/24/shooting-down-of-russian-jet-how-the-day-unfolded>.

¹⁰² Neil MacFarquhar: "Navigator of Downed Russian Plane Says There Was No Warning", *The New York Times*, 25. november 2015, http://www.nytimes.com/2015/11/26/world/europe/turkey-russia-jet.html?_r=0.

¹⁰³ "No man left behind: Dramatic details emerge of downed Su-24 pilot rescue", *RT*, 26. november 2015,

<https://www.rt.com/news/323527-details-su24-pilot-rescue/>.

¹⁰⁴ Jf. brev fra Tyrkias FN-ambassadør til Sikkerhetsrådet, datert 24. november 2015, tilgjengelig på

<http://images.scribblelive.com/2015/11/24/749f9a60-bf6e-499b-bf74-f2613eb63eed.jpg>.

¹⁰⁵ "U.S. backs Turkey's explanation of Russian air incursion", *Reuters*, 30. november 2015, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-usa-idUSKBN0TJ1TN20151130#H3dm3ACU45t7oZrh.97>.

NATOs samlede vurdering at flyet hadde vært inne i tyrkisk luftrom, ifølge generalsekretær Jens Stoltenberg.¹⁰⁶

Figur 3.3 Kart fremlagt av det tyrkiske forsvaret 24. november 2015, som viser kursen til Su-24 (rød linje) og Tyrkias sørgrense (lys blå linje).¹⁰⁷

Russland har på sin side avvist både at Su-24-flyet var inne i tyrkisk luftrom under det aktuelle toktet og at det ble gitt advarsler fra tyrkisk side forut for nedskytningen. Ifølge det russiske forsvarsministeriet ble flyet skutt ned i syrisk luftrom, om lag én kilometer sør for den tyrkisk-syriske grensen.¹⁰⁸ Flyet skal på det aktuelle tidspunktet ha hatt en høyde på om lag 20 000 fot (6000 meter) og vært på vei vestover mot basen Khmeimim etter et bombetokt. Ifølge den russiske versjonen var det det tyrkiske F-16-flyet som var på feil side av grensen. Det tyrkiske flyet skal ifølge den russiske luftforsvarssjefen, generaloberst Viktor Bondarev, ha oppholdt seg 40 sekunder i syrisk luftrom i forbindelse med nedskytningen.¹⁰⁹ Russlands offisielle versjon av hendelsesforløpet og flyenes posisjon ved nedskytningen fremgår av figur 3.4.

Avviket mellom den tyrkiske og den russiske posisjonsangivelsen for Su-24-flyet er, som det fremgår av figur 3.3 og 3.4, betydelig. Dette har fått vestlige analytikere til å spørre seg om det for det russiske flyets vedkommende kan ha vært tale om en feilnavigasjon forårsaket av

¹⁰⁶ Nato: "Statement by the NATO Secretary General after the extraordinary NAC meeting", pressemelding nr. 169/2015, 24. november 2015, http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_125052.htm.

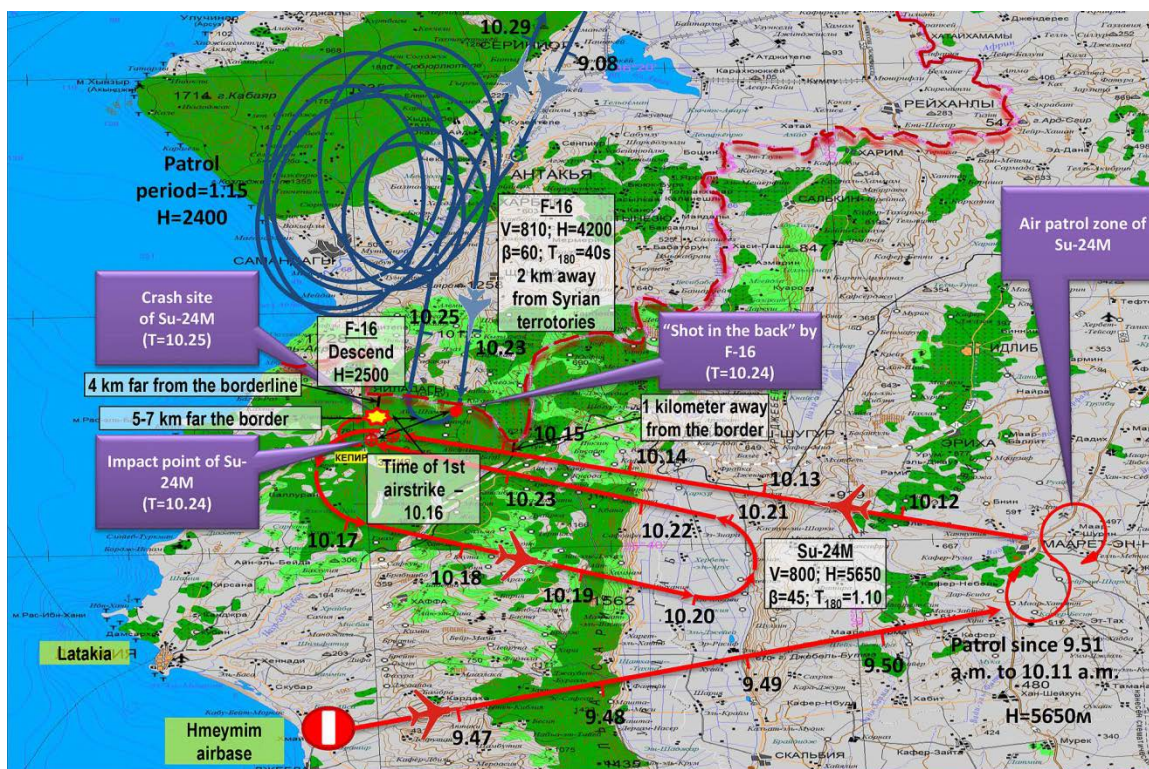
¹⁰⁷ Kart: Tyrkisk FD, 24. november 2015.

¹⁰⁸ "Minoborony RF: rossijskij Su-24 sbili pri vozvrasjtjsenii na aviabazu v Sirii", TASS, 24. november 2015, <http://tass.ru/armiya-i-opk/2467225>.

¹⁰⁹ "Turkey's F-16 that downed Russian bomber was in Syrian airspace for 40 seconds – commander", TASS, 27. november 2015, <http://tass.ru/en/defense/840016>.

mangler ved, eller feil på, GLONASS-systemet.¹¹⁰ Manglende kompatibilitet mellom det russiske flyets kommunikasjonssystem og kommunikasjonssystemet på de tyrkiske F-16-flyene er også blitt trukket frem som en mulig forklaring på at de tyrkiske advarslene på nødsbandet forut for nedskytingen angivelig ikke er blitt mottatt eller oppfattet.¹¹¹ Slike betraktninger har i minimal grad kommet til uttrykk i russisk presse etter nedskytingen. På russisk side har nedskytingen gjennomgående vært fremstilt som en bevisst, planlagt og folkerettsstridig handling fra Tyrkias side.

Figur 3.4 Kart fremlagt av russiske forsvarsmyndigheter 27. november 2015. Kursen til Su-24 er markert med heltrukket rød linje, kursen til F-16-flyet er markert med blå linje, og Tyrkias sørgrense er markert med stiplet rød linje.¹¹²

Dersom det russiske flyet faktisk var inne i tyrkisk luftrom under eller umiddelbart forut for nedskytingen, ville det ikke ha vært første gangen så skjedde. Siden den russiske luftkampanjen i Syria startet 30. september 2015, skal russiske fly ved flere anledninger ha vært inne i tyrkisk luftrom i forbindelse med tokt nord i Syria. Dette skjedde blant annet 3. oktober med et russisk Su-30-fly. Denne grensekrenkelsen ble også innrømmet fra russiske forsvars-

¹¹⁰ Se for eksempel Sean Gallagher: "Was Russian aircraft shot down because its satellite navigation was wrong?" *Ars Technica*, 24. november 2015, <http://arstechnica.com/information-technology/2015/11/turkish-f-16-shoots-down-russian-jet-for-disputed-airspace-violation/>.

¹¹¹ For en detaljert diskusjon av denne tematikken, se Reuben F. Johnson: "Russian Su-24M communications equipment blamed for shootdown", *Jane's Defence Weekly*, 27. november 2015.

¹¹² Kart: Russisk FD, 27. november 2015, http://eng.syria.mil.ru/images/chart_Su24M_hit_eng.jpg.

---

myndigheters side. Hendelsen ble imidlertid beskrevet som et hendelig uhell og forsøkt bagatellisert under henvisning til blant annet vanskelige værforhold i operasjonsområdet.¹¹³

Sett i lys av sistnevnte og andre lignende episoder med russiske fly i løpet av høsten 2015, er det kanskje ikke unaturlig å anta at Tyrkia kan ha ønsket å markere seg gjennom resolutt maktbruk ved senere krenkelser av tyrkisk luftrom. Tyrkias handlemåte overfor Su-24-flyet, som på flere hold er blitt omtalt som en mulig “overreaksjon”,¹¹⁴ kan også ha hatt sammenheng at russiske luftstyrker i den aktuelle perioden var i ferd med å bombe turkmenske grupperinger nord i Syria.¹¹⁵ Denne kategorien av mål ble for øvrig angrepet med minst like høy intensitet etter nedskytingen.

3.4 Sjømilitære operasjoner

Russland har også brukt sjøstyrker i ulike roller (ildstøtte, sjøbasert områdeluftvern, eskorteoppdrag, logistikk etc.) under operasjonene i Syria. Den russiske marine har i senere år hatt et permanent nærvær i det østlige middelhav, sammensatt på rotasjonsbasis av fartøyer fra flere flåter.¹¹⁶ Dette nærværet ble trappet opp forut for starten av den russiske luftkampanjen i slutten av september 2015. Opptrappingen ble imidlertid omtalt fra russiske forsvarsmyndigheters side som en forberedelse til rutinemessig og lenge planlagt sjømilitær øvingsvirksomhet.¹¹⁷ Ryktene om at Russland var i ferd med å forberede luftkampanje mot IS-mål i Syria ble også avvist av den russiske presidentens pressetalsmann, Dmitri Peskov, som 24. september beskrev disse som “spekulasjoner uten rot i realitetene”.¹¹⁸ Dette ble sagt mindre enn én uke før kampanjen startet.

I begynnelsen av oktober 2015 bestod den russiske SAG-en¹¹⁹ i Middelhavet av krysseren “Moskva” (Slava-klassen, se figur 3.5), destroyeren “Smetlivyj” (Kasjin-klassen), fregattene “Ladnyj” og “Pytlivij” (Krivak-klassen), landgangsfartøylene “Novotsjerkassk” (Roputsjaj-klassen) og “Saratov” (Alligator-klassen), etterretningsfartøyet “Donuzlav” samt et økende antall støttefartøyer av ulike størrelser. Fartøygruppen posisjonerte seg i farvannene utenfor Latakia. Dekningsområdet til det fartøybaserte luftvernssystemet på “Moskva”, som er en maritim versjon av det bakkebaserte systemet S-300, har sannsynligvis omfattet store deler av, om ikke hele, det aktuelle luftoperasjonsområdet.¹²⁰ Etter Tyrkias nedskyting av et russisk kampfly den 24. november (jf. kapittel 3.3) ble det også deployert et bakkebasert luftvern batteri

¹¹³ “Prevratnosti pogody: Su-30 slutsjajno narusjil vozdušnnye granitsy Turtsii”, *RIA Novosti*, 5. oktober 2015, <http://ria.ru/world/20151005/1297363944.html>.

¹¹⁴ Jonathan Marcus: “Was Russia warplane downing an overreaction?” *BBC News*, 24. november 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34914375>.

¹¹⁵ John Hayward: “Russians Target Turkmen in Syria, Angering Ankara”, *Breitbart*, 29. november 2015, <http://www.breitbart.com/national-security/2015/11/29/russians-target-turkmen-syria-angering-ankara/>.

¹¹⁶ Andrei Smirnov: “Russia returns to the Mediterranean: Fifth Soviet Navy squadron is back?” *Voice of Russia*, 26. februar 2013, http://voiceofrussia.com/2013_02_26/Russia-returns-to-the-Mediterranean-Fifth-Soviet-Navy-Squadron-is-back/.

¹¹⁷ “Russian Navy to exercise in eastern Mediterranean soon – Russian Defense Ministry”, *TASS*, 24. september 2015, <http://tass.ru/en/defense/823304>.

¹¹⁸ “Russia planning military drills in eastern Mediterranean”, *The Telegraph*, 24. september 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/11888340/Russia-planning-military-drills-in-eastern-Mediterranean.html>.

¹¹⁹ *Surface Action Group*, dvs. en taktisk gruppering av overflatefartøyer.

¹²⁰ Sam LaGrone: “Russian Warships in Eastern Mediterranean to Protect Russian Strike Fighters in Syria”, *USNI News*, 5. oktober 2015, <http://news.usni.org/2015/10/05/russian-warships-in-eastern-mediterranean-to-protect-russian-strike-fighters-in-syria>. Se også “Russian missile cruiser off Latakia coast, ready to destroy dangerous air targets - Defense Minister”, *RT*, 25. november 2015, <https://www.rt.com/news/323385-russia-missile-cruiser-latakia/>.

---

av typen S-400 til Latakia. Dette har betydelig større rekkevidde enn det sjøbaserte systemet på krysseren “Moskva”.

Figur 3.5 Den russiske Svartehavsflåten flaggskip, krysseren “Moskva”, fotografert i 2009.¹²¹

Overflatefartøyer fra Russlands kaspiske flotilje, herunder en fregatt av Gepard-klassen og tre korvetter av Bujan-klassen, ble også posisjonert i Det kaspiske hav, utstyrt med langtrekkende kryssermissiler av Kalibr-familien. Om morgenen den 7. oktober 2015 skal disse ha skutt 26 kryssermissiler mot 11 mål i Syria, via iransk og irakisk luftrom. Avstanden mellom fartøyene i Det kaspiske hav og angrepsmålene i Syria er blitt anslått til i overkant av 1500 kilometer.¹²² Maksimal rekkevidde for de aktuelle Kalibr-missilene (3M-14T, bedre kjent i Nato som SS-N-30A) skal ifølge russiske kilder ligge på over 2500 kilometer.¹²³ Halvannen måned senere, 20. november, skal det fra Det kaspiske hav ha blitt skutt ytterligere 18 kryssermissiler av samme type mot 7 mål i provinsene Raqqa, Idlib og Aleppo.¹²⁴ I denne perioden (17.–20. november) ble det også utført kryssermissilangrep fra luften, som beskrevet i kapittel 3.2. På dette tidspunktet var ti russiske kampfartøyer involvert i hva forsvarsminister Sjoigu i en samtale med president Putin kalte “antiterrorismeoperasjonen” i Syria – seks i Middelhavet og fire i Det kaspiske hav.¹²⁵

Et mindre antall kryssermissiler skal også ha blitt skutt fra ubåt. “Rostov-na-Donu”, som er en av Svartehavsflåten nyeste dieselubåter av den oppgraderte Kilo-klassen (prosjekt 636), var i

---

¹²¹ Foto: Wikipedia Commons.

¹²² Patrick J. Lyons: “Russia’s Kalibr Cruise Missiles, a New Weapon in Syria Conflict”, *The New York Times*, 8. oktober 2015, http://www.nytimes.com/2015/10/09/world/middleeast/russias-kalibr-cruise-missiles-a-new-weapon-in-syria-conflict.html?_r=1.

¹²³ Se for eksempel Oleg Odnokolenko: “Kto teper’ zakhotsjet s nami vojevat?”, *Nezavisimoje Vojennoe Obozrenie*, 16. oktober 2015, http://nvo.ng.ru/realty/2015-10-16/1_kalibr.html.

¹²⁴ “Ten Russian Navy ships involved in anti-terrorist operation in Syria – defense minister”, *TASS*, 20. november 2015, <http://tass.ru/en/defense/838168>.

¹²⁵ Ibid.

---

desember 2015 i transitt gjennom Middelhavet på vei hjem til Sevastopol etter å ha vært på øvelse i Barentshavet og Kvitsjøen. To måneder tidligere hadde den blant annet øvd på å skyte kryssermissiler mot sjømål og landmål ved prøvofeltet Tsizja ved Kvitsjøen, fra overflaten og fra neddykkede posisjoner.¹²⁶ Den 8. desember ble det fra ubåtens posisjon øst i Middelhavet skutt skarpe missiler av typen 3M-14K, det vil si ubåt-versjonene av Kalibr-missilet, mot to landmål i Syria. Ifølge forsvarsminister Sjoigu rettet missilangrepet fra “Rostov-na-Donu” seg mot objekter i den IS-kontrollerte provinsen Raqqa. Sjoigu la til at USA og Israel var blitt varslet på forhånd om angrepet.¹²⁷

3.5 Landmilitære operasjoner

Ifølge russiske myndigheter er den eneste oppgaven til bakkestyrkene å beskytte baser og infrastruktur knyttet til luftkampanjen. Russland har hele tiden avvist, og avviser fremdeles, deltagelse av russiske bakkestyrker direkte i kamphandlingene. Denne fremstillingen ser imidlertid ikke ut til å være helt dekkende for det som faktisk skjer på bakken. Generelt kan det virke som om det har vært en glidende overgang mellom materiellstøtte, opplæring, trening og russisk assistanse i direkte strid. Jonathan Spyer og Mark Galeotti skriver for eksempel om “the role of Russian train-and-equip mentoring teams, which inevitably also find themselves sometimes in combat”.¹²⁸ Målsettingen kan nok være at syrerne selv skal klare å håndtere så mange som mulig av de landbaserte oppgavene, men av og til krever striden effekter som er av en slik art at det ikke alltid er hensiktsmessig å vente på syrerne. I slike situasjoner synes Russland å ha vært villig til, i begrenset grad, å bruke sine egne styrker også på bakken.

For det første antyder videomateriale lagt ut på internett at russiske militære instruktører ved flere anledninger har vært til stede under kamphandlinger på bakken. Ifølge en russisk kilde var det en kraftig økning i antall russiske militære rådgivere i løpet av høsten 2015.¹²⁹ Russiske myndigheter sier lite om disse, men benekter heller ikke deres tilstedeværelse. De russiske instruktørene og rådgiverne skal særlig ha hatt to oppgaver: (1) å omorganisere syriske avdelinger av forskjellig størrelse og type til fungerende, regulære enheter, og (2) å organisere og trene evakuerings- og reparasjonstjeneste for skadet militært materiell. Russerne skal ha vært sjokkert over hvordan syrerne mangler rutiner for vedlikehold og reparasjoner, og hvordan de bare forlater materiell på slagmarken når det ikke lenger virker. Ifølge russiske militære kilder har det bredt seg en oppfatning blant de syriske styrkene om at det ikke er vits i å “bry seg om det som går i stykker, siden vi uansett får nytt materiell så snart vi ber om det”.¹³⁰

For det andre har tidligere nevnte Conflict Intelligence Team (CIT) lagt frem billedmateriale som klart indikerer at russisk artilleri ved flere anledninger direkte har støttet syriske styrker.

---

¹²⁶ Se nyhetsmeldinger fra russisk FD, datert 2. og 9. oktober 2015, tilgjengelig på henholdsvis

http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12059465@egNews og

http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12060520@egNews.

¹²⁷ “Russia hits targets in Syria from Mediterranean submarine”, BBC, 8. desember 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35041656>.

¹²⁸ Jonathan Spyer og Mark Galeotti, “Russia to defend core Syrian government areas”, *Jane’s Intelligence Review*, 22. september 2015.

¹²⁹ Aleksej Ramm, “Pervye pobedy rossijskikh instruktorov”, *Vojenno-Promyslennyj Kur'er*, 16. februar 2016, <http://www.vpk-news.ru/articles/28995>.

¹³⁰ Ibid.

Med “støtte” menes her russisk artilleri håndtert av tjenestegjørende russiske artillerister, ikke artilleri som Russland har solgt til Syria. Ifølge CIT fikk de syriske styrkene direkte støtte av russiske Msta-B haubitsere både nær Palmyra i Latakia-provinsen og under fremrykking ved Khamrat i Khoms provins.¹³¹ I tillegg kan de russiske MLRS-systemene Smertsj og Grad ha støttet syriske styrker også nær Palmyra.¹³² Russiske kilder hevder at hovedårsaken til denne direkte deltagelsen er at de syriske styrkene, til tross for opplæring, ofte har brukt artilleri-systemene feil, noe som har ført til betydelige egne tap.¹³³

For det tredje synes grensen mellom russisk våpeneksport og russisk våpenhjelp å ha blitt utvannet. Ifølge forsvarsjournalisten Aleksej Ramm har de syriske styrkene fått både feltuniformer, skuddsikre vester og hjelmer direkte fra militærlagre i Russland. Videre har de fått lastebiler direkte fra russiske mobiliseringslagre, og opp mot 20 nye T-90 stridsvogner tatt direkte ut fra inventaret til den 20. infanteribrigaden i Volgograd.¹³⁴ T-90 skal være valgt fremfor moderniserte T-72 fordi de har bedre beskyttelse og er bedre egnet for strid i et urbant stridsmiljø. Syremer har også fått nye BTR-82 pansrede personellkjøretøyer. Mange av disse er sannsynligvis blitt kjørt av russisk personell.¹³⁵ Det er i dag uklart hvor mye av nevnte materiell som er kjøpt, gaver eller lån.

Videre er det kanskje ikke bare de syriske styrkene som nå væpnes direkte fra Russland. På slutten av 2015 hevdet representanter for libanesiske Hizbollah, som kjemper sammen med Assads styrker, overfor nettavisen *The Daily Beast* ved to forskjellige anledninger at deres styrker hadde fått langdistanse taktiske raketter, laserstyrte raketter og panservåpen direkte fra Russland.¹³⁶

For det fjerde ville det være unaturlig hvis Russland engasjerte seg i en slik operasjon uten noe bruk av egne spesialstyrker. Dette gjelder særlig etterretning og målutvelgelse. Et spørsmål som har vært debattert en del i russiske media, er i hvor stor grad koordinatene for bombemål som de russiske kampflyene angriper, kommer fra egne spesialstyrker/russisk etterretning eller fra syrisk eller iransk etterretning. Én russisk kilde hevder at noen av målene har blitt identifisert av russiske spesialstyrker, men at hovedvekten har kommet fra syrisk etterretning.¹³⁷ Representanter for libanesiske Hizbollah hevder også at Russland i stor grad har brukte deres etterretning i forbindelse med målutvelgelse og -lokalisering.¹³⁸ Videre hevder kilder som *Jane's* har snakket med at GRU sitter med egne representanter i det syriske forsvarsdepartementet, og samarbeider tett med sin syriske søsterorganisasjon, *Mukhabarat*.¹³⁹

---

¹³¹ Ruslan Leviev, “Russian artillery support Assad offensive”, *Conflict Intelligence Team*, 13. februar 2016, <https://citeam.org/russian-artillery-supports-assad-offensive/>, nedlastet 23. februar 2016.

¹³² *Ibid.*

¹³³ Aleksej Ramm, “Pervye pobedy...”, *op.cit.*

¹³⁴ *Ibid.*

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ Jesse Rosenfeld, “Russia is Arming Hezbollah, Say Two of the Group’s Field Commanders”, *The Daily Beast*, 11. januar 2016, <http://www.thedailybeast.com/articles/2016/01/11/russia-is-arming-hezbollah-say-two-of-the-group-s-field-commanders.html>.

¹³⁷ Vasilij Sytsjev, “Tsjetverka za 2,5 milliarda”, *Slon.ru*, 20. oktober 2015, <https://slon.ru/posts/58306>.

¹³⁸ Jesse Rosenfeld, “Russia is Arming Hezbollah...”, *op.cit.*

¹³⁹ Jonathan Spyer og Mark Galeotti, *op. cit.*

I tillegg til det som er nevnt ovenfor, har Russland deployert en betydelig mengde helikoptre til Syria. Selv om helikoptrene innenfor det russiske forsvaret er en del av Luftforsvaret, er det naturlig å omtale dem sammen med bakkestyrkene, siden det er støtte til disse som er deres primæroppgave. Offisielt brukes helikoptrene i Syria til forsvar av basen i Latakia og den 8 mil lange veien mellom marinebasen i Tartus og Latakia, samt redningsoppdrag. I praksis har russiske helikoptre deltatt i skarpe operasjoner mye lengre øst, blant annet med ildstøtte til syriske og russiske styrker på bakken. På samme måte som med artilleriet, stridsvognene og de pansrede personellkjøretøyene, er det sterke indikasjoner på at operatørene vanligvis er russiske, også i strid. For eksempel har ikke Syria de nyeste versjonene av kamphelikopteret Mi-24, som man kan se på bilder fra konflikten.¹⁴⁰

Samlet sett gir dette inntrykk av en russisk militærmakt som i ikke uvesentlig grad også tar del i landmilitære operasjoner til støtte for Assad. Om dette var planen helt fra starten, eller om man så det som nødvendig pga. uventet lav evne til å ta i bruk avansert militært utstyr hos de syriske styrkene, er foreløpig uvisst. Siden det meste av den syriske treningen for bruk av dette utstyret har foregått i Russland, er det imidlertid grunn til å tro at landet på forhånd hadde en noenlunde realistisk vurdering av hva syrerne ville kunne utrette og ikke utrette med utstyret på egen hånd.

3.6 Kampanjens samlede omfang og kostnader

Russlands krigføring i Syria har, som det fremgår av ovenstående gjennomgang, variert i intensitet siden starten 30. september 2015. Den russiske maktbrukens art, omfang og innretning synes på ulike vis å ha blitt påvirket av hendelser i og utenfor regionen. Det tenkes her blant annet på tapet av et russisk passasjerfly med 224 personer om bord i egyptisk luftrom over Sinai-halvøya (31. oktober), den påfølgende etterforskningen som konkluderte med at styrten skyldtes et terrorangrep utført av IS (17. november), terrorangrepene i Paris, som også ble utført av IS og som kostet 130 menneskeliv (13. november), og Tyrkias nedskytning av Su-24 (24. november). Ved disse og andre anledninger har Russlands politiske lederskap sannsynligvis hatt et behov for å vise handlekraft i kampen mot IS, overfor egen befolkning så vel som overfor Vesten og Nato.

På samme måte har forsvarsledelsen og de russiske land-, sjø- og luftstyrkene som har vært involvert i kampanjen, hatt et behov for å vise overfor seg selv, landets politiske ledelse og den russiske befolkning at Russlands væpnede styrker er i stand til å “levere varene”, og at kampanjen som helhet har gitt resultater i tråd med de politiske intensjonene. Gjennomgangstonen under forsvarsministeriets pressekonferanser har vært at “alle våpen traff sine mål” og at “ingen sivile er blitt rammet”. Videoklipp av angivelig vellykkede russiske bombetokt og missilangrep er blitt bredt distribuert i russiske og internasjonale medier. Ikke-intenderte følgeskader (*collateral damage*) har i praksis vært et ikke-tema i russiske mediers dekning av kampanjen.

---

¹⁴⁰ Henry Johnson, “This Helicopter Is Putin’s Weapon of Choice in Syria”, *Foreign Policy*, 14. oktober 2015, <http://foreignpolicy.com/2015/10/14/this-helicopter-is-putins-weapon-of-choice-in-syria/>.

Den 25. desember 2015 holdt sjefen for den russiske generalstabens operasjonsavdeling, generalløytnant Sergej Rudskoj, en redegjørelse om den russiske luftkampanjen i Syria. Ifølge generalen hadde russiske luftstyrker i løpet av de tre månedene som var gått siden 30. september gjennomført i alt 5240 bombetokt i Syria, herunder 145 tokt med strategiske bombefly.¹⁴¹ Det ble vist videoklipp av hvordan russiske fly rammet blant annet IS-kontrollert oljeinfrastruktur nord og øst i landet. Ved denne og tilsvarende senere anledninger ble det oppgitt at man ikke ved en eneste anledning hadde angrepet sivile mål.¹⁴² Gitt kampanjens store omfang, og sett i lys av informasjon fra andre kilder,¹⁴³ er det all grunn til å stille spørsmål ved sistnevnte påstand. Ifølge blant andre Storbritannias utenriksminister, Phillip Hammond, skal mange sivile, herunder redningsarbeidere, ha blitt drept i “return raids” 15–20 minutter etter hovedangrepene.¹⁴⁴

Det at andre lands luftstyrker (i første rekke amerikanske, britiske, franske) har operert i Syria parallelt med russiske og syriske, har i noen grad vært en kompliserende faktor, i den forstand at det har medført en viss risiko for misforståelser og sammenstøt i luften. Samtidig kan det synes som om de viktigste eksterne aktørene i luftrommet over Syria, det vil si den amerikansklede koalisjonen og Russland, i det store og hele har klart å “de-konfliktere” sine luftoperasjoner. Det at de russiske styrkene ved flere anledninger har prioritert andre områder og andre mål enn andre lands luftstyrker, har trolig også bidratt til å redusere risikoen for episoder og hendelser i luften.

Relativt tidlig i den russiske luftkampanjen, i oktober 2015, undertegnet USA og Russland et eget memorandum med sikte på å forebygge uønskede hendelser i luftrommet over Syria. Dokumentet legger blant annet føringer for kommunikasjonsprosedyrer i luften og på bakken, sikkerhetsavstander mellom fly etc.¹⁴⁵ Også på den sjømilitære siden synes det å ha vært en viss grad av koordinering. Da Frankrike i november 2015 sendte hangarskipet “Charles De Gaulle” til det østlige middelhav, ga Putin ordre til krysseren “Moskva” om å etablere direkte kontakt med fartøyet og samarbeide med franskmennene “som en alliert”.¹⁴⁶

Når det gjelder de økonomiske kostnadene ved Russlands krigføring i Syria, finnes det noe ulike estimater. Å holde et russisk kampfly i luften skal ifølge eksperter tilknyttet britiske IHT Janes koste i størrelsesorden USD 12 000 per time, mens timeprisen for helikopter anslås til rundt USD 3000. I tillegg kommer personellkostnader, logistikkstøtte og ikke minst ammunisjon og våpen. Døgnkostnadene for operasjonene i oktober 2015 er blitt beregnet til rundt USD 710 000,

---

¹⁴¹ Russisk FD: “Natsjal'nik Glavnogo operativnogo upravlenija General'nogo sjtaba Vooruzjennykh Sil Rossijskoi Federatsii podvel itogy dejatel'nosti rossijskikh VKS v Sirii v 2015 gody”, 25. desember 2015, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12072380@egNews.

¹⁴² Se for eksempel “Rossijskaja aviatsija ni razu ne atakovala grazhdanskije objekty v Sirii, zjavil glavkom VKS”, *NewsRu*, 27. desember 2015, <http://newsru.com/russia/27dec2015/bondarev.html>.

¹⁴³ I Amnesty International sin rapport ‘*Civilian Objects Were Undamaged*’: *Russia's Statements in Syria Unmasked*, publisert 23. desember 2015, tales det om hundrevis av drepte sivile syrere i de russiske angrepene. Seks av anslagene trekkes frem som spesielt problematiske. Rapporten er tilgjengelig på <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/3113/2015/en/%20/>.

¹⁴⁴ Patrick Wintour: “Russia accused of deliberately targeting civilians in Syria”, *The Guardian*, 15. januar 2016, <http://www.theguardian.com/politics/2016/jan/15/russia-accused-of-breaching-norms-of-war-by-targeting-civilians-in-syria>.

¹⁴⁵ Gordon Lubold: “U.S., Russia Reach Agreement on Syrian Flights”, *The Wall Street Journal*, 20. oktober 2015, <http://www.wsj.com/articles/u-s-russia-reach-agreement-on-syrian-flights-1445371698>.

¹⁴⁶ “Putin porutsjil VMF RF ustanovit' kontakt s vojenno-morskoj gruppy Frantsii”, *Interfax*, 17. november 2015, <http://www.interfax.ru/world/479841>.

---

hvilket i så fall innebærer en samlet kostnad i de tre første ukene på mellom USD 80 mill. og USD 115 mill.¹⁴⁷ Døgnkostnadene steg utover høsten, og ble i slutten av oktober anslått til mellom USD 2,3 og USD 4 mill.¹⁴⁸ Disse kostnadene steg trolig ytterligere da kryssermissil-operasjonene med strategiske bombefly startet den 17. november. Ifølge en artikkel i *Argumenty i fakty*, skal operasjonene i Syria ha kostet minst USD 121,6 mill. i de to første månedene (oktober–november 2015). Krysserraketene utgjorde den desidert største kostnaden i denne perioden, ifølge nevnte artikkel (USD 81,6 mill.). Andre betydelige utgifter var flybensin (USD 13,1 mill.), flybomber og taktiske luft-til-bakke-missiler (USD 10–12 mill.), samt personell-kostnader inkludert utenlandstillegg (USD 3,3 mill.).¹⁴⁹

Den 17. mars 2016, to dager etter at Russland hadde startet sin tilbaketrekking av styrker fra Syria, holdt president Putin en TV-sendt redegjørelse i Kreml, der han oppsummerte kampanjen. Putin sa ved denne anledning at Syria-kampanjen hadde kostet i størrelsesorden RUB 33 milliarder (ca. USD 480 mill.), og at den var blitt finansiert over trenings- og øvings-budsjettet.¹⁵⁰ Nivået er noenlunde i samsvar med et anslag gjort av avisen *Kommersant* i oktober 2015.¹⁵¹ Det er imidlertid naturlig å anta at den endelige prislappen vil være høyere enn en halv milliard dollar, som tilsvarer rundt én prosent av Russlands samlede forsvarsutgifter i 2015. Det bør også understrekes at indirekte kostnader, eksempelvis kostnadene ved handelsblokaden mot Tyrkia, ikke er medregnet i ovennevnte tall. Like fullt kan det synes som om krigen totalt sett ikke har vært noen spesielt stor økonomisk belastning for Russland. Selv Russlands tidligere finansminister, Aleksej Kudrin, som vanligvis er kritisk til det russiske forsvarets pengebruk, har uttalt at operasjonene i Syria ikke utgjorde “a very critical budget spending item”.¹⁵²

Starten på Russlands tilbaketrekking av styrker fra Syria, som ble annonsert samme dag som fredssamtalene mellom representanter for regimet og den moderate syriske opposisjonen ble gjenopptatt i Genève (14. april 2016), kom tidligere enn mange observatører hadde regnet med. Selv om Russland fortsatt har et betydelig militært nærvær i Syria og det østlige middelhav, og ventelig vil ha det i lang tid fremover, kan det virke som om Putin ønsker å bruke den delvise tilbaketrekkingen som et middel til å legge press på partene og skifte fokus mot den pågående politiske prosessen. Beslutningen ga også anledning til å løfte frem Russlands “triumfer” i Syria, for det hjemlige publikum så vel som for omverdenen.¹⁵³ Samtidig legges det ikke skjul på at kampen mot islamistene i Syria ikke er over. Dersom Assads styrker igjen skulle komme på defensiven, vil Russland, som Putin sa 14. april, kunne redeployere “i løpet av timer”.¹⁵⁴

---

¹⁴⁷ Peter Hobson: “Calculating the Cost of Russia’s War in Syria”, *The Moscow Times*, 20. oktober 2015, <http://www.themoscowtimes.com/business/article/calculating-the-cost-of-russias-war-in-syria/540015.html>.

¹⁴⁸ ¹⁴⁸ Kathrin Hille: “Russia defies recession to fund Syria conflict”, *Financial Times*, 25. oktober 2015, <http://www.ft.com/cms/s/0/8f9c21fa-7957-11e5-933d-efcdc3e11c89.html#axzz3x2OUxHQh>.

¹⁴⁹ “Kak nasji vojujut v Sirii”, *Argumenty i fakty*, 25. november 2015, s. 16.

¹⁵⁰ “Putin osvutsjil stoimost’ operatsii v Sirii”, *NTV*, 17. mars 2016, <http://www.ntv.ru/novosti/1614350/>.

¹⁵¹ Ivan Safronov og Sergej Gorjasjko: “Tsena i mir”, *Kommersant*, 12. oktober 2015, <http://www.kommersant.ru/Doc/2825410>.

¹⁵² “Ex-minister says Russia will cut defense budget in 2-3 years”, *TASS*, 13. januar 2016, <http://tass.ru/en/defense/849380>.

¹⁵³ Roger McDermott: “Putin the ‘Peacemaker’ Ends Operations in Syria”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 15. mars 2016, <http://www.jamestown.org/programs/edm/archives/2016/>.

¹⁵⁴ Michael Birnbaum og Andrew Roth: “Russia could redeploy to Syria in hours, Putin says”, *The Washington Post*, 17. mars 2016, https://www.washingtonpost.com/world/middle-east/russia-could-redeploy-to-syria-in-hours-putin-says/2016/03/17/845f8810-ec37-11e5-97c2-e9c9557fa1b0_story.html.

---

4 Lærdommer og konsekvenser

4.1 Russlands militære evne anno 2016 – hva har vi lært?

Som militær operasjon betraktet, skiller Russlands intervensjon i Syria seg grunnleggende fra Russlands intervensjon i Ukraina i 2014. Luftmaktdimensjonen var ikke spesielt sentral under Russlands okkupasjon og anneksjon av Krimhalvøya i februar–mars 2014, og i forbindelse med operasjonene i Øst-Ukraina, som startet for alvor i august samme år, har luftmilitære maktmidler (fly og helikoptre) i minimal grad vært benyttet fra russisk side. Russlands militære involvering i konflikten i Donbas har primært vært av landmilitær karakter. Kampene der har i all hovedsak vært utkjempet med artilleri, stridsvogner og håndholdte våpen, og de har pågått i et geografisk avgrenset område lokalisert i relativt kort avstand fra Russlands territorium.

Figur 4.1 *Russisk satellittstyrt flybombe av typen KAB-500S, første gang brukt i Syria høsten 2015.*¹⁵⁵

Russlands intervensjon i Syria har til sammenligning vært en *out of area*-operasjon,¹⁵⁶ og for Russlands vedkommende den første betydelige sådanne siden Sovjetunionens oppløsning. Til forskjell fra intervensjonen i Ukraina i 2014 og intervensjonen i Georgia i 2008, har intervensjonen i Syria først og fremst vært en *luftmilitær* operasjon. Fra Russlands side har dette vært den desidert mest omfattende bruken av luftmilitære maktmidler siden Afghanistan-krigen i 1979–1989, den første operative bruken av konvensjonelle kryssermissiler levert fra luften

---

¹⁵⁵ Foto: *Jane's Air-Launched Weapons* (database), 22. desember 2015.

¹⁵⁶ Det bør i denne forbindelse påpekes at Russland ikke betrakter operasjoner i det postsovjetske området som “out of area”.

(ALCM)¹⁵⁷ og sjøen (SLCM)¹⁵⁸ og den første operative bruken av satellittstyrte flybomber som KAB-500S (jf. figur 4.1).¹⁵⁹

Intensiteten i kampanjen overgår alt som det russiske luftforsvaret har levert i den postsovjetiske perioden. I løpet av den fem og en halv måned lange perioden mellom kampanjens offisielle oppstart (30. september 2015) og starten på tilbaketrekkingen (15. mars 2016) skal russiske fly ha gjennomført ca. 9000 bombetokt.¹⁶⁰ Dette tilsvarer en gjennomsnittlig tokthypighet på rundt 55 tokt (det vil si flyvninger) per døgn, som må sies å være et forholdsvis høyt tall, sett i forhold til antallet fly som har deltatt i kampanjen. Noen dager har tokthypigheten vært langt høyere, angivelig over 200 per døgn. Dette tyder på at man trolig har hatt et effektivt og velfungerende system for vedlikehold, klargjøring og “turn-around” ved basen i Khmeimin.

Sett i forhold til de potensielt krevende klimatiske forholdene i denne delen av Midt-Østen, den geografiske avstanden mellom Russland og operasjonsområdet, operasjonens kompleksitet og ikke minst de russiske luftstyrkenes generelt høye tokthypighet, er det verdt å merke seg at de russiske styrkene har hatt svært få tap og få, om noen, teknisk relaterte ulykkeshendelser. Ingen russiske fly er blitt rammet av ild fra bakken, sannsynligvis fordi de har operert i forholdsvis stor høyde og fordi trusselen fra bakkebaserte luftvernssystemer (inkludert MANPADS) har vært forholdsvis liten. Det eneste russiske flyet som er blitt skutt ned, er Su-24-flyet som ble skutt ned av Tyrkia 24. november 2015. Dette ble erstattet med et nytt fly av samme type etter relativt kort tid. I forbindelse med nedskytningen og den påfølgende redningsoperasjonen gikk det også tapt et russisk helikopter av typen Mil Mi-8. Hendelsen kostet to liv (jf. kapittel 3.3). Videre skal en russisk militærrådgiver ha mistet livet da et treningssenter for de syriske regjeringsstyrkene i Homs ble beskutt med bombekasterild fra IS-stillinger i februar 2016.¹⁶¹ I mars 2016 ble det informert om at ytterligere to russere, trolig et par med tilknytning til de russiske spesialstyrkene, var blitt drept i november 2015.¹⁶² En offiser fra de russiske spesialstyrkene skal også ha blitt drept i forbindelse med kampene rundt Palmyra i andre halvdel av mars 2016, det vil si etter at den russiske tilbaketrekkingen offisielt hadde startet. Sistnevntes oppdrag var ifølge russiske kilder å belyse mål for russiske luftstyrker.¹⁶³ Andre russiske tap enn disse seks (fem menn og én kvinne) er ikke kjent. Dette må, sett fra russisk side, sies å være et godt resultat.

Det er i denne forbindelse nærliggende å sammenligne med luftoperasjonene under den fem dager lange krigen mot Georgia i august 2008. I løpet av disse operasjonene, som pågikk i fire av de fem dagene, mistet Russland sju fly, inkludert et mellomtungt bombefly av typen Tu-22M3, og ytterligere fire fly ble påført betydelige skader. En betydelig del av tapene og skadene skyldtes *blue-on-blue*-insidenter, det vil si ild fra egne styrker. Det 268. luftregimentet i

---

¹⁵⁷ Air-Launched Cruise Missiles.

¹⁵⁸ Sea-Launched Cruise Missiles.

¹⁵⁹ Dette er en russiskprodusert 500-kilos flybombe som bruker et satellittbasert (GLONASS) styringssystem. For detaljer, se “KAB-500S (KAB-500S-E) guided bomb” i *Jane’s Air-Launched Weapons* (database), 22. desember 2015.

¹⁶⁰ Se “Putin prikazal natsjat’ vyvod osnovnykh sil RF iz Sirii s 15 marta”, *TASS*, 14. mars 2016, <http://tass.ru/politika/2738218>.

¹⁶¹ Ivan Nechepurenko: “Shelling Kills Russian Military Adviser in Syria”, *The New York Times*, 4. februar 2016, http://www.nytimes.com/2016/02/05/world/europe/shelling-kills-russian-military-adviser-in-syria.html?_r=0.

¹⁶² Maria Tsvetkova: “Russia breaks official silence to honor soldier killed in Syria”, *Reuters*, 17. mars 2016, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-death-idUSKCN0WJ200>.

¹⁶³ Ivan Tsjernov: “Rossijskij offitser spetsnaza geroitsjeskij pogib v Sirii”, *Vzglyad*, 25. mars 2016, <http://vz.ru/society/2016/3/25/801586.html>.

Budjonnovsk, som i løpet av de fire dagene gjennomførte 86 bombetokt i Georgia, fikk skutt ned tre fly av typen Su-25. Ytterligere to ble så skadet at de siden måtte kondemneres. Det ga en tapsrate på 1/17, dvs. ett tap per 17. tokt, som i praksis tilsvarte tapsratene under de verste periodene av kampen mot Hitler-Tyskland i 1941. Georgia-operasjonen som helhet var preget av dårlig koordinering og ledelse, og fravær av samvirke mellom luft- og bakkestyrker.¹⁶⁴

Sett på denne bakgrunn er det kanskje ikke så overraskende at moderniseringen av det russiske luftforsvaret har vært et sentralt tema i Russlands forsvarssatsing etter 2008, og at utskiftning og oppgradering av Russlands luftmilitære kapasiteter har vært – og er – et satsingsområde i det statlige våpenprogrammet for perioden 2011–2020 (“GPV-2020”). Etter en langvarig “investeringsferie” klarte man, blant annet ved hjelp av drastisk økte bevilgninger, å øke produksjonen av nye fly og helikoptre. Mens det russiske luftforsvaret i perioden 2000–2008 bare var blitt tilført en håndfull nye fly, klarte man i året 2010 å øke leveringsraten til 19 nye fly. Fra dette nivået økte raten videre til 24 nye fly i 2011, 35 i 2012, 51 i 2013 og 102 i 2014. Etter en liten nedgang i den militære flyproduksjonen i 2015 (91 nye fly) er planen å stabilisere seg på rundt 100 nye fly per år i perioden frem mot 2020.¹⁶⁵

Det er i skrivende stund inngått kontrakter om leveranse av over 380 nye kampfly (12 Su-27M3, 20 Su-30M2, 80 Su-30SM, 129 Su-24, 98 Su-35S, 20 MiG 29SMT/UB og 24 MiG-29KR/KUBR) samt et hundretalls nye treningsfly av ulike typer og et begrenset antall nye strategiske bombefly (Tu-160) og overvåkningsfly (Tu-214ON). Det arbeides også videre med Russlands femtegenerasjons kampfly (Sukhoi T-50, også kjent som PAK-FA). Sukoi T-50, som vil være Russlands første fly med stealth-egenskaper, vil neppe komme i serieproduksjon før etter 2020. Det samme gjelder den planlagte nye generasjonen av strategiske bombefly (PAK-DA), nye transportfly (PAK-TA) og nye tankfly (Il-78M-90A). Det er også inngått kontrakter om leveranse av 450 nye helikoptre til det russiske forsvaret, primært transporthelikoptre av typen Mi-28N, multirollehelikoptre av typen og Mi-35N og angrepshelikoptre av typen Ka-52.¹⁶⁶

Som påpekt i tidligere FFI-rapporter, legges det i GPV-2020 opp til at Russlands væpnede styrker i inneværende tiårsperiode (2011–2020) vil motta 600 nye fly og 1000 nye helikoptre.¹⁶⁷ Dersom det mest optimistiske scenarioet materialiserer seg, vil Russland i 2020 råde over en luftmilitær styrke på i størrelsesorden 1500 fly.¹⁶⁸ I så fall vil Russlands samlede luftmakt på dette tidspunktet kunne være sammenlignbar med Kinas, men fortsatt ligge et godt stykke bak USAs. Det russiske luftforsvaret vil uansett ha gjort store fremskritt på materiellsiden, særlig sammenlignet med situasjonen før 2008. Ubemannede plattformen (UAV-er) brukes i mye større utstrekning enn for bare få år siden, blant annet til rekognosering, mållokalisering og skadeomfangsanalyser. De russiske systemene for signaletterretning (SIGINT) og elektronisk krigføring (EK) er også blitt mer sofistikerte, og har demonstrert sin nytte i Syria.

---

¹⁶⁴ Ruslan Pukhov: “Poligon budusjsjego”, *Rossija v global'noj politike*, 8. mars 2016, <http://www.globalaffairs.ru/number/Poligon-budushego-18032>.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ Se for eksempel Una Hakvåg, Tor Bukkvoll og Kristian Åtland: *Russisk forsvarsutvikling frem mot 2020 – sluttrapport*, FFI-rapport 2011/01370, <http://www.ffi.no/no/Rapporter/11-01370.pdf>, s. 11.

¹⁶⁸ Ruslan Pukhov, op. cit.

Parallelt med oppgraderingen av det russiske luftforsvarets materiellpark, på flysiden så vel som på våpensiden (inkludert arsenalet av bomber og missiler), har det i perioden mellom Georgia-krigen i 2008 og engasjementet i Syria i 2015 også skjedd en betydelig omorganisering av de russiske luftstyrkenes base- og ledelsesstruktur. I tillegg har trenings- og øvingsaktiviteten økt betydelig i omfang. Tokthyppegigheten for de strategiske luftstyrkene har etter 2008 vært høyere enn den var før 2008, og langt høyere enn den var på 1990-tallet. Det tradisjonelle skillet mellom luftstyrker (VVS)¹⁶⁹ og luftvernstyrker (PVO)¹⁷⁰ er blitt mindre markant, blant annet ved at styrkene i økende grad er blitt organisert etter territoriale prinsipper. I august 2015 ble luftstyrkene også slått sammen med luftvern- og romstyrkene, da det ble opprettet en helhetlig forsvarsgren kalt luft- og romstyrkene (VKS).¹⁷¹ I samme periode ble basestrukturen redusert ved at flyene og helikoptrene ble samlet på færre og større baser, og styrkestrukturen ble, med unntak av de strategiske luftstyrkene, knyttet til de fire regionale, fellesoperative kommandoene (OSK-ene),¹⁷² som ble etablert sommeren 2010.¹⁷³ Antallet ledelsesnivåer for styrkene ble også redusert fra tre (“armé”, “divisjon” og “regiment”) til to (“base” og “gruppe”).¹⁷⁴ Siktemålet med denne omorganiseringen var å effektivisere virksomheten og frigjøre midler til trening, øving og operativ virksomhet.

Russlands luftkrig i Syria, og måten den er blitt gjennomført på, viser at de til dels betydelige investeringene som har vært gjort i det russiske luftforsvarets materiellpark, kombinert med de organisatoriske endringene og den økte trenings- og øvingsvirksomheten, særlig etter 2008, har begynt å gi konkrete resultater i form av økt operativ evne. De russiske luft- og romstyrkene (VKS), som formelt ble etablert som forsvarsgren bare noen uker før kampanjen i Syria startet, fikk sin “ilddåp” i denne operasjonen. Styrkenes ledelse på operasjonelt og taktisk nivå, og det involverte russiske personellet, synes å ha vært både godt forberedt for oppgaven og innforstått med de krav og forventninger som Russlands politiske ledelse hadde til kampanjen.

I tillegg til å gjøre sitt beste for å løse det tildelte oppdraget, det vil si bekjempe IS og andre regimefiendtlige krefter i Syria og styrke posisjonen til de Assad-lojale styrkene på bakken, har den russiske forsvarsledelsen trolig også betraktet Syria-operasjonen som en unik anledning til å “prøve ut” nytt eller nylig modernisert materiell i en skarp operasjon.¹⁷⁵ Det tenkes her blant annet på ulike typer av fly og helikoptre, ulike navigasjons- og målsøkingssystemer, automatiserte kommando- og kontrollsystemer, langtrekkende bakke- og sjøbasert luftvern, ulike kategorier av styrte og ikke-styrte bomber, luft-til-bakke-missiler og andre våpensystemer med kort, mellomlang eller lang rekkevidde (ikke bare flybårne, men også sjøbaserte) og bruk av strategiske bombefly, overflatefartøyer og ubåt som leveringsplattformer for kryssermissiler. Operasjonene i Syria har gitt rikelig anledning til å samle erfaring fra bruk av ulike operasjonskonsepter og taktikker (høyintensive luft-til-bakke-operasjoner i dagslys og nattemørke, bruk av

---

¹⁶⁹ *Vojenno-vozdusnyje sily.*

¹⁷⁰ *Protivo-vozdusnaja oborona.*

¹⁷¹ *Vojenno-kosmitsjeskie sily.* Luft- og romforsvaret, eller *vojenno-kosmitsjeskaja oborona* (VKO), hadde eksistert som egen forsvarsgren siden desember 2011, men bestod inntil omorganiseringen i august 2015 bare av luftvern-, missil- og romforsvarsstyrkene, og inkluderte ikke VVS).

¹⁷² *Operativno-strategijsjeskie kommandovanija.*

¹⁷³ Una Hakvåg, Tor Bukkvoll og Kristian Åtland, op. cit., s. 19–20.

¹⁷⁴ Ruslan Pukhov, op. cit.

¹⁷⁵ Roger McDermott: “Russia Uses Syria Operation to Test Weapons Systems”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 9. desember 2015, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44877&no_cache=1#.VssXAE32ZUY.

UAV-er i overvåking, etterretningsinnhenting og mållokalisering, nærstøtte til bakkestyrker etc.). Russlands væpnede styrker har også, for første gang siden Sovjetunionens oppløsning, vist at de kan gjennomføre en mellomstor deployering til et operasjonsteater utenfor Europa og understøtte den deployerte styrken med logistikk og forsyninger over en lengre tidsperiode.

Samtidig som man på alle nivåer har samlet nyttig erfaring på disse og andre områder, har man på russisk side trolig også ønsket å bruke Syria-operasjonen som et “utstillingsvindu” for russisk våpenteknologi, dels for å sette seg i respekt i Vesten og dels for å vise seg frem for nåværende eller potensielt nye importører av russisk forsvarsmateriell, kanskje særlig i Midt-Østen, Nord-Afrika (spesielt Algerie) og Asia.¹⁷⁶ Dette gjelder ikke bare materiellet som de russiske styrkene selv har benyttet (kampfly, bomber og missiler), men også det russiskproduserte materiellet som er blitt brukt av de syriske styrkene på bakken, eksempelvis stridsvogner av typen T-90, som blant annet er blitt brukt i kampene rundt Aleppo.¹⁷⁷

4.2 Operative begrensninger og gjenværende mangler på materiellsiden

Selv om Russlands luftkrig i Syria i 2015–2016 har gått langt bedre enn luftoperasjonene under Georgia-krigen i 2008, og selv om Russlands tap i forbindelse med kampanjen har vært minimale, kan det ikke underslås at det fortsatt finnes svakheter og mangler i den nåværende styrkestrukturen. Flere av disse svakhetene og manglene er kommet til syne i det syriske operasjonsteateret. De russiske styrkenes teknologiske begrensninger, på sensorsiden så vel som på effektorsiden, og det generelt ineffektive og ofte fraværende samvirket mellom russiske luftstyrker og syriske bakkestyrker (*close air support*-rollen), har imidlertid ikke vært et tema i russiske mediers dekning av krigen. I enda mindre grad har de russiske styrkenes operative begrensninger vært et tema i de jevnlige og ofte TV-sendte orienteringene som forsvarssjef Sergej Sjoigu og hans underordnede har holdt for president Putin.¹⁷⁸ I mer uformelle sammenhenger, derimot, har man – selv på strategisk nivå – gitt uttrykk for at ikke alt har gått etter planen, og at det har vært problemer med mange av de russiske våpensystemene. I et intervju med radiostasjonen *Ekho Moskvy* 19. desember 2015 innrømte nestkommanderende for Russlands strategiske luftstyrker, generalmajor Anatolij Konovalov, at man hadde støtt på “en rekke problemer” av teknisk art, spesifikt i forbindelse med luftlevering av kryssermissiler. Generalmajoren fremholdt at man hadde arbeidet intenst med å løse de aktuelle problemene.¹⁷⁹

Det er også mye som tyder på at de uintenderte følgeskadene (*collateral damage*), herunder skader på sivil (og ikke IS-relatert) infrastruktur og tap av sivile menneskeliv i operasjons-

---

¹⁷⁶ For detaljer, se Ivan Safronov: “Vozdusjno-kommertsjeskie sily”, *Kommersant*, 28. mars 2016, <http://kommersant.ru/doc/2932551>.

¹⁷⁷ Yekaterina Zgirovskaya og Pavel Kotlyar: “T-90 Vladimir tanks join the fight for Aleppo”, *Russia Beyond the Headlines*, 9. februar 2016, http://rbth.com/defence/2016/02/09/t-90-vladimir-tanks-join-the-fight-for-aleppo_566129.

¹⁷⁸ For et representativt eksempel, se video og referat fra forsvarsledelsens situasjonsbrief for president Putin 20. november 2015, “Sovesjtsjanie s rukovodstvom Minoborony o dejstvijakh v Sirii” tilgjengelig på <http://kremlin.ru/events/president/news/50737>.

¹⁷⁹ “Rossijskaja aviatsija stolknulas’ s rjadom problem v vozdusjnoj operatsii v Sirii”, *Ekho Moskvy*, 19. desember 2015, <http://echo.msk.ru/news/1679934-echo.html>. Se også Roger McDermott: “Russia’s Air Operations in Syria Expose Problems”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 26. januar 2016, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45026&no_cache=1#.VssdW032ZUY.

---

området, har vært langt mer omfattende enn det som er fremkommet i russiske medier.¹⁸⁰ Det er i denne forbindelse nærliggende å anta at det sivile skadeomfangets størrelse kan ha sammenheng med det russiske operasjonskonseptet, herunder den ustrakte bruken av “dumme” (det vil si ikke-styrte) bomber, den dokumenterte bruken av klaseammunisjon, eller at man har benyttet våpen med større sprengkraft enn det som har vært nødvendig for å nøytralisere de aktuelle målene på bakken. Det at de fleste av de russiske bombene har vært sluppet fra stor eller mellomstor høyde (jf. kapittel 3.2), kan også ha hatt betydning for presisjonen i angrepene, særlig der man har brukt frittfallende bomber.

De presisjonsstyrte våpnene (*precision-guided munitions*) som er blitt brukt fra russisk side, herunder laser- eller satellittstyrte bomber og missiler, utgjør en relativt liten del av all ammunisjonen som er blitt brukt i operasjonen som helhet, sannsynligvis neppe mer enn maksimalt 20 prosent.¹⁸¹ Dette betyr i så fall at 80 prosent av angrepene har vært utført med eldre, “ikke-smarte” våpen levert fra luften. Til sammenligning var så godt som samtlige av de 7642 luft-til-bakke-våpnene som ble brukt den USA-ledete koalisjonen under operasjon “Odyssey Dawn” i Libya i 2011 i PGM-kategorien.¹⁸² Tilsvarende tall for operasjon “Enduring Freedom” i Afghanistan (2001–) oppgis å ligge på ca. 57 prosent.¹⁸³

En konkret mangel hos de russiske styrkene, som nylig ble trukket frem i en artikkel av den russiske forsvarsanalytikeren Ruslan Pukhov, er en såkalt *advanced targeting pod* (ATP), kjent på russisk som *podvesnoj kontajner tseleukazaniya* (PKTs).¹⁸⁴ Den amerikanske varianten, som har typebetegnelsen AN/AAQ-33 Sniper, er avbildet på figur 4.2. Slike pod-er, som kan bæres både av jager- og bombefly (eksempelvis F-16, F-15, B-1B, CF-18, Harrier, A-10, B-52 og Tornado), kan fylle en rekke funksjoner under luftoperasjoner av den type det her er tale om – positiv indentifisering av stasjonære mål, følging av bevegelige mål, automatisk generering av GPS-koordinater for bakkemål, presisjonsstyring av våpen fra store avstander osv. Et fly med ATP kan laserbelyse bakkemål for andre fly (for eksempel hvis to fly opererer sammen), eller det kan bruke ATP-en til å styre egne våpen. På vestlig side har teknologien eksistert i mer enn 25 år, og den er blitt stadig bedre – og mer utbredt – med tiden.¹⁸⁵

Hvis det medfører riktighet at Russland ikke har tilsvarende luftbårne systemer for målsøking, målidentifisering og målbelysning, iallfall ikke på flyene de har brukt i Syria (kanskje med unntak av de nyeste Su-34-flyene),¹⁸⁶ betyr dette i praksis at presisjonen i de russiske angrepene

---

¹⁸⁰ For detaljer vises det til den seneste rapporten fra FN's uavhengige granskingskommisjon, “Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic”, publisert 11. februar 2016, tilgjengelig på <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A-HRC-31-68.pdf>.

¹⁸¹ Dmitry Gorenburg: “Russia's Syria Operation Reveals Significant Improvement in Military Capability”, *The National Interest*, 16. november 2015, <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/russias-syria-operation-reveals-significant-improvement-14356>.

¹⁸² Av de 7642 våpnene var 3544 laserstyrte bomber, 2844 satellittstyrte bomber og missiler og 1150 presisjonsstyrte, direktevirkende våpen levert fra luften. For detaljer, se Karl P. Mueller (ed.): *Precision and Purpose: Airpower in the Libyan Civil War*, RAND Corporation 2015, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR600/RR676/RAND_RR676.pdf, s. 4.

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Ruslan Pukhov, op. cit.

¹⁸⁵ Norge anskaffet eksportvarianten av Sniper ATP, kjent som Pantera, til sine F-16-fly i 2003. Når de nye F-35-flyene kommer til Norge i 2017 vil mye av teknologien være integrert i skroget, jf. Endre Lunde: “A-10, F-35 og evne til å støtte bakkestyrker”, *Kampflybloggen*, 5. januar 2015, <http://nettsteder.regjeringen.no/kampfly/2015/01/06/a-10-f-35-og-evne-til-a-stotte-bakkestyrker/>.

¹⁸⁶ Disse flyene har ifølge russiske kilder et moderne elektrooptisk og laserbasert målsøkingssystem kalt “Platan”, som er integrert i skroget. For detaljer, se Aleksej Ramm: “Optitsjeskie 'glaza' istrebitel'ej”, *Vojenno-Promyslennyj Kur'er*, 9. april 2014, s. 9, også tilgjengelig på <http://vpk-news.ru/articles/19830>. Se også Dave Majumdar: “The Su-34 Strike Fighter: Russia's Ultimate Weapon to

---

---

har vært lavere enn den kunne ha vært med slik teknologi. Det kan for eksempel ha vært vanskelig for de russiske flyene å treffe små – og særlig bevegelige – mål.¹⁸⁷ Når det gjelder forsterkede mål (for eksempel bunkere eller nedgravde/overbygde stillinger), kan det ha vært vanskelig å treffe presist nok til å penetrere disse.

Figur 4.2 *Sniper Advanced Targeting Pod (ATP), amerikanskprodusert målsøker, fotografert på et amerikansk B-1B Lancer strategisk bombefly i 2008.*¹⁸⁸

Det de russiske styrkene synes å ha gjort i en del sammenhenger, er å kompensere for manglende presisjon ved å bruke tyngre våpen, eksempelvis 500-kilos bomber, inkludert den betongpenetrerende varianten BetAB-500,¹⁸⁹ eller kryssermissiler.¹⁹⁰ Bruken av slike våpen har formodentlig også vært ment å skape en “shock and awe”-effekt for å demoralisere Assad-regimets motstandere på bakken. Ulempen er selvsagt at slike våpen skaper store materielle ødeleggelser og øker risikoen for sivile tap i nedslagsområdet. Selv russiske kommentatorer har spurt seg om ikke de russiske styrkene ved en del anledninger har “skutt spurv med kanon”.¹⁹¹

Treffsikkerheten i de russiske luft-til-bakke-angrepene, eller mangelen på sådan, må ses i sammenheng med kvaliteten på de tilgjengelige måldataene. Slike data, inkludert posisjonsangivelser og informasjon om målenes type og størrelse, har dels kommet fra luftbaserte plattformer, inkludert droner, og dels fra kilder på bakken, det være seg russiske eller syriske.

Destroy ISIS?” *The National Interest*, 29. september 2015, <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/the-su-34-strike-fighter-russias-ultimate-weapon-destroy-13964>.

¹⁸⁷ Ruslan Pukhov, op. cit.

¹⁸⁸ Foto: *Jane's CAISR & Mission Systems: Air* (database), 11. november 2011.

¹⁸⁹ Denne har en raket-booster som gir bomben ekstra penetreringsevne, se Daniel Fielding, op. cit.

¹⁹⁰ Ruslan Pukhov, op. cit.

¹⁹¹ Se for eksempel Oleg Odnokolenko og Aleksandr Sjarkovskij. “Ispytano na real'noj vojne”, *Nezavisimoje Vojennoe Obozrenie*, 27. november 2015, s. 1, også tilgjengelig på http://nvo.ng.ru/realty/2015-11-27/1_tested.html.

Det er grunn til å tro at målutvelgelsesprosessen på russisk side har vært noe mindre dynamisk enn det man kanskje har fått inntrykk av i mediene. Mange av de russiske bombe- og missilangrepene synes å ha vært gjennomført mot forhåndsdefinerte mål, basert på mer eller mindre pålitelige GLONASS-data. Det russiske GLONASS-systemet har, i likhet med det amerikanske GPS-systemet, global dekning. Antallet operative GLONASS-satellitter er også mer eller mindre sammenlignbart med antallet operative GPS-satellitter (for tiden 24 vs. 31). Imidlertid er GLONASS-systemet, på grunn av de russiske satellittenes bane, ikke like nøyaktig som GPS-systemet ved lave breddegrader, det vil si nærmere ekvator. Ved høye breddegrader (nord og sør på kloden) skal GLONASS til gjengjeld fungere bedre enn GPS.¹⁹² Bakgrunnen for denne prioriteringen er trolig et ønske om å optimalisere dekningen over russisk territorium.

Det kan også konstateres at droneteknologi er et område der Russland fortsatt ligger et godt stykke etter USA, sannsynligvis også etter land som Storbritannia, Israel og Kina. Dette til tross for at russiske forsvarsmyndigheter i senere år har gjort betydelige anstrengelser for å skaffe seg flere og bedre UAV-er, både egenproduserte og importerte (fra Israel). Under operasjonene i Syria har russiske droner vært flittig brukt på taktisk nivå, slik de ble det under krigen i Øst-Ukraina i 2014–2015, blant annet til rekognosering, etterretningsinnhenting, målidentifisering og skadeomfangsanalyser i etterkant av angrep (*battle damage assessment*).¹⁹³ Men de russiske UAV-enes teknologiske svakheter og operative begrensinger har også blitt synliggjort, kanskje særlig i Syria. De russiske UAV-ene er små og har begrenset rekkevidde og utholdenhet. De er også mer støyende enn vestlige ekvivalenter, og slik sett lettere å oppdage fra bakken. Og Russland har fortsatt ikke klart å utvikle våpenbærende droner, eller UCAVs (*unmanned combat aerial vehicles*).¹⁹⁴ Slike vil neppe foreligge før tidligst mot slutten av inneværende tiår.¹⁹⁵

En naturlig konsekvens av ovennevnte mangel er at man fra russisk side må bruke bemannede våpenplattformer (jager- eller bombefly), eventuelt overflatefartøyer eller ubåter, for å slå ut bakkemål som en del andre land (særlig USA) sannsynligvis ville ha nøytralisert ved hjelp av droneangrep. For øvrig er det verdt å merke seg at Russland i februar 2016 valgte å supplere sine flystyrker i Syria med et av sine mest moderne overvåkningsfly (Tu-214R).¹⁹⁶ Dette kan tolkes som en indikasjon på at overvåkningsressursene som allerede var tilstede i operasjonsteateret, inkludert UAV-ene, ikke var tilstrekkelige til å danne seg et optimalt situasjonsbilde, eventuelt at det var behov for styrket ELINT¹⁹⁷ - og SIGINT¹⁹⁸ -kapasitet.

---

¹⁹² Vladimir Maksimovskij: "Ne 'GLONASSom' ediny", *Arsenal Otetsjestva*, No. 5, 28. desember 2015, <http://arsenal-otechestva.ru/article/628-ne-qlonassom>.

¹⁹³ I forbindelse med kampene i Donbas har de russiskstøttede separatiststyrkene hatt en viss suksess med å kombinere droner og artilleri, jf. Phillipp Karber: "Lessons Learned" from the Russo-Ukrainian War (draft), Potomac Foundation, 8. juli 2015, <https://prodev2go.files.wordpress.com/2015/10/rus-ukr-lessons-draft.pdf>, s. 12f.

¹⁹⁴ Dette til tross for at Forsvarsministeriet allerede i 2011 inngikk kontrakt med designbyråene Sokol og Tranzas om utvikling av droner med en bæreevne på henholdsvis fem og ett tonn, jf. "Russia to Start Making Combat Drones", *The Moscow Times*, 1. juni 2014, <http://www.themoscowtimes.com/article/501245.html>. MiG-konsernets ambisiøse UCAV-prosjekt ("Skat"), som ble lansert i 2007, har heller ikke levert i henhold til forventningene.

¹⁹⁵ Ruslan Pukhov, op. cit.

¹⁹⁶ David Cenciotti: "Russia has just deployed its most advanced spyplane to Syria", *The Aviationist*, 15. februar 2016, <http://theaviationist.com/2016/02/15/tu214r-deployed-to-syria/>. Se også Tatyana Rusakova: "Russia's state-of-the-art Tu-214R spy plane arrives in Syria", *Russia Beyond the Headlines*, 19. februar 2016, http://rbth.com/defence/2016/02/19/russias-state-of-the-art-tu-214r-spy-plane-arrives-in-syria_569263.

¹⁹⁷ Electronic intelligence.

¹⁹⁸ Signal intelligence.

4.3 Konsekvenser av intervensjonen for Russlands forhold til Vesten

Det er naturlig å se Russlands krigføring i Syria høsten 2015, vinteren 2015–2016 og våren 2016 i sammenheng med intervensjonen i Ukraina i 2014, som utvilsomt gjorde stor skade på Russlands internasjonale omdømme og brakte landet inn i en tilstand av betydelig økonomisk og politisk isolasjon.¹⁹⁹ Ved å skifte fokus fra Krim og Øst-Ukraina til Syria, og ved å gjøre “kampen mot IS” til en utenrikspolitisk fanesak, har Russland formodentlig ønsket å bryte ut av sin (langt på vei selvpåførte) internasjonale isolasjon, legge grunnlaget for et interessebasert russisk-vestlig samarbeid og kanskje få vestlige land til å revurdere sin sanksjonspolitikk overfor Russland.²⁰⁰

Vestens økonomiske sanksjoner mot Russland, som ble iverksatt fra mars 2014 og gradvis trappet opp utover 2014 og 2015, har ført til en betydelig nedgang i Russlands økonomiske samkvem med omverdenen. Det samme har Russlands “motsanksjoner” mot Vesten, som blant annet rammer importen av landbruksprodukter fra EU, USA og Canada. Russlands utenriks-handel har falt dramatisk i denne perioden, og landet opplever en investeringstørke og en kapitalflukt som det knapt har sett maken til i postsovjetisk tid. Kombinert med det samtidige oljeprisfallet og Russlands manglende evne og vilje til å gjennomføre strukturelle økonomiske reformer på hjemmebane, har dette resultert i en BNP-nedgang for Russland på ca. 3,7 prosent i 2015.²⁰¹ Russlands “de-globalisering” etter 2014 har også vært følbart i internasjonale fora. Nato har suspendert alt samarbeid med Russland, militært så vel som sivilt, Russland er blitt skjøvet ut av G-8 og Russlands tiltredelsesforhandlinger med OECD er stilt i bero på ubestemt tid.

Ved å føre an i kampen mot radikale islamistiske grupperinger i Syria, og ved å ta til orde for en “bred internasjonal koalisjon mot IS”, slik Putin gjorde i sin tale til FNs sikkerhetsråd 27. september 2015,²⁰² har Russland trolig ønsket å gjenreise sitt omdømme som en ansvarlig stormakt og en sentral aktør i internasjonale politiske og diplomatiske prosesser. Hvorvidt Russland kan sies å ha lyktes, eller på lengre sikt kommer til å lykkes, med sitt politiske prosjekt i Syria, er naturligvis et annet spørsmål. I Vesten er meningene delte om rasjonale bak, og resultatene av, Russlands intervensjon i den syriske borgerkrigen. Meningene er også delte om hvorvidt Russland genuint er opptatt av å bekjempe IS, hvorvidt den russiske luftkampanjen faktisk vil bidra til fred i Syria og hvor lurt det eventuelt ville være for vestlige land å slutte seg til Russlands “coalition of the willing”. Det siste vil i praksis si å delta i kampen mot IS på Russlands premisser.

I utgangspunktet er det åpenbart at Russland og Vesten har en felles interesse i å bekjempe IS og andre militante islamistgrupper som opererer i Syria og andre deler av Midt-Østen og Nord-Afrika. Sett fra russisk side er det trolig viktig, sett fra et sikkerhetspolitisk synspunkt, å hindre

---

¹⁹⁹ Jf. Kristian Åtland og Una Hakvåg: “Russlands intervensjon i Ukraina – gjennomføring og konsekvenser”, *Norsk Militært Tidsskrift*, Vol. 184, No. 4 (2014).

²⁰⁰ Se for eksempel Matthew Bodners intervju med Vladimir Frolov i “Putin’s Pivot: Out of Ukraine, Into Syria”, *The Moscow Times*, 24. desember 2015, <http://www.themoscowtimes.com/article/553708.html>.

²⁰¹ For detaljer, se Peter Hobson: “8 Shades of Crisis - Russia's Year of Economic Nightmares”, *The Moscow Times*, 25. desember 2015, <http://www.themoscowtimes.com/business/article/8-shades-of-crisis---russias-year-of-economic-nightmares/553703.html>.

²⁰² Somini Sengupta og Neil MacFarquhar: “Vladimir Putin of Russia Calls for Coalition to Fight ISIS”, *The New York Times*, 27. september 2015, http://www.nytimes.com/2015/09/29/world/europe/russia-vladimir-putin-united-nations-general-assembly.html?_r=0.

---

at IS lykkes med sitt “statsbyggingsprosjekt” i Syria og Irak og at den etablerer permanente avleggere eller et periodisk nærvær i Russlands sørlige randzone, eksempelvis i Kaukasus og Sentral-Asia. Sagt på en annen måte: Russland vil knuse IS før IS blir en trussel mot det russiske kjerneområdet. IS har allerede tatt mange russiske liv, som da det russiske passasjerflyet ble sprengt over Sinaihalvøya 31. oktober 2015. Denne terroraksjonen skapte stor medfølelse i Vesten, på samme måte som de blodige terrorangrepene i Paris 13. november samme år skapte stor sympati med Frankrike på russisk side. Russland og Vesten har stått – og står – sammen i synet på IS, i den forstand at begge parter ser på IS som et onde og en trussel som må bekjempes.

Når Russland og Vesten, til tross for sitt i stor grad sammenfallende syn på IS som trussel, bare i begrenset grad har kunnet enes om en felles strategi i kampen mot IS i Syria, har dette primært sammenheng med Russlands og Vestens noe ulike syn på Assad-regimets rolle i denne kampen. På vestlig side har det vært en utbredt oppfatning at Bashar al-Assad er en del av problemet, og at den syriske diktatoren, med sitt rulleblad, ikke kan være en del av en fremtidig politisk løsning.²⁰³ Russland på sin side synes å betrakte politisk og militær støtte til Assad og hans væpnede styrker som eneste farbare vei i kampen mot IS i Syria.²⁰⁴

Selv om Russland og den USA-ledete koalisjonen i stor grad har klart å holde sine luftoperasjoner i Syria atskilt, er det liten tvil om at de russiske angrepene ved flere anledninger har hatt et noe annet geografisk fokus enn USAs, Storbritannias og Frankrikes. Ettersom de russiske angrepene i praksis har rettet seg mot *samtlig* av Assads motparter i den syriske borgerkrigen, også grupperinger som mange i Vesten vil beskrive som “moderate”, er også andre mål enn IS blitt rammet av russiske bomber. Dette gjelder eksempelvis enheter tilhørende Den frie syriske hær (Free Syrian Army), som i lengre tid har mottatt teknisk og finansiell støtte fra blant annet amerikansk side.²⁰⁵ Hovedtyngden av de russiske angrepene har imidlertid rettet seg mot IS-mål og mål i områder kontrollert av Nusra-fronten, som er en al-Qaida-tilknyttet gruppe.

Noen av de russiske angrepene har også, som påpekt i kapittel 3.2, vært rettet mot turkmenske grupperinger i Syrias nordlige grenseområder. Disse angrepene, og russiske kampflys gjentatte krenkelser av tyrkisk luftrom, både før og etter nedskytningen av det russiske Su-24-flyet i november 2015, har åpenbart bidratt til en tilspissing av Russlands forhold til Nato-landet Tyrkia. Forsuringen av det bilaterale forholdet har blant annet kommet til uttrykk i Russlands innføring av til dels omfattende sanksjoner mot Tyrkia, på det økonomiske så vel som på andre områder.²⁰⁶ De to landene har også gjensidig beskyldt hverandre for å stå i ledtog med IS. Nedskytningen av Su-24 har også bidratt til å komplisere Russlands allerede anstrengte forhold

---

²⁰³ Jf. Barack Obamas tale til FN's generalforsamling 27. september 2015, tilgjengelig på <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/09/28/remarks-president-obama-united-nations-general-assembly>.

²⁰⁴ Jf. Vladimir Putins tale til FN's generalforsamling 27. september 2015, tilgjengelig på <http://en.kremlin.ru/events/president/news/50385>.

²⁰⁵ Lizzie Dearden: “Russian air strikes in Syria did hit US-funded Free Syrian Army rebels, says John McCain”, *The Independent*, 1. oktober 2015, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/russian-air-strikes-in-syria-did-hit-us-funded-free-syrian-army-rebels-says-john-mccain-a6675291.html>.

²⁰⁶ Det russiske presidentdekretet om restriktive tiltak overfor Tyrkia, undertegnet 28. november 2015, er tilgjengelig på <http://en.kremlin.ru/events/president/news/50805>.

---

til Nato. Det at Nato valgte å uttrykke solidaritet med Tyrkia i etterkant av episoden, ble heller ikke godt mottatt i Moskva.²⁰⁷

Samtidig er det lite som tyder på at Nato som allianse ønsker å involvere seg tungt i den syriske borgerkrigen, slik Russland har gjort. Da Frankrikes president, François Hollande, under en tale til det franske parlament i etterkant IS-angrepene i Paris 13. november 2015 erklærte at landet var “i krig med IS”, inkluderte han en referanse til EU og den kollektive forsvarsklausulen (artikkel 42.7) i Lisboa-traktaten fra 2007, snarere enn en referanse til Nato og artikkel 5 i Atlanterhavspakten fra 1949.²⁰⁸ Dette kan muligens ha vært av betydning for Russlands vilje til å samarbeide med nettopp Frankrike i bekjempelsen av IS i Syria.

På vestlig side, og kanskje særlig på amerikansk, britisk og tyrkisk side, har man lenge vært bekymret for at Russlands krigføring i Syria skal gi opphav til mer ekstremisme og gjøre det vanskeligere å komme frem til en varig løsning på den underliggende politiske konflikten.²⁰⁹ Denne bekymringen synes ikke å være spesielt utbredt på russisk side. Under Russlands intense bombekampanje og de syriske regjeringsstyrkenes bakkeoffensiv i Aleppo-regionen i februar 2016 ble det fra flere holdt stilt spørsmål ved om den militære maktbruken i realiteten hadde bidratt, eller ville bidra, til å marginalisere de moderate delene av den syriske opposisjonen og undergrave fredsprosessen i Genève.²¹⁰ I russisk UD synes holdningen å være at det ikke er noen motsetning mellom å støtte forhandlingsprosessen i Genève, samtidig som Russland (og Iran) viderefører sin militære støtte til de Assad-lojale styrkene på bakken.²¹¹

4.4 Har intervensjonen skapt økt terrorfare i Russland?

De siste store terrorangrepene på russisk jord ble utført av to selvmordsbombere i byen Volgograd i desember 2013. Den 29. desember sprengte en selvmordsbomber seg selv i lufta på jernbanestasjonen i denne byen og drepte 18 mennesker. Dagen etterpå sprengte en annen selvmordsbomber seg selv på en trolleybuss i samme by og drepte 16 mennesker. I tillegg ble til sammen 85 mennesker skadet i disse eksplosjonene. En gruppe som kalte seg *Vilajat Dagestan* tok på seg ansvaret. Denne gruppen er en underavdeling av det såkalte Kaukasus-emiratet, som omfatter de fleste av de radikale islamistiske grupperingene i Nord-Kaukasus.

Etter 2013 ser imidlertid radikal voldelig islam ut til å ha hatt en klar tilbakegang i Russland. Dette gjelder for alle de tre områdene der radikal islam kan ha tiltrekningskraft: unge muslimer i Nord-Kaukasus, unge muslimer i midtre Volga-området (Tatarstan og Basjkortostan) og

---

²⁰⁷ Se for eksempel Aleksandr Khrolenko: “Vozmozhno li novaja russko-turetskaja vojna”, *RIA Novosti*, 8. desember 2015, <http://ria.ru/analytics/20151208/1338203405.html>.

²⁰⁸ Jorge Valero: “France ‘at war’ inaugurates EU’s mutual defence clause”, *EurActiv.com*, 17. november 2015, <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/france-at-war-inaugurates-eu-s-mutual-defence-clause/>; Neil MacFarquar og Steven Erlanger: “NATO-Russia Tensions Rise After Turkey Downs Jet”, *The New York Times*, 24. november 2015, http://www.nytimes.com/2015/11/25/world/europe/turkey-syria-russia-military-plane.html?_r=0.

²⁰⁹ “Syria conflict: Russia strikes ‘will fuel extremism’”, *BBC News*, 2. oktober 2015, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34419003>.

²¹⁰ “Kerry prizval Rossiju priostanovit’ aviaudary po Sirii”, *Interfax*, 4. februar 2016, <http://www.interfax.ru/world/493190>.

²¹¹ Se for eksempel “Brifing ofitsial’nogo predstavitel’nitsa MID, M. V. Zakharovoj”, russisk UD, 29. januar 2016, <http://www.embrussia.ru/ru/node/662>.

---

muslimske emigranter fra Sentral-Asia i de større russiske byene (ca. 3 millioner i alt).²¹² Noe av denne tilbakegangen skyldes nok at russiske sikkerhetsmyndigheter er blitt mer effektive i sine anstrengelser for å oppspore og fengse eller drepe islamistiske aktivister, men mest av alt skyldes det antakelig at mange av de mest radikale har dratt til Irak eller Syria for å kjempe for IS. Faktisk er det ting som tyder på at den russiske sikkerhetstjenesten FSB bevisst har hjulpet radikale islamister med å reise til Syria. De kan ha gjort dette ut fra tanken om at det er bedre at de slåss der enn hjemme.²¹³ Etter hvert, og særlig i løpet av høsten 2015, begynte imidlertid FSB å bekymre seg for hva som kunne skje om disse militante eventuelt begynte å returnere til Russland.²¹⁴ FSB hevdet i oktober 2015 at ca. 2400 personer med russisk statsborgerskap kjemper for IS, andre kilder oppgir markert høyere tall.²¹⁵

Det er særlig tre grunner til at Russlands krigføring i Syria på nytt kan gi økt terrorfare i Russland. For det første uttalte IS offisielt i oktober 2015 at russiske muslimer heller burde utføre terrorangrep i Russland enn å komme til Syria for å krige. Siden de fleste grupperingene innenfor Kaukasus-emiratet har erklært lojalitet til IS, er det grunn til å anta at i hvert fall noen vil følge denne oppfordringen.²¹⁶

For det andre har krigføringen i Syria skadet Russlands forhold til de sunnimuslimske verden. Russlands allierte i krigføringen er Assad, Iran og Hizbollah. Alle disse er sjiamuslimske aktører. Det er også et moment her at den russisk-ortodokse kirken klart har gått ut og støttet krigføringen. I oktober 2015 kalte Vesvolod Tsjaplin, på den tiden talsmann for Metropolit Kirill, krigen i Syria for “en hellig strid”.²¹⁷ En slik aksentuering av religiøse motiver for den russiske adferden vil bli lagt merke til blant sunnimuslimer både i og utenfor Russland.

For det tredje mener observatører at støtten til radikal islam øker generelt blant russiske muslimer, og spesielt i Nord-Kaukasus.²¹⁸ Sergei Engelhardt, spesialist på radikale islamistiske bevegelser i Russland, tror at effekten på russiske muslimer, både når det gjelder å gi sin tilslutning til Salafisme og til å vurdere terrorhandlinger, vil være størst hvis den russiske innblandingen i Syria blir langvarig og bare delvis vellykket. En kortvarig kampanje der man kan vise til klare seire over IS vil ha mindre rekrutterende effekt. Engelhardt antar altså at begeistring over IS sin evne til å stå imot russisk krigføring vil ha større mobiliserende potensial enn sympati for den svake hvis IS skulle fremstå som taper militært sett.

Senere års nedadgående trend når det gjelder terrorisme i Russland kan fort snu. Det er imidlertid viktig å understreke at andre årsaker, herunder økende arbeidsløshet, synkende levestandard, kronisk korrupsjon, og brutal fremferd fra de russiske sikkerhetsstyrkenes side, særlig i Nord-Kaukasus, sannsynligvis vil være minst like viktige drivkrefter som Syria-engasjementet.

---

²¹² Georgi Engelhardt, “Russia’s Campaign in Syria – Security Risks and Opportunities Analysed”, *Moscow Defence Brief*, no. 5, 2015, s.3.

²¹³ Elena Milasjina, “Khalifat? Primanka dlja durakov”, *Novaja Gazeta*, 29. juli 2015.

²¹⁴ Jonathan Spyer og Mark Galeotti, op. cit.

²¹⁵ Eva Hartog, “Syria Air Strikes Raise Risk of Terror Attack in Russia, Experts Warn”, *The Moscow Times*, 5. oktober 2015.

²¹⁶ Alex Kokcharov, “Risk of terrorism against soft targets in Russia and against Russians abroad rises following Paris attack”, *Jane’s Intelligence Weekly*, 18. november 2015.

²¹⁷ Eva Hartog, op. cit.

²¹⁸ Mairbek Vatchgaev, “The Islamic State and Salafism Gained Ground in North Caucasus Last year”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 7. januar 2016, <http://www.jamestown.org/programs/edm/archives/2016/>.

---

5 Avsluttende betraktninger

Russlands krig i Syria i 2015–2016 er blitt omtalt som “Russia’s first USA-style war”.²¹⁹ Den russiske militære maktbrukens art, omfang og intensitet skiller seg grunnleggende fra måten militære maktmidler ble brukt på under Russlands intervensjoner i Georgia og Ukraina i henholdsvis 2008 og 2014. I Syria har russiske styrker operert “langt hjemmefra”, slik amerikanske styrker gjerne gjør, og de luftmilitære maktmidlene har her spilt hovedrollen i operasjonene. I perioden september 2015 – mars 2016 har russiske luftstyrker gjennomført mer enn 9000 bombetokt, og de har fått anledning til å prøve ut – og vise frem – noen av sine mest moderne sensorer og effektorer. Selv om man underveis har støtt på utfordringer av teknologisk og annen art, har de russiske styrkene vist en bemerkelsesverdig utholdenhet, og det virker å ha vært langt færre problemer forbundet med den logistiske understøttelsen av styrkene enn det mange forventet da intervensjonen startet høsten 2015. De økonomiske kostnadene ved intervensjonen fremstår også som overkommelige, selv for et Russland i dyp økonomisk krise.

Til tross for sin store og raske territorielle ekspansjon forut for den russiske intervensjonen, må IS og de andre grupperinger som Russland har kriget mot i Syria, kunne betegnes som relativt lavteknologiske motstandere. Fra relativt stor høyde, og uten å måtte eksponere seg for særlig risiko for beskytning eller nedskytning, har Russlands taktiske luftstyrker kunnet bombardere motpartens enheter, baser og infrastruktur med bomber og luft-til-bakke-missiler. Samtidig har russiske strategiske luftstyrker kunnet operere uhindret, og med minimal risiko for egne tap, i rollen som leverandør av kryssermissiler mot bakkemål i operasjonsteateret. Mens de taktiske luftstyrkene primært har operert fra Kheimim, har de strategiske luftstyrkene operert fra baser på russisk territorium, i henholdsvis Mozdok (Tu-22M) og Saratov (Tu-95 og Tu-160). Noen av de lengste toktene, som har gått fra Saratov via Kolahalvøya, og derfra rundt Vest-Europa til Middelhavet, og tilbake via irakisk luftrom og luftrommet over Det kaspiske hav til Saratov, formodentlig med lufttanking underveis, har hatt en varighet (regnet fra Olenegorsk) på over 16 timer og en lengde på over 13 000 kilometer. Og russiske marinefartøyer, mer presist en fregatt av Gepard-klassen og tre korvetter av Bujan-klassen, samt en modernisert dieselubåt av Kilo-klassen, har støttet operasjonen ved å avstandslevere kryssermissiler fra henholdsvis Det kaspiske hav, mer enn 1500 kilometer unna bakkemålene i Syria, og fra Middelhavet.

Selv om Russlands militære evne åpenbart er blitt styrket i perioden 2008–2015, dels gjennom nyanskaffelser, dels gjennom oppgradering av eldre materiell og dels gjennom økt trening og øving på alle nivåer, skal man vokte seg for å konkludere med at Russland nå er militært på høyde med USA og Nato. Mange av de russiske våpenplattformene er fortsatt mindre avanserte enn vestlige ekvivalenter, og Russland har fortsatt ikke klart å utvikle våpenbærende droner (UCAVs) og en del andre kapasiteter som blant andre USA har. Og selv om Russland har fått flere, bedre og mer langtrekkende presisjonsvåpen, og ikke minst flere leveringsplattformer for slike våpen, kan det virke som om eldre, ikke-styrte våpen fortsatt spiller en viktig rolle i det russiske luftoperasjonskonseptet. Heller enn å sammenligne Russlands luftkrig i Syria med

---

²¹⁹ Dmitri Trenin: “Putin’s Syria Gambit Aims at Something Bigger Than Syria”, *Tablet*, 13. oktober 2015, <http://www.tabletmag.com/jewish-news-and-politics/194109/putin-syria-trenin>, også tilgjengelig på <http://carnegieendowment.org/2015/10/13/putin-s-syria-gambit-aims-at-something-bigger-than-syria/tj2j>.

---

luftoperasjonene under “Odyssey Dawn” i Libya i 2011 og “Enduring Freedom” i Afghanistan etter 2001, er det nærliggende å sammenligne med “Desert Storm” i 1991 (som riktignok var en operasjon av mye større målestokk).²²⁰ Sagt på en annen måte: Russland er kommet opp på et nivå som er sammenlignbart med nivået som USA var på i begynnelsen av 1990-tallet, jf. for eksempel den prosentvise fordelingen mellom presisjonsvåpen og ikke-presisjonsvåpen i de to lands offensive luft-til-bakke-operasjoner. I den mellomliggende perioden har selvsagt USA og andre vestlige land videreutviklet sine kapasiteter, både på plattform-, våpen- og konseptsidene. På noen områder, som UAV-teknologi, ligger Russland fortsatt et stykke bak. På andre områder, som langtrekkende luftvern, er dagens russiske systemer etter alt å dømme mer enn fullt på høyde med vestlige ekvivalenter.

Når det gjelder de politiske sidene ved Russlands intervensjon i Syria, synes det rimelig klart at Russland har ønsket å komme seg ut av den utenrikspolitiske og økonomiske isolasjonen som landet har befunnet seg i etter intervensjonen i Ukraina. Russland ønsker å innta en aktiv rolle, ikke bare i Syria og Midt-Østen, men også på andre internasjonale arenaer, og gjøre seg selv til en “uunnværlig” samtalepartner. Denne strategien har Russland også hatt et visst hell med. De Ukraina-relaterte vestlige sanksjonene mot Russland står fortsatt ved lag, men frekvensen i Russlands politiske interaksjon med USA har økt, særlig på utenriksministernivå, og flere av EUs medlemsland synes å være på glid i spørsmålet om lettelse i sanksjonsregimet. Samtidig er det åpenbart at intervensjonen, og nedskytingen av et russisk kampfly på den tyrkisk-syriske grensen 24. november 2015, har bidratt til en markant forverring av Russlands forhold til Tyrkia. Hendelsen har også bidratt til å komplisere Russlands allerede vanskelige forhold til Nato. Hvorvidt Russland på lengre sikt vil lykkes med sin strategi for å vri Vestens oppmerksomhet bort fra Krim-spørsmålet og den fastlåste situasjonen i Øst-Ukraina, gjenstår å se.

Både på vestlig og russisk side erkjennes det at IS utgjør en grunnleggende trussel mot både Europas og Russlands sikkerhet. Noen vil også hevde at vestlige statsledere og Putin, tross sine ulike og på mange områder motstridende interesser og verdier, er nødt til å samarbeide og koordinere sine tiltak i og utenfor Syria om de skal lykkes med å bekjempe det ondet som IS representerer. Det vises i denne forbindelse gjerne til at Churchill og Roosevelt under den annen verdenskrig var i stand til å samarbeide med Stalin om å nedkjempe Hitler-Tyskland.²²¹ Andre vil hevde at en slik holdning fra vestlig side er ensbetydende med “appeasement”, og at den kan bli tolket som en form for stilltiende aksept av Russlands de facto okkupasjon og annekasjon av Krim i 2014 og Russlands langvarige involvering i konflikten i Øst-Ukraina. Utfordringen for Vesten er med andre ord å meisle ut en tilnærming som kombinerer behovet for interaksjon med Russland på områder av felles interesse med behovet for å vise fasthet i møte med Putins folkerettsbrudd i Ukraina og andre steder.

Et siste moment som bør nevnes er at Putin, gjennom sin allianse med Syria, Iran, Irak og den libanesiske Hizbollah-militsen (tidvis omtalt som “fire pluss én”-koalisjonen), i økende grad blir oppfattet som “the champion of Shias”²²² i denne og andre deler av Midt-Østen. Dette betyr ikke

---

²²⁰ Se Ruslan Pukhov, op. cit.

²²¹ Dette poenget er blant annet blitt trukket frem av den amerikanske akademikeren og russlandskjenneren Stephen Cohen

²²² Se for eksempel “Putin, champion of Shias”, *The Economist*, 17. oktober 2015, <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21674697-russia-sticks-first-toe-iraq-putin-champion-shias>.

---

nødvendigvis at Russland ønsker å vende ryggen til den sunnimuslimske verden eller til majoriteten av landets egen muslimske befolkning (kun 5 prosent av Russlands ca. 20 millioner muslimer er sjiamuslimer), men det er åpenbart at den russiske presidentens valg av alliansepartnere i den arabiske verden på lengre sikt vil kunne få konsekvenser for Russlands spillerom i utenrikspolitikken. Det kan heller ikke utelukkes at Russlands militære maktbruk mot turkmenske, tsjetsjenske og andre muslimske grupper i Syria vil kunne føre en radikalisering av deler av den muslimske befolkningen i Russland (særlig i Kaukasus) og i Russlands naboland i Sentral-Asia, potensielt også økt risiko for Syria-relatert terrorvirksomhet på russisk jord.

Referanser

Abdul-Ahad, Ghaith (2012) "Syrian rebels sidetracked by scramble for spoils of war", *The Guardian*, 27. desember, <http://www.theguardian.com/world/2012/dec/27/syrian-rebels-scramble-spoils-war>.

Amnesty International (2015) "'Civilian Objects Were Undamaged': Russia's Statements in Syria Unmasked", 23. desember, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/3113/2015/en/%20/>.

Amnesty International (2012) "Deadly Reprisals: Deliberate Killings and Other Abuses by Syria's Armed Forces", 14. juni, http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/2012-06-14_syria_report_final_compressed.pdf.

Argumenty i fakty (2015) "Kak nasji vojuyut v Sirii", 25. november.

Baidakova, Anna (2015) "Nashi v Sirii", *Novaja Gazeta*, 9. september.

Barabanov, Mikhail og Ruslan Alijev (2012) "Rossijskie interesy v Sirii: mify i real'nost'", notat, CAST-senteret, Moskva, 27. juni.

Barrie, Douglas, Joseph Dempsey og Mark Cazalet (2015) "Russia Pursues Cruise Control in Syria", *IISS Military Balance Blog*, 24. november, <https://www.iiss.org/en/militarybalanceblog/blogsections/2015-090c/november-8429/russia-pursues-cruise-control-in-syria-a017>.

BBC (2015) "Putin: 'Thousands' from former Soviet bloc fighting with IS", 16. oktober, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34552318>.

BBC (2015) "Russia hits targets in Syria from Mediterranean submarine", 8. desember, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35041656>.

BBC (2015) "Syria conflict: Russia strikes 'will fuel extremism'", 2. oktober, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34419003>.

Bender, Jeremy (2015) "Reality Check: Russian bombing in Syria is actually helping ISIS", *Business Insider UK*, 2. oktober, <http://uk.businessinsider.com/russian-bombing-in-syria-is-helping-isis-2015-10?r=US&IR=T>.

Binnie, Jeremy og Nicholas de Larringa (2015) "Russia begins airstrikes in Syria", *Jane's Defence Weekly*, 2. oktober.

-
- Birnbaum, Michael (2016) “The secret pact between Russia and Syria that gives Moscow carte blanche”, *The Washington Post*, 15. januar, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/01/15/the-secret-pact-between-russia-and-syria-that-gives-moscow-carte-blanche/>.
- Birnbaum, Michael og Andrew Roth (2016) “Russia could redeploy to Syria in hours, Putin says”, *The Washington Post*, 17. mars, https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/russia-could-redeploy-to-syria-in-hours-putin-says/2016/03/17/845f8810-ec37-11e5-97c2-e9c9557fa1b0_story.html.
- Bodner, Matthew (2015) “Putin’s Pivot: Out of Ukraine, Into Syria”, *The Moscow Times*, 24. desember, <http://www.themoscowtimes.com/article/553708.html>.
- Bukkvoll, Tor (2013) “Syrias russiske våpen”, *Dagens Næringsliv*, 10. september.
- Bukkvoll, Tor og Kristian Åtland (2015) “Russlands kriger i Georgia og Ukraina – konsekvenser og lærdommer for Norge”, i Tormod Heier og Anders Kjølborg (red): *Norge og Russland – sikkerhetspolitiske utfordringer i nordområdene* (Oslo: Universitetsforlaget), s. 85–95.
- Bukkvoll, Tor, Sigurd Glærum, Iver Johansen og Jan H. Pay (2009) *Krigen i Georgia – konsekvenser for Norge?* FFI-rapport 2009/00268, <http://rapporter.ffi.no/rapporter/2009/00268.pdf>.
- Cenciotti, David (2016) “Russia has just deployed its most advanced spyplane to Syria”, *The Aviationist*, 15. februar, <http://theaviationist.com/2016/02/15/tu214r-deployed-to-syria/>.
- Cenciotti, David (2016) “Russian supermaneuverable Su-35 Flankers have started flying over Syria”, *The Aviationist*, 1. februar, <http://theaviationist.com/2016/02/01/russia-deployed-su-35-to-syria/>.
- Chatham House (2015) “Exporting Jihad: Fighters from the North Caucasus and Central Asia and the Syrian Civil War”, Roundtable Summary, 23. september, <https://www.chathamhouse.org/event/exporting-jihad-fighters-north-caucasus-and-central-asia-and-syrian-civil-war>.
- Dearden, Lizzie (2015) “Russian air strikes in Syria did hit US-funded Free Syrian Army rebels, says John McCain”, *The Independent*, 1. oktober, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/russian-air-strikes-in-syria-did-hit-us-funded-free-syrian-army-rebels-says-john-mccain-a6675291.html>.
- de Larringa, Nicholas (2015) “Russia creates new Aerospace Force service branch”, *Jane’s Defence Weekly*, 4. august.

---

de Larrinaga, Nicholas (2015) “Russia launches long-range air sorties into Syria”, *Jane’s Defence Weekly*, 17. november.

Dergatsjev, Vladimir og Jekaterina Zgirovskaja (2016) “Rossijskie najemniki v bojakh za Pal'miru”, *Gazeta.ru*, 24. mars, http://www.gazeta.ru/politics/2016/03/22_a_8137565.shtml.

Devitt, Polina (2015) “Russian air force using laser-guided KH-29L missiles in Syria - RIA”, *Reuters*, 4. oktober, <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-russia-missile-idUKKCN0RY09820151004>.

Ditz, Jason (2015) “Russia Urges US to Join Baghdad-Based Anti-ISIS Intel Sharing Program”, *Russia Insider*, 30. september, <http://russia-insider.com/en/politics/russia-urges-us-join-baghdad-based-anti-isis-intel-sharing-program/ri10042>.

Dzutsati, Valery (2015) “Russian Mercenaries Sign up for Combat Operations in Syria”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 19. oktober, http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44500&cHash=847ee4a9929a1f2cb2b1805675975de0#.VtIm6ce_vl.

Ekho Moskvyy (2015) “Rossijskaja aviatsija stolknulas' s rjadom problem v vozdušnoj operatsii v Sirii”, 19. desember, <http://echo.msk.ru/news/1679934-echo.html>.

Engelhardt, Georgi (2015) “Russia’s Campaign in Syria – Security Risks and Opportunities Analysed”, *Moscow Defence Brief*, No. 5.

Eshel, David (2008) “Russian Mediterranean Naval Build-Up Challenges NATO Sixth Fleet Domination”, *Defence Update*, 20. august, http://www.defense-update.com/analysis/analysis_091207_navy.htm.

Fielding, Daniel (2015) “The Smart Weapons Russia is Using in Syria”, *Russia Insider*, 5. oktober, <http://russia-insider.com/en/military/smart-weapons-russia-using-syria/ri10231>.

Fulton, Will, Joseph Holliday og Sam Wyer (2013) “Iranian Strategy in Syria”, Institute for the Study of War og AEI's Critical Threats Project, mai.

Gallagher, Sean (2015) “Was Russian aircraft shot down because its satellite navigation was wrong?” *Ars Technica*, 24. november, <http://arstechnica.com/information-technology/2015/11/turkish-f-16-shoots-down-russian-jet-for-disputed-airspace-violation/>.

Gambhir, Harleen (2016) “Isis Sanctuary: January 29, 2016”, Institute for Study of War, 29. januar, <http://www.understandingwar.org/backgrounder/isis-sanctuary-january-29-2016#sthash.vAXrpfjL.jgupjf5W.dpuf>.

-
- Gorenburg, Dmitry (2015) "Russia's Syria operation reveals significant improvement in military capability", *The Interpreter*, 13. november, <http://www.lowyinterpreter.org/post/2015/11/13/Russias-Syria-operation-reveals-significant-improvement-in-military-capability.aspx>.
- Gorenburg, Dmitry (2015) "Russia's Syria Operation Reveals Significant Improvement in Military Capability", *The National Interest*, 16. november, <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/russias-syria-operation-reveals-significant-improvement-14356>.
- Gorenburg, Dmitry og Michael Kofman (2016) "There is No Russian Withdrawal from Syria", *War on the Rocks*, 18. mars, <http://warontherocks.com/2016/03/there-is-no-russian-withdrawal-from-syria/>.
- Grove, Thomas (2015) "Up to Nine Russian Contractors Die in Syria, Experts Say", *The Wall Street Journal*, 18. desember, <http://www.wsj.com/articles/up-to-nine-russian-contractors-die-in-syria-experts-say-1450467757>.
- Hakvåg, Una, Tor Bukkvoll og Kristian Åtland (2015) *Russisk forsvarsutvikling frem mot 2020 – sluttrapport*, FFI-rapport 2011/01370, <http://www.ffi.no/no/Rapporter/11-01370.pdf>.
- Harding, Luke (2015) "Shooting down of Russian jet – how the day unfolded", *The Guardian*, 24. november, <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/24/shooting-down-of-russian-jet-how-the-day-unfolded>.
- Harmer, Christopher (2012) "Russian Naval Base Tartus", Institute for the Study of War, 31. juli, http://www.understandingwar.org/sites/default/files/Backgrounder_Russian_NavalBase_Tartus.pdf.
- Hartog, Eva (2015) "Syria Air Strikes Raise Risk of Terror Attack in Russia, Experts Warn", *The Moscow Times*, 5. oktober, <http://www.themoscowtimes.com/news/article/syria-air-strikes-raise-risk-of-terror-attack-in-russia-experts-warn/537218.html>.
- Hayward, John (2015) "Russians Target Turkmen in Syria, Angering Ankara", *Breitbart*, 29. november, <http://www.breitbart.com/national-security/2015/11/29/russians-target-turkmen-syria-angering-ankara/>.
- Hobson, Peter (2015) "Calculating the Cost of Russia's War in Syria", *The Moscow Times*, 20. oktober, <http://www.themoscowtimes.com/business/article/calculating-the-cost-of-russias-war-in-syria/540015.html>.
- Hobson, Peter (2015) "8 Shades of Crisis - Russia's Year of Economic Nightmares", *The Moscow Times*, 25. desember, <http://www.themoscowtimes.com/business/article/8-shades-of-crisis---russias-year-of-economic-nightmares/553703.html>.

Higgins, Eliot (2016) “That’s Not a Cluster Bomb’ – The Differences Between OFAB 250-270s and RBK-500s”, *Bellingcat*, 3. februar, <https://www.bellingcat.com/resources/how-tos/2016/02/03/thats-not-a-cluster-bomb-the-differences-between-ofab-250-270s-and-rbk-500s/>.

Hille, Kathrin (2015) “Russia defies recession to fund Syria conflict”, *Financial Times*, 25. oktober, <http://www.ft.com/cms/s/0/8f9c21fa-7957-11e5-933d-efcdc3c11c89.html#axzz3x2OUxHQh>.

Hokayem, Emile (2013) *Syria’s Uprising and the Fracturing of the Levant* (Abindgon: Routledge for the International Institute for Strategic Studies).

Hudson, John, Noah Shachtman og Shane Harris (2013) “Syria’s Rebels Cry Foul After Obama Calls Off Strike,” *Foreign Policy*, 31. august, <http://foreignpolicy.com/2013/08/31/syrias-rebels-cry-foul-after-obama-calls-off-strike/>.

Human Rights Watch (2015) “He Didn’t Have to Die - Indiscriminate Attacks by Opposition Groups in Syria”, 22. mars, <https://www.hrw.org/report/2015/03/22/he-didnt-have-die/indiscriminate-attacks-opposition-groups-syria>.

Human Rights Watch (2015) “Russia/Syria: Extensive Recent Use of Cluster Munitions”, 20. desember, <https://www.hrw.org/news/2015/12/20/russia/syria-extensive-recent-use-cluster-munitions>.

Interfax (2016) “Kerry prizval Rossiju priostanovit' aviaudary po Sirii”, 4. februar, <http://www.interfax.ru/world/493190>.

Interfax (2015) “Putin porutsjil VMF RF ustanovit' kontakt s vojenno-morskoj gruppy Frantsii”, 17. november, <http://www.interfax.ru/world/479841>.

International Crisis Group (2015) “New Approach in Southern Syria”, 2. september, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/syria-lebanon/syria/163-new-approach-in-southern-syria.aspx>.

International Crisis Group (2014) “Rigged Cars and Barrel Bombs: Aleppo and the State of the Syrian War”, 9. september, [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/155-rigged-cars-and-barrel-bombs-aleppo-and-the-state-of-the-syrian-war.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/155-rigged-cars-and-barrel-bombs-aleppo-and-the-state-of-the-syrian-war.pdf).

International Crisis Group (2012) “Syria’s Mutating Conflict”, 1. august, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/128-syrias-mutating-conflict.pdf>.

Jenzen-Jones, N. R. og Yuri Lyamin (2015) “Russian forces deploy KAB-500S PGM in Syria”, *Armament Research Services*, 3. oktober (oppdatert 15. oktober), <http://armamentresearch.com/russian-forces-deploy-kab-500s-pgm-in-syria/>.

Johnson, Henry (2015) “This Helicopter Is Putin’s Weapon of Choice in Syria”, *Foreign Policy*, 14. oktober, <http://foreignpolicy.com/2015/10/14/this-helicopter-is-putins-weapon-of-choice-in-syria/>.

Johnson, Reuben F. (2015) “Russian Su-24M communications equipment blamed for shootdown”, *Jane’s Defence Weekly*, 27. november.

Karber, Phillip (2015) “Lessons Learned” from the Russo-Ukrainian War (draft)”, Potomac Foundation, 8. juli, <https://prodev2go.files.wordpress.com/2015/10/rus-ukr-lessons-draft.pdf>.

Kalin, Stepen (2015) “Iraq says Russia, Iran, Syria cooperating on security issues in Baghdad”, *Reuters*, 27. september, <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-iraq-russia-idUKKCN0RQ0S420150926>.

Khrolenko, Aleksandr (2015) “Vozmožno li novaja rusko-turetskaja vojna”, *RIA Novosti*, 8. desember, <http://ria.ru/analytics/20151208/1338203405.html>.

Kokcharov, Alex (2015) “Risk of terrorism against soft targets in Russia and against Russians abroad rises following Paris attack”, *Jane’s Intelligence Weekly*, 18. november 2015.

Korotkov, Denis (2016) “Oni srazjalis' za Pal'miru”, *Fontanka.ru*, 29. mars, <http://www.fontanka.ru/2016/03/28/171/>.

Korotkov, Denis (2015) “‘Slavjanskij korpus’ vozvrasjtsjaetsia v Siriju”, *Fontanka.ru*, 16. oktober, <http://www.fontanka.ru/2015/10/16/118/>.

Korotkov, Denis (2015) “Za Basjara Asada – bez flaga, bez Rodiny”, *Fontanka.ru*, 22. oktober, <http://www.fontanka.ru/2015/10/22/144/>.

Kremlin.ru (2015) “Intervju Vladimiru Solov'jovu”, 12. oktober, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/50482>.

Kreutz, Andrej (2007) *Russia in the Middle East: Friend or Foe?* (Westport, CT: Praeger).

LaGrone, Sam (2015) “Russian Warships in Eastern Mediterranean to Protect Russian Strike Fighters in Syria”, *USNI News*, 5. oktober, <http://news.usni.org/2015/10/05/russian-warships-in-eastern-mediterranean-to-protect-russian-strike-fighters-in-syria>.

Leviev, Ruslan (2015) “Rossijskaja doroga k vojne v Sirii”, *Conflict Intelligence Team*, 4. oktober, <https://citeam.org/doroga-rossii-k-voyne-v-sirii/>.

Leviev, Ruslan (2016) “Russian artillery support Assad offensive”, *Conflict Intelligence Team*, 13. februar, <https://citeam.org/russian-artillery-supports-assad-offensive/>.

Lister, Charles (2015) *The Syrian Jihad: Al-Qaeda, the Islamic State and the Evolution of an Insurgency* (London: Hurst).

Lubold, Gordon (2015) “U.S., Russia Reach Agreement on Syrian Flights”, *The Wall Street Journal*, 20. oktober, <http://www.wsj.com/articles/u-s-russia-reach-agreement-on-syrian-flights-1445371698>.

Luhn, Alec (2015): “Russia sends artillery and tanks to Syria as part of continued military buildup”, *The Guardian*, 14. september, <http://www.theguardian.com/world/2015/sep/14/russia-sends-artillery-and-tanks-to-syria-as-part-of-continued-military-buildup>.

Lunde, Endre (2015) “A-10, F-35 og evne til å støtte bakkestyrker”, *Kampflybloggen*, 5. januar, <http://nettsteder.regjeringen.no/kampfly/2015/01/06/a-10-f-35-og-evne-til-a-stotte-bakkestyrker/>.

Lyons, Patrick J. (2015) “Russia’s Kalibr Cruise Missiles, a New Weapon in Syria Conflict”, *The New York Times*, 8. oktober, http://www.nytimes.com/2015/10/09/world/middleeast/russias-kalibr-cruise-missiles-a-new-weapon-in-syria-conflict.html?_r=1.

MacFarquhar, Neil (2015) “Navigator of Downed Russian Plane Says There Was No Warning”, *The New York Times*, 25. november, http://www.nytimes.com/2015/11/26/world/europe/turkey-russia-jet.html?_r=0.

MacFarquhar, Neil og Steven Erlanger (2015) “NATO-Russia Tensions Rise After Turkey Downs Jet”, *The New York Times*, 24. november, http://www.nytimes.com/2015/11/25/world/europe/turkey-syria-russia-military-plane.html?_r=0.

Majumdar, Dave (2015) “Ready for War: Russia’s Stealthy Kh-101 Cruise Missile Debuts in Syria”, *The National Interest*, 18. november, <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/ready-war-russias-stealthy-kh-101-cruise-missile-debuts-14387>.

Majumdar, Dave (2015) “The Su-34 Strike Fighter: Russia's Ultimate Weapon to Destroy ISIS?” *The National Interest*, 29. september, <http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/the-su-34-strike-fighter-russias-ultimate-weapon-destroy-13964>.

Maksimovskij, Vladimir (2015) “Ne 'GLONASSom' edinyim”, *Arsenal Otetsjestva*, No. 5, 28. desember, <http://arsenal-otechestva.ru/article/628-ne-glonassom>.

Marcus, Jonathan (2015) “Russia S-400 Syria missile deployment sends robust signal”, *BBC News*, 1. desember, <http://www.bbc.com/news/world-europe-34976537>.

Marcus, Jonathan (2015) “Was Russia warplane downing an overreaction?” *BBC News*, 24. november, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34914375>.

Malas, Nour (2013) “For Some Syrian Rebels, It’s a Battle of the Brands”, *The Wall Street Journal*, 2. mai, <http://blogs.wsj.com/middleeast/2013/05/02/for-some-syrian-rebels-its-a-battle-of-the-brands/>.

McDermott, Roger (2016) “Putin the ‘Peacemaker’ Ends Operations in Syria”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 15. mars, <http://www.jamestown.org/programs/edm/archives/2016/>.

McDermott, Roger (2015) “Russia Initiates ‘Out-of-Area Operation’ In Syria”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 6. oktober, http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44458&cHash=51797b0477432e0f2a5c37549123697e#.VvCm7U32Yic.

McDermott, Roger (2016) “Russia’s Air Operations in Syria Expose Problems”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 26. januar, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45026&no_cache=1#.VssdW032ZUY.

McDermott, Roger (2015) “Russia’s Operation in Syria: Concealing Mission Creep”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 10. november, http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44580&cHash=b0fad0a2eb6d1f623557b3b2aac154f#.VvCsmE32Yic.

McDermott, Roger (2015) “Russia Uses Syria Operation to Test Weapons Systems”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 9. desember, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44877&no_cache=1#.VssXAE32ZUY.

Milasjina, Elena (2015) “Khalifat? Primanka dlja durakov”, *Novaja Gazeta*, 29. juli.

Ministerstvo Inostrannykh Del Rossijskoj Federatsii (2016) “Brifing ofitsial'nogo predstavitel'nitsa MID, M. V. Zakharovoj”, 29. januar, <http://www.embrussia.ru/ru/node/662>.

Ministerstvo Oborony Rossijskoj Federatsii (2015) “Natsjal'nik Glavnogo operativnogo upravlenija General'nogo shtaba Vooruzjennykh Sil Rossijskoj Federatsii podvel itogy dejatel'nosti rossijskikh VKS v Sirii v 2015 gody”, 25. desember, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12072380@egNews.

NATO (2015) “Statement by the NATO Secretary General after the extraordinary NAC meeting”, 24. november, http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_125052.htm.

Nechepurenko, Ivan (2016) “Shelling Kills Russian Military Adviser in Syria”, *The New York Times*, 4. februar, http://www.nytimes.com/2016/02/05/world/europe/shelling-kills-russian-military-adviser-in-syria.html?_r=0.

NewsRu (2015) "Rossijskaja aviatsija ni razu ne atakovala grazhdanske objekty v Sirii, zajavil glavkom VKS", 27. desember, <http://newsru.com/russia/27dec2015/bondarev.html>.

NTV (2016) "Putin osvutsjil stoimost' operatsii v Sirii", 17. mars, <http://www.ntv.ru/novosti/1614350/>.

O'Bagy, Elizabeth (2013) "The Free Syrian Army", Institute for the Study of War, mars, <http://www.understandingwar.org/report/free-syrian-army>.

O'Connor, Sean og Jeremy Binnie (2015) "Russia deploys additional Su-34s to Syria", *Jane's Defence Weekly*, 10. desember, <http://www.janes.com/article/56588/russia-deploys-additional-su-34s-to-syria>.

Odnokolenko, Oleg (2015) "Kto teper' zakhotsjet s nami vojevat'?" *Nezavisimoje Vojennoe Obozrenie*, 16. oktober, http://nvo.ng.ru/realty/2015-10-16/1_kalibr.html.

Odnokolenko, Oleg og Aleksandr Sjarkovskij (2015) "Ispytano na real'noj vojne", *Nezavisimoje Vojennoe Obozrenie*, 27. november, http://nvo.ng.ru/realty/2015-11-27/1_tested.html.

O'Grady, Siobhán (2015) "Now You've Got Russian Beheading Russians", *Foreign Policy*, 2. desember, <http://foreignpolicy.com/2015/12/02/now-youve-got-russians-beheading-russians/>.

Okrest, Dmitrij (2015) "Novorosirija. Kak verbujut rossijskikh dobrovltsev dlja Asada", 14. oktober, <http://theins.ru/politika/14603>.

Parfitt, Tom (2015) "Britain has frozen us out, says Russian envoy", *The Times*, 26. oktober, <http://www.thetimes.co.uk/tto/news/uk/article4596253.ece>.

Pierret, Thomas (2013) "External support and the Syrian insurgency", *Foreign Policy*, 9. august, <http://foreignpolicy.com/2013/08/09/external-support-and-the-syrian-insurgency>.

Pukhov, Ruslan (2016) "Poligon budusjtsjego", *Rossija v global'noj politike*, 8. mars, <http://www.globalaffairs.ru/number/Poligon-buduschego-18032>.

Ramm, Aleksej (2014) "Optitsjeskie 'glaza' istrebitel'ej", *Vojenno-Promyslennyj Kur'er*, 9. april, <http://vpk-news.ru/articles/19830>.

Ramm, Aleksej (2016) "Pervye pobedy rossijskikh instruktorov", *Vojenno-Promyslennyj Kur'er*, 16. februar, <http://www.vpk-news.ru/articles/28995>.

Ramm, Aleksej og Anton Lavrov (2016) "Vozmezdje bez dozapravki", *Vojenno-Promyslennyj Kur'er*, 6. april, <http://vpk-news.ru/articles/30078>.

-
- Reuters (2015) "U.S. backs Turkey's explanation of Russian air incursion", 30. november, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-usa-idUSKBN0TJ1TN20151130#H3dm3ACU45t7oZrh.97>.
- RIA Novosti (2015) "Prevratnosti pogody: Su-30 slutsjajno narusjil vozdušnjnye granitsy Turtsii", 5. oktober, <http://ria.ru/world/20151005/1297363944.html>.
- Ripley, Tim (2016) "Russia operates 'Mainstay' AEW&Cs over Syria", 10. januar, <http://www.janes.com/article/57105/russia-operates-mainstay-aew-cs-over-syria>.
- Ripley, Tim (2015) "Russia's long-range strikes in Syria come to an end", *Jane's Defence Weekly*, 24. november, <http://www.janes.com/article/56213/russia-s-long-range-strikes-in-syria-come-to-an-end>.
- Rosenfeld, Jesse (2016) "Russia is Arming Hezbollah, Say Two of the Group's Field Commanders", *The Daily Beast*, 11. januar, <http://www.thedailybeast.com/articles/2016/01/11/russia-is-arming-hezbollah-say-two-of-the-group-s-field-commanders.html>.
- RT (2015) "No man left behind: Dramatic details emerge of downed Su-24 pilot rescue", 26. november, <https://www.rt.com/news/323527-details-su24-pilot-rescue/>.
- RT (2015) "Russian missile cruiser off Latakia coast, ready to destroy dangerous air targets - Defense Minister", 25. november, <https://www.rt.com/news/323385-russia-missile-cruiser-latakia/>.
- Rusakova, Tatyana (2016) "Russia's state-of-the-art Tu-214R spy plane arrives in Syria", *Russia Beyond the Headlines*, 19. februar, http://rbth.com/defence/2016/02/19/russias-state-of-the-art-tu-214r-spy-plane-arrives-in-syria_569263.
- Safronov, Ivan (2016) "Vozdujno-kommertsjeskie sily", *Kommersant*, 28. mars, <http://kommersant.ru/doc/2932551>.
- Safronov, Ivan og Sergej Gorjasjko (2015) "Tsena i mir", *Kommersant*, 12. oktober, <http://www.kommersant.ru/Doc/2825410>.
- Sengupta, Somini og Neil MacFarquhar (2015) "Vladimir Putin of Russia Calls for Coalition to Fight ISIS", *The New York Times*, 27. september, http://www.nytimes.com/2015/09/29/world/europe/russia-vladimir-putin-united-nations-general-assembly.html?_r=0.
- Serenko, Andrej N. (2012) "Volonterij iz Rossii gibnut v Sirii", *Politrus*, 1. august, <http://www.politrus.com/2012/08/01/syria-russia/>.

Sharnoff, Michael (2009) “The Syria-Soviet Alliance”, *inFocus Quarterly*, Vol. III, No. 1 (Spring), <http://www.jewishpolicycenter.org/833/the-syria-soviet-alliance>.

Smirnov, Andrei (2013) “Russia returns to the Mediterranean: Fifth Soviet Navy squadron is back?” *Voice of Russia*, 26. februar, http://voiceofrussia.com/2013_02_26/Russia-returns-to-the-Mediterranean-Fifth-Soviet-Navy-Squadron-is-back/.

Solopov, Maksim (2015) “Rassledovanie RBK: skol'ko tratit Rossija na vojnu v Sirii”, *RBK-Daily*, 28. november, <http://www.rbc.ru/investigation/politics/28/10/2015/562f9e119a79471d5d7c64e7>.

Spyer, Jonathan og Mark Galeotti (2015) “Russia to defend core Syrian government areas”, *Jane's Intelligence Review*, 22. september.

Sytsjev, Vasilij (2015) “Tsjetverka za 2,5 milliarda”, *Slon.ru*, 20. oktober, <https://slon.ru/posts/58306>.

Sutyagin, Igor (2015) “Detailing Russian Forces in Syria”, *RUSI Defence Systems*, 13. november, <https://rusi.org/publication/rusi-defence-systems/detailing-russian-forces-syria>.

TASS (2016) “Ex-minister says Russia will cut defense budget in 2-3 years”, 13. januar, <http://tass.ru/en/defense/849380>.

TASS (2015) “Islamic State formations comprise up to 70,000 gunmen – Chief of Russia's General Staff”, 10. desember, <http://tass.ru/en/world/766237>.

TASS (2015) “Lawmakers authorize use of Russian military force for anti-IS airstrikes in Syria”, 30. september, <http://tass.ru/en/politics/824795>.

TASS (2015) “Minoborony RF: rossijskij Su-24 sbili pri vozvrasjtjsenii na aviabazu v Sirii”, 24. november, <http://tass.ru/armiya-i-opk/2467225>.

TASS (2016) “Putin prikazal natsjat' vyvod osnovnykh sil RF iz Sirii s 15 marta”, 14. mars, <http://tass.ru/politika/2738218>.

TASS (2015) “Russia involves strategic missile carriers in operation against Islamic State in Syria”, 17. november, <http://tass.ru/en/defense/837226>.

TASS (2015) “Russian Navy to exercise in eastern Mediterranean soon – Russian Defense Ministry”, 24. september, <http://tass.ru/en/defense/823304>.

TASS (2015) “Ten Russian Navy ships involved in anti-terrorist operation in Syria – defense minister”, 20. november, <http://tass.ru/en/defense/838168>.

TASS (2015) “Turkey’s F-16 that downed Russian bomber was in Syrian airspace for 40 seconds – commander”, 27. november, <http://tass.ru/en/defense/840016>.

The Moscow Times (2014) “Russia to Start Making Combat Drones”, 1. juni, <http://www.themoscowtimes.com/article/501245.html>.

The Soufan Group (2015) “Foreign Fighters: An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq”, desember, http://soufangroup.com/wp-content/uploads/2015/12/TSG_ForeignFightersUpdate3.pdf.

The Economist (2015) “Putin, champion of Shias”, 17. oktober, <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21674697-russia-sticks-first-toe-iraq-putin-champion-shias>.

The Telegraph (2015) “Russia planning military drills in eastern Mediterranean”, 24. september, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/11888340/Russia-planning-military-drills-in-eastern-Mediterranean.html>.

Trenin, Dmitri (2015) “Putin’s Syria Gambit Aims at Something Bigger Than Syria”, *Tablet*, 13. oktober, <http://www.tabletmag.com/jewish-news-and-politics/194109/putin-syria-trenin>.

Tsjernov, Ivan (2016) “Rossijskij offitser spetsnaza geroitsjeskij pogib v Sirii”, *Vzgljad*, 25. mars 2016, <http://vz.ru/society/2016/3/25/801586.html>.

Tsvetkova, Maria (2016) “Russia breaks official silence to honor soldier killed in Syria”, *Reuters*, 17. mars, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-death-idUSKCN0WJ200>.

UNIAN (2015) “Rossija prerebrosit v Siriju 190 boevikov iz Luganskoi oblasti – IS”, 21. september, <http://www.unian.net/world/1129350-rossiya-perebrosit-v-siriyu-190-boevikov-iz-luganskoy-oblasti-is.html>.

United Nations Human Rights Council (2016) “Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic”, 11. februar, <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A-HRC-31-68.pdf>.

U.S. Department of State (2016) “Joint Statement of the United States and the Russian Federation, as Co-Chairs of the ISSG, on Cessation of Hostilities in Syria”, 22. februar, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2016/02/253115.htm>.

Valero, Jorge (2015) “France ‘at war’ inaugurates EU’s mutual defence clause”, *EurActiv.com*, 17. november, <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/france-at-war-inaugurates-eu-s-mutual-defence-clause/>.

Vatchagaev, Mairbek (2016) “Chechens Fighting in Syria Increasingly Joining Forces With Islamic State”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 3. mars, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45167&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7#.VufMD032YaU.

Vatchagaev, Maibek (2016) “Death of Top Chechen IS Commander May Change the Face of the Syrian Insurgency”, *Jamestown Eurasia Daily Monitor*, 11. mars, http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45196&cHash=3fffbcc714681cd8a92c284a55406925#.VufO2E32YaU.

Vatchagaev, Mairbek (2016) “The Islamic State and Salafism Gained Ground in North Caucasus Last year”, *Jamestown Eurasian Daily Monitor*, 7. januar, http://www.jamestown.org/regions/thecaucasus/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44954&tx_ttnews%5BbackPid%5D=54&cHash=28b5523918ffbb9a49b0fe61a0210b62#.VvDTP032Yic.

Volzjskij, Ilja (2015) “Slavjanskij korpus v Sirii”, *The New Times*, No. 40 (388), november <http://www.newtimes.ru/articles/detail/104694/>.

Wintour, Patrick (2016) “Russia accused of deliberately targeting civilians in Syria”, *The Guardian*, 15. januar, <http://www.theguardian.com/politics/2016/jan/15/russia-accused-of-breaching-norms-of-war-by-targeting-civilians-in-syria>.

Zgirovskaya, Yekaterina og Pavel Kotlyar (2016) “T-90 Vladimir tanks join the fight for Aleppo”, *Russia Beyond the Headlines*, 9. februar, http://rbth.com/defence/2016/02/09/t-90-vladimir-tanks-join-the-fight-for-aleppo_566129.

Åtland, Kristian og Una Hakvåg (2014) “Russlands intervensjon i Ukraina – gjennomføring og konsekvenser”, *Norsk Militært Tidsskrift*, No. 4, s. 16–29.

Åtland, Kristian, Tor Bukkvoll, Johannes Due Enstad og Una Hakvåg (2014) *Russlands intervensjon i Ukraina – mål, midler og konsekvenser*, FFI-rapport 2014/01314 (Unntatt offentlighet).

About FFI

The Norwegian Defence Research Establishment (FFI) was founded 11th of April 1946. It is organised as an administrative agency subordinate to the Ministry of Defence.

FFI's MISSION

FFI is the prime institution responsible for defence related research in Norway. Its principal mission is to carry out research and development to meet the requirements of the Armed Forces. FFI has the role of chief adviser to the political and military leadership. In particular, the institute shall focus on aspects of the development in science and technology that can influence our security policy or defence planning.

FFI's VISION

FFI turns knowledge and ideas into an efficient defence.

FFI's CHARACTERISTICS

Creative, daring, broad-minded and responsible.

Om FFI

Forsvarets forskningsinstitutt ble etablert 11. april 1946. Instituttet er organisert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter underlagt Forsvarsdepartementet.

FFIs FORMÅL

Forsvarets forskningsinstitutt er Forsvarets sentrale forskningsinstitusjon og har som formål å drive forskning og utvikling for Forsvarets behov. Videre er FFI rådgiver overfor Forsvarets strategiske ledelse. Spesielt skal instituttet følge opp trekk ved vitenskapelig og militærteknisk utvikling som kan påvirke forutsetningene for sikkerhetspolitikken eller forsvarsplanleggingen.

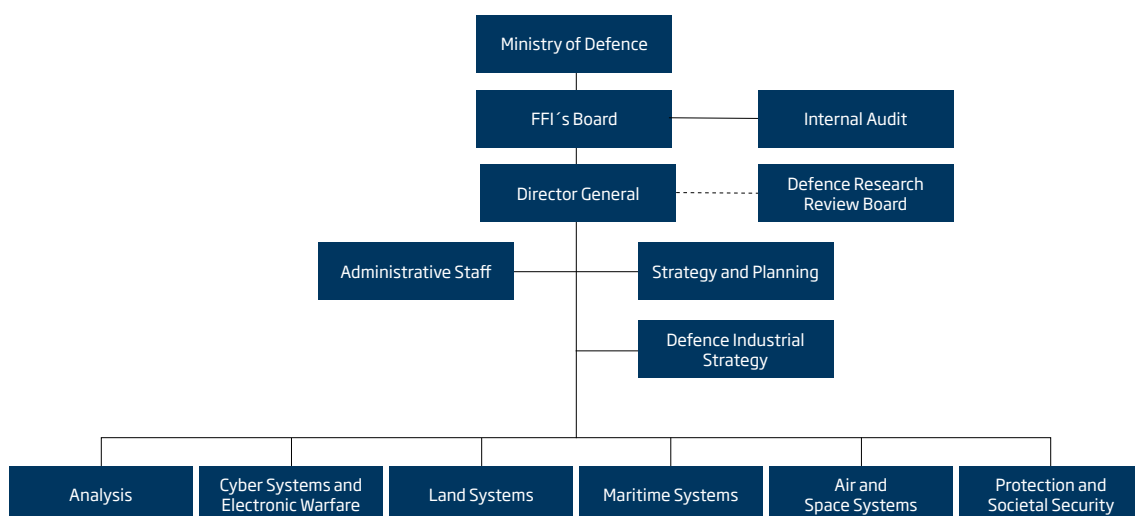
FFIs VISJON

FFI gjør kunnskap og ideer til et effektivt forsvar.

FFIs VERDIER

Skapende, drivende, vidsynt og ansvarlig.

FFI's organisation

Forsvarets forskningsinstitutt
Postboks 25
2027 Kjeller

Besøksadresse:
Instituttveien 20
2007 Kjeller

Telefon: 63 80 70 00
Telefaks: 63 80 71 15
Epost: ffi@ffi.no

Norwegian Defence Research Establishment (FFI)
P.O. Box 25
NO-2027 Kjeller

Office address:
Instituttveien 20
N-2007 Kjeller

Telephone: +47 63 80 70 00
Telefax: +47 63 80 71 15
Email: ffi@ffi.no